



En skogspolitik i takt med tiden

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2007/08:108 en skogspolitik i takt med tiden. Med anledning av propositionen har fyra motioner (s, v och mp) med sammanlagt 65 yrkanden väckts. I betänkandet behandlar utskottet även 11 motionsyrkanden från den allmänna motions tiden 2007 som rör skogspolitik. Samtliga motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändring av skogsvårdslagen (1979:429). Förslaget innebär att skogsvårdslagens portalparagraf kompletteras för att avspegla skogens roll som en förnybar resurs. Vidare införs ett nytt skogsmarksbegrepp. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2009.

I betänkandet finns 45 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning	9
Bakgrund	9
Propositionens huvudsakliga innehåll	15
Utskottets överväganden	17
Allmänna utgångspunkter	17
Förändringar av skogsvårdslagen	29
Skogs- och miljöredovisning	33
Gränserna för svårföryngrad skog, fjällnära skog och skyddsskog	35
Sanktionsavgift m.m.	38
Åtgärder för ökad virkesproduktion	41
Ökat uttag av biobränsle	54
Skogens vatten	57
Skogens natur- och kulturmiljövärden	59
Skogens sociala värden	69
Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet	72
Arbetsmiljö m.m.	77
Internationella skogsfrågor	81
Statens roll som skogsägare	85
Alternativa brukningsätt	88
Rennäringens intressen	90
Användningen av skogsråvara m.m.	91
Reservationer	94
1. Avslag på propositionen, punkt 1 (v)	94
2. Allmänna utgångspunkter, punkt 2 (s)	95
3. Allmänna utgångspunkter, punkt 2 (mp)	95
4. Jämställdhet och integration inom skogsnäringen, punkt 3 (v)	97
5. Behov av ny kunskap, punkt 4 (s)	97
6. Behov av ny kunskap, punkt 4 (mp)	98
7. Beredskap vid stormar, punkt 5 (s)	99
8. Beredskap vid stormar, punkt 5 (mp)	99
9. En utvecklad portalparagraf, punkt 6 (mp)	100
10. Ny definition av skogsmark m.m., punkt 7 (v)	101
11. Ny definition av skogsmark m.m., punkt 7 (mp)	101
12. Miljöorganisationers talerätt, punkt 8 (mp)	102
13. Skogs- och miljöredovisning, punkt 9 (s, v)	103
14. Skogs- och miljöredovisning, punkt 9 (mp)	103
15. Gränserna för svårföryngrad skog, fjällnära skog och skyddsskog, punkt 10 (v)	104
16. Gränserna för svårföryngrad skog, fjällnära skog och skyddsskog, punkt 10 (mp)	105
17. Sanktionsavgift m.m., punkt 11 (s, v, mp)	106
18. Allmänt om ökad skogsproduktion, punkt 12 (s)	106
19. Skog och vilt i balans, punkt 13 (s)	108

20. Skog och vilt i balans, punkt 13 (mp)	109
21. Åtgärder för ökad virkesproduktion, punkt 14 (mp)	109
22. Intensivodling av skog, punkt 15 (v)	111
23. Intensivodling av skog, punkt 15 (mp)	112
24. Ökat uttag av biobränsle, punkt 16 (s)	112
25. Ökat uttag av biobränsle, punkt 16 (v)	113
26. Ökat uttag av biobränsle, punkt 16 (mp)	114
27. Skogens vatten, punkt 17 (mp)	115
28. Hänsyn till och skötsel av natur- och kulturmiljövärden i skogen, punkt 18 (v)	115
29. Hänsyn till och skötsel av natur- och kulturmiljövärden i skogen, punkt 18 (mp)	116
30. Skydd av skogsmark, punkt 19 (s)	117
31. Skydd av skogsmark, punkt 19 (v)	118
32. Skydd av skogsmark, punkt 19 (mp)	118
33. Skogens sociala värden, punkt 20 (s, mp)	119
34. Skogens sociala värden, punkt 20 (v)	120
35. Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet, punkt 21 (s, v)	120
36. Arbetsmiljö m.m., punkt 22 (s)	121
37. Arbetsmiljö m.m., punkt 22 (v)	122
38. Internationella skogsfrågor, punkt 23 (v)	123
39. Internationella skogsfrågor, punkt 23 (mp)	123
40. Statens roll som skogsägare, punkt 24 (v)	124
41. Statens roll som skogsägare, punkt 24 (mp)	125
42. Alternativa bruknings sätt, punkt 25 (s, v)	125
43. Rennäringens intressen, punkt 26 (s, v)	126
44. Skogens omloppstider, punkt 27 (mp)	127
45. Användningen av skogsråvara, punkt 28 (s)	127
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	129
Propositionen	129
Följdmotionerna	129
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	134
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	136

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ15 yrkande 1.

Reservation 1 (v)

2. Allmänna utgångspunkter

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ12 yrkandena 5 och 14 samt 2007/08:MJ14 yrkandena 1–3 och 7.

Reservation 2 (s)

Reservation 3 (mp)

3. Jämställdhet och integration inom skogsnäringen

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ15 yrkandena 15 och 16.

Reservation 4 (v)

4. Behov av ny kunskap

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ12 yrkande 13, 2007/08: MJ13 i denna del och 2007/08:MJ14 yrkandena 4 och 5.

Reservation 5 (s)

Reservation 6 (mp)

5. Beredskap vid stormar

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ13 i denna del och 2007/08: MJ14 yrkande 6.

Reservation 7 (s)

Reservation 8 (mp)

6. En utvecklad portalparagraf

Riksdagen antar 1 § regeringens förslag till lag om ändring i skogs-vårdslagen (1979:429). Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:108 i denna del och avslår motion 2007/08:MJ14 yrkandena 9 och 23.

Reservation 9 (mp)

7. Ny definition av skogsmark m.m.

Riksdagen antar 2 § regeringens förslag till lag om ändring i skogs-vårdslagen (1979:429). Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:108 i denna del och avslår motionerna 2007/08:MJ14 yrkande 10 och 2007/08:MJ15 yrkande 2.

Reservation 10 (v)

Reservation 11 (mp)

8. Miljöorganisationers talerätt

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ14 yrkande 8.

Reservation 12 (mp)

9. Skogs- och miljööredovisning

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ12 yrkande 3, 2007/08: MJ14 yrkande 11 och 2007/08:MJ234 yrkande 4.

Reservation 13 (s, v)

Reservation 14 (mp)

10. Gränserna för svårföryngrad skog, fjällnära skog och skyddsskog

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ14 yrkande 12 och 2007/08: MJ15 yrkande 5.

Reservation 15 (v)

Reservation 16 (mp)

11. Sanktionsavgift m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ12 yrkande 10, 2007/08: MJ14 yrkandena 13 och 14, 2007/08:MJ15 yrkande 4 och 2007/08: MJ234 yrkande 3.

Reservation 17 (s, v, mp)

12. Allmänt om ökad skogsproduktion

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ12 yrkandena 1 och 2, 2007/08:MJ13 i denna del, 2007/08:MJ220 och 2007/08:MJ439.

Reservation 18 (s)

13. Skog och vilt i balans

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ12 yrkande 8, 2007/08: MJ14 yrkande 17 och 2007/08:MJ270.

Reservation 19 (s)

Reservation 20 (mp)

14. Åtgärder för ökad virkesproduktion

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ14 yrkandena 16, 18, 19 och 21.

Reservation 21 (mp)

15. Intensivodling av skog

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ14 yrkande 22 och 2007/08: MJ15 yrkande 13.

Reservation 22 (v)

Reservation 23 (mp)

16. Ökat uttag av biobränsle

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ14 yrkande 20, 2007/08: MJ15 yrkandena 10–12 och 2007/08: MJ412 yrkande 15.

Reservation 24 (s)

Reservation 25 (v)

Reservation 26 (mp)

17. Skogens vatten

Riksdagen avslår motion 2007/08: MJ14 yrkande 24.

Reservation 27 (mp)

18. Hänsyn till och skötsel av natur- och kulturmiljövärden i skogen

Riksdagen avslår motionerna 2007/08: MJ14 yrkandena 25, 27 och 29 samt 2007/08: MJ15 yrkande 3.

Reservation 28 (v)

Reservation 29 (mp)

19. Skydd av skogsmark

Riksdagen avslår motionerna 2007/08: MJ12 yrkande 7, 2007/08: MJ13 i denna del, 2007/08: MJ14 yrkande 28, 2007/08: MJ15 yrkande 9, 2007/08: MJ221 och 2007/08: MJ234 yrkande 1.

Reservation 30 (s)

Reservation 31 (v)

Reservation 32 (mp)

20. Skogens sociala värden

Riksdagen avslår motionerna 2007/08: MJ14 yrkande 30, 2007/08: MJ15 yrkande 14 och 2007/08: MJ234 yrkande 8.

Reservation 33 (s, mp)

Reservation 34 (v)

21. Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08: MJ12 yrkande 4 och 2007/08: MJ13 i denna del.

Reservation 35 (s, v)

22. Arbetsmiljö m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2007/08: MJ12 yrkandena 6 och 12 samt 2007/08: MJ15 yrkande 17.

Reservation 36 (s)

Reservation 37 (v)

23. Internationella skogsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ14 yrkande 31 och 2007/08: MJ15 yrkande 18.

Reservation 38 (v)

Reservation 39 (mp)

24. Statens roll som skogsägare

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ14 yrkande 26, 2007/08: MJ15 yrkande 8 och 2007/08:MJ234 yrkande 6.

Reservation 40 (v)

Reservation 41 (mp)

25. Alternativa brukningsätt

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ12 yrkande 11, 2007/08: MJ15 yrkandena 6 och 7 samt 2007/08:MJ234 yrkande 7.

Reservation 42 (s, v)

26. Rennäringens intressen

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ12 yrkande 9.

Reservation 43 (s, v)

27. Skogens omloppstider

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ14 yrkande 15.

Reservation 44 (mp)

28. Användningen av skogsråvara

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ13 i denna del.

Reservation 45 (s)

29. Lagförslaget i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429) i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit under punkterna 6 och 7. Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:108 i denna del.

Stockholm den 22 maj 2008

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s), Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Jeppe Johnsson (m), Carina Ohlsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Anita Brodén (fp), Jan-Olof Larsson (s), Rune Wikström (m), Tina Ehn (mp), Staffan Appelros (m), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Eva Selin Lindgren (c), Irene Oskarsson (kd), Jacob Johnson (v) och Dan Nilsson (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2007/08:108 en skogspolitik i takt med tiden. I propositionen föreslår regeringen att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring av skogsvårdslagen (1979:429). Lagrådet har yttrat sig över lagförslaget.

Med anledning av propositionen har fyra motioner med sammanlagt 65 yrkanden väckts. I betänkandet behandlar utskottet även 11 motionsyrkanden som rör skogspolitik från den allmänna motionstiden 2007.

Bakgrund

Den svenska skogen

Huvuddelen av den svenska skogen ingår i det barrskogsbälte som sträcker sig runt hela norra halvklotet. Av Sveriges totala landytta på 41 miljoner hektar utgörs 23 miljoner hektar av produktiv skogsmark. Över 80 % av det totala virkesförrådet på 3,2 miljarder skogskubikmeter (m³sk) består av barrträd, ganska jämnt fördelat på gran och tall. Björk står för 12 % och de övriga lövträden för 5 % av virkesförrådet. Medelvirkesförrådet per ha är 130 m³sk.

Den svenska skogen ägs till 51 % av enskilda skogsägare, 24 % av privata aktiebolag, 15 % av statligt ägda Sveaskog AB, 4 % av staten och övriga allmänna ägare och 6 % av övriga privata ägare. År 2006 fanns det 354 000 skogsägare och 239 000 skogsföretag i Sverige. Av skogsägarna var 38 % kvinnor och 62 % män. År 2006 var 64 % av skogsföretagen närboägda (samtliga personer bor i den kommun som fastigheten är belägen i), 28 % var utboägda (samtliga personer bor i annan kommun) medan 8 % av skogsföretagen var delvis utboägda. Flertalet enskilda skogsägare försörjer sig huvudsakligen genom inkomster från andra verksamheter än skogsbruk, och skogen används i dessa fall antingen som komplement eller för att finansiera större utgifter.

Dagens svenska skogspolitik

Nuvarande inriktning från 1993

Gällande skogsvårdslag beslutades 1979 (prop. 1978/79:110, bet. 1978/79:JoU130 och SkU49, rskr. 1978/79:387 och 388). Grunderna för gällande skogspolitik beslutades av riksdagen 1993 (prop. 1992/93:226,

bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252). En viktig förändring i den skogs- politik som då infördes var att det fastställdes två jämställda mål för politikområdet; ett produktionsmål och ett miljömål.

Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma där ska ges förutsättningar att fortleva i livskraftiga bestånd. Hotade arter och ekosystem ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas (prop. 1992/93:226, s. 27). Genom 1993 års skogspolitiska beslut lyftes miljöfrågorna i skogsbruket fram på ett tydligare sätt. En betydande del av den svenska biologiska mångfalden finns i skogslandskapet och den är beroende av att det sker en tillräckligt god miljöanpassning av skogsbruket.

Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att de ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar (prop. 1992/93:226, s. 32). Därutöver avreglerades politikområdet genom att bidrag avskaffades och skogsägarna i betydande utsträckning fick frihet under ansvar att själva bedriva ett långsiktigt hållbart skogsbruk.

Gällande lagstiftning

Bestämmelser om skötsel av skog finns i skogsvårdslagen (1979:429). Skogen ska nyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en god avkastning. De ovan omnämnda jämställda produktions- och miljömålen framgår av skogsvårdslagens portalparagraf (1 §). Med skogsmark avses enligt 2 § första stycket mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål samt mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- och jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned. Lagen hindrar dock enligt 3 § inte att skogsmark tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion. Skogliga impediment utgörs enligt definitionen i 2 § fjärde stycket av mark som inte är lämplig för virkesproduktion utan att man vidtar produktionshöjande åtgärder, men som likväl bär skog eller har förutsättningar att bära skog.

Enligt 5 § ska återplantering av skog ske om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt, om marken ligger outnyttjad eller om skogens tillstånd är uppenbart otillfredsställande. Skogsmarkens ägare är ansvarig för återplantering och vård av ny skog. I 6 § finns bestämmelser om förnyrningsåtgärder. I 10 § föreskrivs att avverkning av skog ska vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främja skogens utveckling. Bestäm- melsen innehåller vidare, liksom 11 §, bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om

avverkning. Ägaren är enligt 14 a § skyldig att upprätta en skogs- och miljöredovisning som anger hur skogen ser ut och vilka natur- och kultur-miljövärden som har registrerats för brukningsenheten.

De nationella miljö kvalitetsmålen

År 1999 antog riksdagen 15 nationella miljö kvalitetsmål. Målen beskriver de egenskaper som vår natur- och kulturmiljö måste ha för att samhällsutvecklingen ska vara miljömässigt hållbar. I november 2005 lades miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv till de redan antagna. Sedan dess bedrivs Sveriges miljöarbete således utifrån 16 uppsatta miljö kvalitetsmål. Miljö kvalitetsmålen syftar till att främja människors hälsa, värna den biologiska mångfalden och naturmiljön, ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena, bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga samt trygga en god hushållning med naturresurserna.

De 16 miljö kvalitetsmålen är allmänt formulerade. Därför har de preciserats genom ett 70-tal delmål.

De miljö kvalitetsmål som i första hand berör skogen och skogsbruket är Levande skogar, där Skogsstyrelsen är ansvarig myndighet. Flera av de övriga miljö kvalitetsmålen har också starka kopplingar till skogen och skogsbruket genom ett eller flera delmål; Ett rikt växt- och djurliv, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Bara naturlig försurning och Ingen övergödning.

Inom miljö kvalitetsmålet Levande skogar finns delmål för hur skogsmarkens natur- och kulturmiljövärden ska bevaras. Ansvar för genomförandet av delmålen är fördelat mellan staten och skogsbruket. En fördjupad utvärdering av hur arbetet med miljö kvalitetsmålen bedrivs har genomförts. Varje sektorsmyndighet har utarbetat ett underlag som sedan analyseras av regeringens råd för miljömålsarbetet, det s.k. Miljömålsrådet. Enligt propositionen ska Miljömålsrådets samlade rapport lämnas till regeringen den 1 april 2008 och kommer att utgöra underlag för regeringens arbete med nästa miljömålsproposition (rapporten har sedermera överlämnats till regeringen och även lämnats ut på remiss).

Skogsbrukets sektorsansvar

Det finns i dag en bred samsyn i samhället för sektorsansvaret som innebär att varje sektor ska ta sitt ansvar för miljön. Det skogliga sektorsansvaret medför att åtgärder som krävs för att bevara skogslandskapets natur- och kulturmiljövärden är ett gemensamt ansvar för myndigheterna och skogsbruket. Skogsbrukets sektorsansvar lades fast 1988. Den generella principen om sektorsansvaret innebär bl.a. att skogsbruket måste bygga på principen om en god och långsiktig hushållning med naturresurserna. Bevarandet av arter bör vara en angelägenhet för skogssektorn och inte ses som en separat naturvårdsfråga.

De skogliga sektorsmålen

År 2005 beslutade Skogsstyrelsen om de s.k. skogliga sektorsmålen. Dessa utgör en uttolkning av den statliga skogs- och miljöpolitiken. Målen är hierarkiskt strukturerade i tre nivåer. På den översta nivån finns de övergripande målen som fastställts av regering och riksdag; 1993 års skogspolitiska beslut om jämställda produktions- och miljömål samt 2001 års miljöpolitiska beslut om bl.a. Levande skogar. På nästa nivå finns en långsiktig målbild som innehåller förtydliganden och tolkningar av de övergripande målen. Tidshorisonten varierar mellan några decennier och sekel. På den tredje och lägsta nivån finns de kortsiktiga målen som i regel är kvantifierade.

Internationella konventioner, EU-lagstiftning m.m.

Sverige har ingått ett flertal internationella överenskommelser som berör den nationella skogspolitiken. Dessutom finns regelverk inom EU som har eller kommer att ha påverkan på svensk skogspolitik. Några exempel på relevanta internationella överenskommelser är Konventionen om biologisk mångfald (CBD), Klimatkonventionen (UNFCCC) samt FN:s skogsprinciper och FN:s skogsforum. Bland relevant EU-lagstiftning kan fågeldirektivet (rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar) och habitatdirektivet (rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) nämnas. Dessa två direktiv är också grunden för EU:s naturvårdspolitik, vilken i sin tur har rötter i internationella överenskommelser. Direktiven har genomförts i svensk lagstiftning genom bestämmelser i miljöbalken. Genom det s.k. ramdirektivet för vatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område) organiseras EU-ländernas vattenförvaltning. Direktivet är genomfört i Sverige, bl.a. genom förordningen (2004:660) om kvaliteten på vattenmiljön. Fem länsstyrelser är vattenmyndigheter med huvudansvar för det nationella genomförandet.

När det gäller energifrågor enades Europeiska rådet i mars 2007 om bindande mål på energiområdet. I januari 2008 presenterade Kommissionen sedermera förslag om nya mål för användning av förnybar energi inom EU. För Sveriges del innebär det att andelen förnybar energi ska öka till 49 % av den slutliga energianvändningen (inklusive överföringsförluster) till år 2020. Det fortsatta arbetet kommer nu att ske i EU:s rådsarbetsgrupp och i Europaparlamentet. I den skogspolitiska propositionen gör regeringen bedömningen att målen för förnybar energi och biodrivmedel kan komma att ytterligare öka efterfrågan på biomassa från den svenska skogen.

Tidigare uppföljningar av skogspolitiken

En första uppföljning av nu gällande skogspolitik utfördes av Skogsstyrelsen 1997 och presenterades för riksdagen året därpå (prop. 1997/98:158, bet. 1998/99:MJU3, rskr. 1998/99:32). Skogsstyrelsen redovisade en andra uppföljning av skogspolitikens effekter för regeringen i januari 2002 (SUS 2001). Den del som omfattade effekterna på biologisk mångfald togs fram i samarbete med Naturvårdsverket.

I december 2004 överlämnade regeringen en skrivelse (skr. 2003/04:39) om skogspolitiken till riksdagen som bl.a. byggde på Skogsstyrelsens nyssnämnda uppföljningar. I skrivelsen angav regeringen områden som borde prioriteras för att fortsatt förbättra genomförandet av den nationella skogspolitiken. I skrivelsen betonades även att grunderna för skogspolitiken låg fast. Samtidigt konstaterade regeringen att det först nu var möjligt att utvärdera effekterna av 1993 års skogspolitik på ett mer genomgripande sätt. Regeringen förordade därför en fördjupad, oberoende utvärdering och översyn av skogspolitiken. Detta uttalande utgjorde grunden för tillkomsten av Skogsutredningen 2004.

Skogsutredningen 2004

I juli 2004 förordnades landshövding Maggi Mikaelsson att vara särskild utredare med uppgift att utvärdera och se över skogspolitiken (dir. 2004:70, 2004:139 och 2005:99). I maj 2005 överlämnade utredningen delbetänkandet Skog till nytta för alla? (SOU 2005:39) till regeringen, och i oktober 2006 överlämnades slutbetänkandet Mervärdesskog (SOU 2006:81).

Utredningens övergripande bedömning var att den skogspolitik som beslutades år 1993 överlag fungerade bra. Utredningen fann dock skäl att föreslå vissa justeringar av rådande politik. Dessa förslag redovisas kortfattat i det följande.

Skogspolitikens mål

Utredningen föreslog tillägg till skogsvårdslagens portalparagraf, dels för att förtydliga skogsresursens förnybarhet och därigenom även produktionsmålets miljödimension, inte minst i klimatperspektiv, dels för att ge hållbarhetskonceptets sociala dimension en större vikt inom ramen för skogspolitikens miljömål.

Ägoslagsindelning och skoglig planering

Utredningen föreslog ett nytt system för indelning av de skogsmarksrelaterade ägoslagen. Syftet med förslaget var bl.a. att nå en bättre jämförbarhet med internationella indelningar. Utredningen menade också att krav på skogsbruksplan skulle ersätta dagens krav på skogs- och miljöredovisning, för att på så sätt stärka möjligheten att göra lämpliga avvägningar mellan skogspolitikens miljö- och produktionsmål.

Skogens roll för klimatet och en ökad produktion

Utredningen bedömde att det finns ett stort utrymme för en ökad virkesproduktion inom ramarna för dagens lagstiftning och politiska inriktning. Utredningens betänkande innehöll också flera förslag till direkta åtgärder och uppdrag för att gagna en ökad produktion. Bland annat föreslogs konkretisering av produktionsmål, en eventuell framtida röjningsplikt och att Skogsstyrelsen skulle ges i uppdrag att ta fram ett underlag om skogsskötsel som gagnar skogens olika roller för att minska klimatförändringarna, inklusive ökad bioenergiproduktion.

Miljöhänsyn och skogens sociala värden

Utredningen föreslog att Miljömålsrådets nästa fördjupade utvärdering skulle inväntas innan nya åtgärder föreslås för att hejda utarmningen av biologisk mångfald. Man föreslog dock flera åtgärder för att utveckla miljöhänsynen, dels den generella hänsynen, dels vad gäller de frivilliga avsättningarnas naturvärden. Utredningen menade också att vattenfrågorna förtjänar större uppmärksamhet inom ramen för skogspolitiken och föreslog att skogsvårdslagens hänsynsparagraf och dess föreskrifter revideras så att även vatten- och markvårdens intressen beaktas.

Förslag om sanktionsavgift

Utredningen pekade på att ett fåtal brott mot skogsvårdslagen leder till åtal och dom. För att effektivisera tillsynen föreslog utredningen att möjligheterna för Skogsstyrelsen att ta ut en sanktionsavgift skulle analyseras. Utredningen ansåg att en sanktionsavgift exempelvis bör kunna användas när avverkning görs utan föregående anmälan eller utan tillstånd. Vidare ansåg man att det skulle vara värdefullt om detta tillsynsinstrument skulle kunna användas i anslutning till skogsvårdslagens hänsynsbestämmelser.

EU och annat internationellt arbete

Utredningen ansåg att den svenska skogspolitikens grundläggande förtjänster som exempelvis avreglering och generell hänsyn till natur- och kulturmiljövärden i skogsbruket borde förmedlas på ett tydligare sätt inom EU och i andra internationella sammanhang. Därför föreslog utredningen dels att det bör utarbetas en strategisk handlingsplan för det internationella arbetet, dels att det inrättas ett forum för förankring av det internationella arbetet vid Regeringskansliet.

Utredningens delbetänkande om Skogsvårdsorganisationen

I utredningens delbetänkande Skog till nytta för alla? (SOU 2005:39) föreslogs en sammanslagning av den centrala skogliga myndigheten Skogsstyrelsen och de tio regionala skogsvårdsstyrelserna (Skogsvårdsorganisationen) till en samlad skoglig myndighet. Denna förändring trädde i kraft den 1 januari 2006. Den nya myndigheten fick namnet Skogsstyrelsen. Den

nya myndigheten skulle, enligt utredningens förslag, få en styrelse med fullt ansvar. Vidare fanns förslag om vissa begränsningar och tydligare styrning och redovisning av myndighetens uppdragsverksamhet. Delbetänkandet innehöll även förslag på åtgärder i landsbygdsprogrammet för Sverige för perioden 2007–2013.

Övrigt underlagsmaterial

Utöver Skogsutredningens båda betänkanden redovisas i propositionen ytterligare underlag som har legat till grund för regeringens bedömningar och förslag. Skogsstyrelsen har haft regeringens uppdrag att utreda hur kravet på skogs- och miljöredovisning i 14 a § skogsvårdslagen kan avvecklas. Vidare har regeringen låtit Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) utarbeta ett förslag till ny ägoslagsindelning för skogsrelaterade ägoslag. Uppdraget redovisades till regeringen den 1 oktober 2007. Skogsstyrelsen har också haft i uppdrag att utreda konsekvenserna av en avveckling av gränsen för svårföryngrad skog. Uppdraget redovisades till regeringen den 22 oktober 2007. Därutöver har Skogsstyrelsens tillsammans med Statens jordbruksverk haft i uppdrag att utreda säkerhetsfrågor inom jord- och skogsbruket.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen vissa ändringar i skogsvårdslagen (1979:429) och gör den övergripande bedömningen att grunderna i den gällande skogspolitiken bör ligga fast men att framtida klimatförändringar i högre grad bör beaktas. Ändringarna i skogsvårdslagen innebär att det i lagens portalparagraf betonas att skogen är en förnybar resurs. Det slås vidare fast att skogspolitikens två jämställda mål, miljömålet och produktionsmålet, och det delade ansvaret mellan samhället och skogsägarna förutsätter en tydligt definierad och långsiktig äganderätt.

Vidare föreslås att definitionen av begreppet skogsmark ändras så att den bättre stämmer överens med den definition som används av FN:s livsmedels och jordbruksorganisation (FAO). Skogsmark delas upp i produktiv respektive improduktiv skogsmark. Begreppet träd- och buskmark införs. Begreppet skogliga impediment förtydligas så att det framgår att detta begrepp innefattar improduktiv skogsmark samt träd- och buskmark. Jämfört med nuvarande ägoslagsindelning utvidgas skogsmarksbegreppet. Det innebär i sin tur vissa följdändringar i skogsvårdslagen. Dessutom föreslås att skogsvårdslagens nuvarande krav på skogs- och miljöredovisning avskaffas. De föreslagna ändringarna i skogsvårdslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

Regeringen anser vidare att en översyn av gränserna för svårföryngrad skog, fjällnära skog och skyddsskog bör göras. Förutsättningarna för att införa en sanktionsavgift vid vissa överträdelser mot bestämmelser i skogsvårdslagen bör, enligt regeringens bedömning, analyseras och uttolkningen av skogspolitiken bör i vissa avseenden förtydligas.

Regeringen betonar att en ökad tillväxt i skogen bör främjas inom ramen för skogspolitikens jämställda mål och att Skogsstyrelsens rådgivning och information i syfte att öka tillväxten i skogen bör utvecklas. Ytterligare åtgärder som framhålls för en ökad produktion av biomassa är t.ex. ökad användning av förädlat föryngringsmaterial, minskade viltskador, ökad röjningsintensitet, effektivare skogsmarksgödsling, ett förtydligt regelverk för dikesrensning och ett ökat uttag av biobränsle. Regeringen förordar att en utredning om intensivskogsbruk genomförs.

Regeringen redovisar sin avsikt att lämna ett antal uppdrag, bl.a. ett till Skogsstyrelsen om skogens vatten och ett till Sveriges lantbruksuniversitet om utvecklade analyser av skogens och skogsmarkens framtida upptag och utsläpp av växthusgaser. Regeringen betonar vidare att uppföljningen av de frivilliga avsättningarna för naturvårdsändamål bör förstärkas samt framhåller att den generella hänsynen och hänsynen till kulturmiljövärden behöver förbättras. Kunskaperna om hänsyn till skogens sociala värden bör öka.

Vidare slås fast att en sammanhållen nationell skoglig myndighet behövs för ett resurseffektivt och kvalitetssäkrat genomförande av skogspolitiken och att myndighetens lokala närvaro är viktig. Regeringen bedömer att Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet bör begränsas till att omfatta sådana uppdrag som har tydligt mervärde för att nå skogspolitiska mål.

En stark skoglig forskning är viktig för att möta framtida omvärldsförändringar. Jämställdhet och integration bör stärkas inom skogsnäringen.

Regeringen bedömer att antalet olyckor i jord- och skogsbruket bör kunna minska genom ökad gårdsrådgivning och information. Regeringen betonar slutligen betydelsen av ett starkt svenskt deltagande i internationellt skogligt samarbete och att samråd kring internationella frågeställningar bör utvecklas.

Utskottets överväganden

Allmänna utgångspunkter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att propositionen bör återremitteras till regeringen. Vidare avslås yrkanden om skogsvårdslagens införlivande i miljöbalken, behovet av en helhetssyn på skogspolitiken och av konsekvensanalyser. Härutöver avslås motioner om förbättrad integration och jämställdhet inom skogsnäringen, om olika insatser och prioriteringar på skogsforskningens område samt om medverkan från ideella intressen i samband med fördelning av forskningsmedel. Riksdagen avslår också motioner om åtgärder för att öka beredskapen inför stormar, om en utvärdering av det stödpaket som genomfördes efter stormen Gudrun och om riskerna med alltför ensidiga satsningar på vissa trädslag i riskområdena.

Jämför reservationerna 1 (v), 2 (s), 3 (mp), 4 (v), 5 (s), 6 (mp), 7 (s) och 8 (mp).

Propositionen

Allmänt

Regeringen anser att gällande skogspolitik fungerar väl och att den därför i huvudsak bör ligga fast. De båda jämställda skogspolitiska målen är, enligt regeringens uppfattning, en robust modell som på ett lättförståeligt sätt speglar den avvägning som ständigt måste göras för att skogens många värden så bra som möjligt ska kunna tas till vara. Regeringen delar dock Skogsutredningens bedömning att skogspolitiken i högre grad bör beakta framtida klimatförändringar. Ett förändrat klimat kommer att påverka såväl skogens ekosystem som många omvärldsfaktorer med inverkan på skogsbrukets ekonomiska förutsättningar. Sedan utredningens direktiv beslutades har också klimatförändringarnas övergripande effekter uppmärksamats i betydligt högre grad.

Regeringen refererar även Klimat- och sårbarhetsutredningens slutbetänkande Sverige inför klimatförändringarna – hot och möjligheter (SOU 2007:60), där konsekvenser av ett förändrat klimat för skogsbruket och skogens biologiska mångfald beskrivs. Utredningens förslag på området – bl.a. om en översyn av skogsvårdslagen och tillhörande föreskrifter samt en informationskampanj om klimatförändringarna och deras effekter på skogsbruket – bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen avser att behandla förslagen i den kommande klimatpropositionen.

Vidare konstaterar regeringen att skogen och skogsbruket har en viktig roll när det gäller att begränsa klimatförändringarna. Regeringen anser att en hög och stabil tillväxt är en grundläggande utgångspunkt när det gäller att tillvarata skogens roll i klimatarbetet. En hög tillväxt motverkar klimatförändringarna genom ökad upplagring av kol i växande skog och mark och i olika skogsprodukter, samt genom ökad biobränsleproduktion.

Samhällets ökade kunskap om klimatförändringarnas förväntade effekter har lett till en ökad användning av ekonomiska styrmedel för att minska användningen av fossila bränslen, vilket har resulterat i en kraftfull ökning av bioenergianvändningen. En ökande del av den skogliga produktionen kan därför komma att användas som bioenergi. Mot den bakgrunden anser regeringen att en långsiktig hållbar ökning av uttaget av skogsråvara ur skogen krävs för att möta den ökade efterfrågan på skogsråvara. Därmed undviks negativa konsekvenser för skogsindustrins internationella konkurrenskraft. Ökad tillväxt kräver att skogsbruket ökar sina investeringar. Ökade investeringar kan dock leda till fler målkonflikter och det är, enligt regeringens uppfattning, därför viktigt att myndigheterna och skogsbruket tillsammans med andra intressen gemensamt verkar för att de båda skogspolitiska målen nås. Ökad tillväxt i skogen bör främjas genom en fortsatt aktiv skogspolitik, högkvalitativ produktionsforskning och ökade skogsvårdsinsatser av skogsbruket samt ske inom ramen för skogspolitikens två jämställda mål. Ansvar för detta vilar på myndigheter och skogsnäringen gemensamt.

Landekosystemen i Sverige står inför stora förändringar, och Klimat- och sårbarhetsutredningen bedömer att förlusten av biologisk mångfald kommer att öka på grund av klimatförändringarna. De långa omloppstiderna i skogsbruket kan göra det än viktigare att i ett tidigt skede planera för de kommande klimatförändringarna. Anpassningsåtgärderna i skogsbruket kan också leda till negativ påverkan på biologisk mångfald. De negativa effekterna bör dock kunna begränsas genom insatser i skogsbruket, men även inom andra samhällssektorer. Arbetet med ett långsiktigt skydd av skog och skogsekosystemens förmåga att bibehålla funktioner och strukturer för biologisk mångfald och för skogsekosystemens motståndskraft och återhämtningsförmåga är viktig i ett förändrat klimat. Skogen och skogsekosystemen kommer i framtiden att ha en ökad betydelse för naturens förmåga att anpassa och återhämta sig i ett förändrat klimat.

Inom ramen för miljömålsarbetet pågår för närvarande en fördjupad utvärdering av hur arbetet med miljökvalitetsmålen bedrivs. Varje sektorsmyndighet utarbetar ett underlag som sedan analyseras av regeringens råd för miljömålsarbetet, det s.k. Miljömålsrådet. Utvärderingen lämnades till regeringen i april 2008 och har skickats ut på remiss. Utredningens förslag och remissinstansernas synpunkter kommer att utgöra underlag för regeringens arbete med nästa miljömålsproposition.

Grundtanken att skogspolitikens mål bäst nås genom en kombination av lagstiftning och rådgivning är, enligt regeringens uppfattning bra. Vad som krävs av skogsbruket för att uppfylla lagstiftningens krav respektive skogspolitikens mål bör vara så tydligt som möjligt för att missförstånd och felprioriteringar ska undvikas. Skogsstyrelsen bör samverka med skogsbrukets intressenter för att uppnå detta.

Regeringen understryker också att Skogspolitikens två jämställda mål samt det delade ansvaret mellan samhället och skogsägarna förutsätter en tydligt definierad och långsiktig äganderätt. Härvidlag påpekas att den avreglering som genomfördes i samband med införandet av den nya skogspolitikens år 1993 gav en ökad frihet och ett ökat ansvar till skogsbruket, och att detta har visat sig fungera väl. I linje med gällande skogspolitik anser regeringen att skogsägarna bör ges ett stort mått av frihet i valet av brukningsmetoder eftersom det bidrar till en variation i skogsbruket. Genom ett avreglerat skogsbruk ges marknadskrafterna möjlighet att effektivt styra vad som produceras och hur den skogliga produktionen sker. Regeringen konstaterar att förändringar av styrmedel som påverkar äganderätten och som införs på kort tid reducerar skogsägarnas incitament till långsiktigt hållbart brukande av skogen och skogsmarken. Åtgärder som påverkar fördelningen av ansvar mellan samhälle och skogsägare ska därför alltid ske först efter en noggrann konsekvensanalys. Breda samråd kan också vara nödvändiga inför sådana åtgärder.

Jämställdhet inom skogsnäringen

I propositionen uppmärksammas att kvinnors rättigheter och möjligheter inom skogsnäringen inte är desamma som för manliga kolleger, och att jämställdhet och integration därför behövs. Regeringen avser därför att bjuda in representanter från skogsnäringen för att diskutera vad näringen kan göra för att förbättra kvinnors möjligheter att arbeta och driva företag inom skogsnäringen och därmed dra större nytta av den kompetens som kvinnor inom näringen besitter.

Skogsforskning

Högkvalitativ forskning och utveckling inom både skogsbruket och skogsindustrin är centralt för en välutvecklad skogsnäring som agerar på en global marknad. Regeringen konstaterar att en stark skoglig forskning är viktig för att möta framtida omvärldsförändringar och att Sverige har en skoglig forskningstradition som håller hög klass inom många områden. Kunskaper om de skogliga ekosystemen, biologisk mångfald i skogslandskapet och skogens sociala värden och hur dessa värden påverkas av dagens och morgondagens skogsbruk är viktiga.

Vidare framhålls i propositionen vikten av att det bedrivs behovsstyrd eller behovsmotiverad forskning av hög kvalitet. Det innebär att näringens och samhällets behov ska vara med och styra prioriteringar och inriktning av forskningen. Det är därför viktigt med ett fortsatt väl fungerande sam-

spel mellan forskningsfinansiärer, näringsliv, offentlig verksamhet och andra delar av samhället där parterna ges möjlighet att ta en aktiv del i arbetet med prioritering och inriktning av forskningsresurser.

Inom Regeringskansliet pågår vidare ett arbete med att ta fram en allmän forskningspolitisk proposition planerad till hösten 2008. I den propositionen avser regeringen att återkomma med en presentation av forskningens inriktning och prioriteringar.

Regeringen konstaterar också att Klimat- och sårbarhetsutredningens betänkande (SOU 2007:60), som lämnades till regeringen i oktober 2007, innehåller en presentation av ett antal områden där det finns behov av intensifierad forskning för att kunna anpassa skogsbruket till ett förändrat klimat. Utredningen är remissbehandlad och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Beredskap vid stormar

När det gäller de senaste årens svåra stormar och andra naturkatastrofer anser regeringen inte att den övergripande skogspolitiken behöver förändras. Regeringen framhåller vikten av att skogsbrukets och samhällets erfarenheter från de insatser som gjordes efter de senaste årens stormar tas till vara. Stormen Gudrun, som drabbade södra Sverige år 2005, orsakade stora ekonomiska skador för skogsbruket och upparbetningen av den stormskadade skogen gav upphov till många olycksfall, varav flera med dödlig utgång. Med anledning härav fick Skogsstyrelsen ett antal uppdrag av regeringen. Utifrån regeringsuppdragen arbetade Skogsstyrelsen, bl.a. inom ramen för projektet Stormanalys, med att analysera stormens konsekvenser för skogsbruket, naturvården m.m. Resultatet från Stormanalys presenterades av Skogsstyrelsen i april 2006.

När det gäller forskning, utredning, uppföljning och övervakning med anledning av stormen Gudrun är regeringens uppfattning att dessa frågor hanterades på ett i huvudsak tillfredsställande sätt. Regeringen anser inte att det finns skäl att utan prövning tilldela Skogsstyrelsen särskilda resurser för forsknings- och utredningsuppdrag i samband med oväntade och hastigt uppkomna situationer. Såväl regeringen som andra aktörer kan även fortsättningsvis, om så anses lämpligt, göra en bedömning av om det finns behov av specifika åtgärder vid exceptionella händelser.

Under våren 2005 initierade regeringen ett ekonomiskt stödpaket för att skynda på upparbetningen av virket efter stormen Gudrun, och därigenom minimera risken för kommande insektsangrepp på växande skog samt för att mildra de ekonomiska konsekvenserna för skogsägare och skogsindustri i regionen. Paketet innehöll bl.a. sänkt dieselskatt för arbetsmaskiner, skattereduktion till skogsägare som sålde stormvirke, stöd för lagring av stormvirke, reducerade ban- och farledsavgifter för transport på järnväg och båt samt stöd för återbeskogning av den stormdrabbade skogsmarken.

I januari 2007 drabbades södra Sverige återigen av ett kraftigt stormoväder. Denna storm som fick namnet Per ledde också till omfattande skador. Enligt Skogsstyrelsens uppskattning skadades 12–16 miljoner m³sk.

Klimat- och sårbarhetsutredningens betänkande som lämnades till regeringen i oktober 2007 innehåller en presentation av ett antal områden där det finns behov av intensifierad forskning för att kunna anpassa skogsbruket till ett förändrat klimat. Dessutom behövs mer forskning om möjligheterna att tillgodogöra sig den ökade produktionspotentialen på ett långsiktigt hållbart sätt. Bland annat behövs ökade kunskaper om skötsel-frågor, biologisk mångfald i skogslandskapet, skadegörare och motmedel, drivningsmetoder, möjliga anpassningsåtgärder för skogsekosystemen och dess konsekvenser för produktion, miljö, biologisk mångfald och sociala värden. Utredningen är remissbehandlad och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Motionerna

I motion MJ12 (s) uppmärksammar motionärerna behovet av en övergripande helhetssyn på skogen och skogsbruket (yrkande 14). Avvägningen mellan gödning, dikning och växtförädling för ökad tillväxt och strävan efter att nå miljömålen och bevara mångfalden måste värderas mer ingående. Efterfrågan av skogsråvara från träindustrin, pappersbruket och kommunernas biobränslepannor måste vägas av på ett för alla tillfredsställande sätt. Skogs- och tränäringens betydelse för utvecklingen av det framtida Sverige – för omställningen till ett långsiktigt hållbart samhälle – kan inte nog poängteras.

I samma motion föreslås även ett tillkännagivande om att ett intensifierat skogsbruk måste föregås av noggranna miljökonsekvensbeskrivningar (yrkande 5). Motionärerna anser att en ökad tillväxt i skogen är nödvändig, men att detta innebär ett intensivare skogsbruk som påverkar möjligheterna att bevara den biologiska mångfalden. Därför måste varje förändring föregås av ytterst noggranna konsekvensanalyser. Nya konkreta strategier, byggd på breddad forskning, krävs för att möta den motstridiga efterfrågan på skogsprodukter och levande skogar. Krav på noggranna miljökonsekvensbeskrivningar i samband med ett intensifierat skogsbruk finns även i motion MJ13 (s) delvis.

I Vänsterpartiets motion MJ15 yrkande 1 yrkas avslag på propositionen och att den i stället ska lämnas i samband med miljömålspropositionen och då innehålla ett heltäckande förslag som rör miljömålet, produktionsmålet, anpassning till klimatförändringarna och ekonomiska medel. Motionärerna anser att om skogspolitikens budget, produktionsmål och miljömål behandlas var för sig vid helt olika tidpunkter misslyckas regeringen med att få ett helhetsgrepp över politiken. Vidare tas jämställdhets- och integrationsfrågor upp i två yrkanden. I yrkande 15 föreslås att diskussionerna ska breddas för att uppnå ökad jämställdhet inom branschen. Motionärerna

ser positivt på att regeringen avser att bjuda in representanter från skogs-näringsen för att diskutera vad näringen kan göra för att öka jämställdheten inom skogsbruket. Enligt motionärerna bör regeringen också bjuda in repre-sentanter från andra branscher och organisationer för att se hur de har ökat jämställdheten inom sina respektive områden.

Motionärerna anser också att regeringen bör utarbeta ett ägardirektiv till Sveaskog för att främja arbetet med jämställdhet och integration (yrkande 16). Staten har genom sitt skogsinnehav – framför allt genom Sveaskog – särskilda möjligheter och ansvar vad gäller arbetet med jämställdhet och integration.

I Miljöpartiets motion MJ14 yrkande 1 ifrågasätts ordningen att först diskutera ökning av produktionen och först därefter ta sig an miljöfrå-gorna. Motionärerna anser att detta innebär att principen i den nuvarande skogsvårdslagen om att miljö- och produktionsmålen ska vara likvärdiga överges. Vidare framhålls att det är av strategisk betydelse för svensk skogs-industri att dess råvaruframställning kan anses hålla en internationellt sett hög naturvårdsstandard.

I samma motions yrkande 2 instämmer motionärerna i regeringens bedöm-ning att skogspolitiken i högre grad bör beakta klimatförändringar. Ett ökat uttag av bioenergi från skogen får dock inte ske på bekostnad av andra miljömål, t.ex. biologisk mångfald. Tvärtom måste skogsskötseln ta ökad hänsyn till biologisk mångfald och andra miljömål. Motionärerna understryker vikten av att olika skogsskötselåtgärders klimatkonsekvenser utreds mycket noggrant innan det beslutas om större förändringar. Vidare anförs att en mer långtgående skyldighet för markägare att värna om de allmänna värden som biologisk mångfald och ekosystemtjänster utgör bör övervägas (yrkande 3). De ändringar i fördelningen av ansvaret mellan sam-hälle och bl.a. skogsägare som gjorts på 1980- och 1990-talen har inte föregåtts av tillräckligt noggranna konsekvensanalyser. Motionärerna anser slutligen att det finns mycket som talar för att skogsvårdslagens relation till miljöbalken bör utredas. Ett införlivande i miljöbalken skulle, enligt motionärerna, förbättra möjligheterna att generellt stärka det miljömål som varit eftersatt i den praktiska skogsskötseln och i skogspolitiken. En utred-ning skulle kunna analysera varför det finns skäl att ge skogspolitiken och skogsnäringsen den särställning som den särskilda lagstiftningen innebär. Tillsynsfrågan skulle då också aktualiseras. Regeringen bör därför närmare pröva hur skogsvårdslagen, eller åtminstone stora delar av den, kan inarbeta-s i miljöbalken (yrkande 7).

En utvecklad skogsforskning bidrar till att stärka Sveriges internatio-nella konkurrensförmåga framhålls det i motion MJ12 (s) yrkande 13. Kunskaper och teorier inte enbart från skogsvetenskaperna utan också från samhällsvetenskap, ekonomi, ekologi, sociologi m.m. ska sammanställas och göras tillgängliga för intressenter från allehanda sektorer. Motionä-rerna betonar att många frågor kräver svar. Bland annat hänvisas till tidigare uttalanden om satsningar på energieffektivisering och till att en

energisk satsning på förnybara energikällor kan minska oljeberoendet och betonar att skogsbrukarens omställning till energiproducent har en given plats i denna forskning, liksom behovet av klimatanpassade åtgärder.

Även i motion MJ13 (s) delvis framhålls behovet av satsningar på forskning för att säkerställa att en ökad skogsproduktion och det naturliga ekosystemet kan leva i harmoni med varandra och att den biologiska mångfalden bibehålls. Motionärerna lyfter särskilt fram behovet av forskning kring törskatesvampens skadliga utbredning i Norrland.

I Miljöpartiets motion MJ14 begärs medel för forskning om samspelet mellan produktionshöjande åtgärder och utsläpp av växthusgaser (yrkande 4). Motionärerna påpekar att det finns behov av ökad kunskap om samspelet mellan markförhållanden, skogsbruksmetoder, utsläpp av växthusgaser och olika åtgärder för att öka skogens produktion. I motionen begärs vidare ett tillkännagivande om medverkan från naturvårdsinriktade intressen vid prioriteringen av forskningsresurser (yrkande 5). Motionärerna anser att det kan finnas en risk för att det kan bli en slagsida åt produktionsintresset om vissa delar av näringslivet får för stort inflytande över den offentligt finansierade forskningens inriktning. Därför är det av stor betydelse att de ideella miljöorganisationerna och andra naturvårdsinriktade intressen medverkar vid prioriteringen av forskningsresurser.

Det behövs ytterligare resurser till Skogsstyrelsen för att stärka och utveckla rådgivningen och höja kunskaperna, framför allt vad avser risker i samband med de alltför och kraftigare stormar och andra klimatförändringar som påverkar våra skogar, sägs det i motion MJ13 (s) delvis.

I motion MJ14 (mp) begärs ett tillkännagivande om stormarna i relation till monokulturer samt analyser av effekterna av samhällets stöd efter stormarna (yrkande 6). Motionärerna anser att i återplanteringsarbetet efter stormarna Gudrun och Per och i insatserna för att stödja detta arbete har markägarna tagit alltför liten hänsyn till behovet av att få ökad inblandning av lövträd i riskområdena. I stället har skogsindustrins inriktning på gran fått dominera. Det kan inte uteslutas att denna inriktning också har påverkats av utformningen av samhällets stöd till näringarna efter stormarna. I den uppföljning som motionärerna efterlyser blir det därför särskilt viktigt att analysera den ensidiga satsningen på gran eftersom en mer mångsidig skog behövs för att klara av framtida klimatförändringar med ökande nederbörd, förändringar i temperaturen och kraftigare stormar.

Utskottets ställningstagande

Den svenska skogen är en oerhört viktig resurs för en av Sveriges mest betydelsefulla industrisektorer. Samtidigt är de svenska skogarna livsmiljöer för åtskilliga arter, varav flera av olika skäl är hotade. På senare tid har även skogarnas roll som en viktig faktor i klimatarbetet fått ökad upp-

märksamhet. Sammantaget innebär detta att det krävs ständiga och inte sällan svåra avvägningar mellan de mål och intressen som på olika sätt kan knytas till bruket av den svenska skogen.

Utskottet anser att den skogspolitik som beslutades av riksdagen år 1993 – på förslag av den förra borgerliga regeringen – har visat sig fungera som en god grund för dessa avvägningar. De två jämställda övergripande skogspolitiska målen – miljö- respektive produktionsmålet – har tillsammans med avreglering, avveckling av bidrag och en betydande tilltro till de enskilda skogsägarnas vilja och förmåga att ta ansvar för skogspolitikens genomförande, visat sig fungera väl. Mot den bakgrunden och med övertygelsen om att de långa tidsperspektiv som kännetecknar skogsbruk kräver långsiktigt stabila spelregler, anser utskottet, i likhet med regeringen, att dagens skogspolitik i huvudsak bör ligga fast.

De förhållandevis små justeringar av skogspolitiken som regeringen nu föreslår syftar främst till att tillgodose den ökade efterfrågan på skogsråvara som olika energi- och klimatpolitiska styrmedel har givit upphov till samt för att ökad skogstillväxt ska kunna bidra till ökad bindning av koldioxid. Flera av förslagen är uppdrag till myndigheter och universitet att ta fram ytterligare kunskap om tillväxtfrämjande åtgärder, dessa åtgärders olika konsekvenser och hur regelverk kan justeras i syfte att göra ökad skogstillväxt möjlig. Resultatet av dessa uppdrag kommer att utgöra värdefulla underlag för regeringens fortsatta överväganden om hur skogspolitiken kan utvecklas.

Utskottet ser det som positivt att regeringen ger tydligt uttryck för skogens roll i det framtida klimatarbetet. Samtidigt uppfattar utskottet regeringens vilja att ytterligare fördjupa kunskapsunderlaget om hur tillväxten kan öka i den svenska skogen, som klok. I likhet med regeringen vill utskottet poängtera att beslut om att öppna upp för exempelvis intensivskogsbruk, skogsmarksgödsling eller dikning av skogsmark inte får leda till att det uppkommer obalans mellan de två jämställda skogspolitiska målen. Tillväxthöjande åtgärders miljökonsekvenser är självfallet något som måste beaktas noga innan åtgärderna tillåts. Det fördjupade kunskapsunderlaget kommer i många fall också att kunna vara ett viktigt inspel i arbetet med den kommande miljömålspropositionen.

Beträffande frågan om ett införlivande av skogsvårdslagen i miljöbalken vill utskottet referera följande ur miljöbalkspropositionen (prop. 1997/98:45): ”Skogsvårdslagen ... innehåller många bestämmelser som reglerar verksamheten i näringen. Om den lagen arbetades in i balken skulle det innebära att balken skulle komma att innehålla bestämmelser som inte är av miljökaraktär utan också reglerar skogsnäringen. Sammantaget talar detta mot att skogsvårdslagen bör tas in i miljöbalken.” Utskottet har inte ändrat sin uppfattning i frågan.

När det gäller äganderätten och dess ställning inom skogspolitiken anser utskottet i likhet med regeringen att denna måste värnas. Utskottet vill här betona att detta inte enbart är en ideologiskt grundad uppfattning, utan ställ-

ningstagandet bygger även i hög grad på övertygelsen om att de enskilda skogsägarnas vilja och förmåga att ta ansvar för ett långsiktigt hållbart brukande av den svenska skogen är en av hörnstenarna i en framgångsrik svensk skogspolitik. Långsiktigt stabila förutsättningar är viktigt för näringsverksamhet i allmänhet och inte minst när det gäller en verksamhet som skogsbruk med omloppstider som på vissa håll i landet kan närma sig ett helt sekel. Ytterligare inskränkningar av äganderätten är, enligt utskottets bedömning, därför något som endast bör förekomma då andra handlingsalternativ är uttömda. I den händelse dylika inskränkningar bedöms vara nödvändiga måste de övervägas mycket noga och vara väl förankrade bland de privata skogsägarna.

Sammantaget har utskottet inget att erinra mot de i propositionen redovisade allmänna utgångspunkterna. Utskottet ser inget skäl till att propositionen ska återremitteras för att behandlas i samband med kommande miljömålsproposition. Vid utarbetandet av sistnämnda proposition utgår utskottet ifrån att målen för skogspolitiken kommer att beaktas. Vidare kan antas att de eventuella justeringar som görs i gällande miljömålsstruktur kommer att avspeglas i de skogspolitiska sektorsmål som fungerar som en konkretisering av det skogspolitiska miljömålet. Med det anförda avstyrks motionerna MJ12 (s), yrkandena 5 och 14, MJ13 (s) i berörd del, MJ14 (mp) yrkandena 1–3 och 7 samt MJ15 (v) yrkande 1.

Utskottet ser det som mycket positivt att regeringen agerar för att förbättra jämställdheten inom skogsnäringen. De diskussioner som ska genomföras mellan regeringen och företrädare för näringen kan anses vara ett betydelsefullt första steg i det arbetet. Diskussioner i bredare konstellationer där även representanter från andra näringsgrenar deltar kan möjligen vara aktuellt i ett senare skede. Utskottet föreslår därmed att motion MJ15 (v) yrkande 15 lämnas utan vidare åtgärd.

Beträffande ett särskilt ägardirektiv till Sveaskog för att främja arbetet med jämställdhet och integration vill utskottet erinra om att det i statens ägarpolicy för de statliga företagen sägs att företagen ska ha en genomtänkt och förankrad policy och strategi för att hantera bl.a. jämställdhet, mångfald och etik. Vidare slås det fast att de statligt ägda företagen bör bedriva ett aktivt arbete i frågor som rör socialt ansvar och hållbar utveckling i de egna företagen, i sina respektive branschorganisationer samt i samarbete med sina leverantörer och kunder. Det sägs även att de statliga företagens ledningar och styrelser bör vara ett föredöme i jämställdhetsarbetet. Härutöver framgår det att regeringen anser att arbetet med mångfald är viktigt och förutsätter att företagen med statligt ägande beaktar detta i sin verksamhet och personalpolitik. Det bör också nämnas att Sveaskog årligen upprättar en plan för jämställdhet och mångfald.

I november 2007 beslutade regeringen om nya riktlinjer för extern rapportering för företag med statligt ägande. Riktlinjerna har kompletterats med utökade och tydligare informationskrav avseende hållbarhetsinformation. Sverige var därmed det första landet i världen med utökade krav på

hållbarhetsinformation för statligt ägda företag. Av de nya riktlinjerna framgår att företagens årsredovisning ska innehålla en redovisning av, eller information om företagets arbete med hållbarhetsfrågor, inklusive arbete med jämställdhetsfrågor, mångfald och andra etiska frågor.

I näringsutskottets betänkande 2007/08:NU4, behandlades regeringens årliga skrivelse om de statliga företagen (skr. 2006/07:120) jämte motioner om bl.a. jämställdhetsarbete i de statliga företagen. Näringsutskottet konstaterade att det enligt aktiebolagslagen är bolagsstämman som är ett bolags högsta beslutande organ, vilket även gäller de statliga aktiebolagen. För att t.ex. ägardirektiv och riktlinjer för de statliga bolagen ska få en klar status som styrinstrument och en otvetydig aktiebolagsrättslig giltighet ska de fastställas på bolagsstämman. Vidare framgår det att bolagens samhällsuppdrag ses över i den bolagsgenomgång som regeringen för närvarande genomför. Resultat av genomgången kan leda till att regeringen överväger förslag till riksdagen avseende förändringar eller förtydliganden av vissa statligt ägda bolags uppdrag. Näringsutskottet såg inget behov av att riksdagen skulle uttala sig om riktlinjer för de statliga bolagens agerande i vissa frågor utan hänvisade till pågående översyn av statens bolagsförvaltning.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det saknas skäl för riksdagen att göra ett uttalande om regeringens styrning av Sveaskogs arbete med jämställdhetsfrågor. Motion MJ15 (v) yrkande 16 avstyrks.

Som ledande skogsnation är det rimligt att Sverige befinner sig i den internationella skogsforskningens front. Privata och offentliga aktörer har här ett gemensamt intresse och ansvar för att främja forskning och utveckling till gagn bl.a. för den svenska skogsnäringens framtid och för skogens roll som en viktig faktor i ansträngningarna att komma till rätta med klimatproblemen. Den syn på skogsforskningens betydelse som regeringen ger uttryck för i propositionen visar, enligt utskottets uppfattning, att den tar dessa frågor på allvar, och att det behövs ett brett perspektiv på de utmaningar som det svenska skogsbruket och skogsindustrin står inför. Utskottet ser därför med tillförsikt fram emot de prioriteringar som regeringen utlovar i den kommande forskningspolitiska propositionen.

När det gäller olika gruppers inflytande över forskningsfinansiering, som tas upp i en av de här aktuella motionerna, konstaterar utskottet att regeringen i propositionen betonar värdet av ett fortsatt väl fungerande samspel mellan forskningsfinansiärer, näringsliv, offentlig verksamhet och andra delar av samhället där parterna ges möjlighet att ta en aktiv del i arbetet med prioritering och inriktning av forskningsresurser. I sammanhanget kan det också nämnas att forskningsrådet Formas svarar för en betydande del av den svenska skogsforskningens finansiering. Enligt 7 § i Formas instruktion (SFS 2007:1059) får Forskarrådet – Formas högsta beslutande organ – inrätta de beredande och rådgivande organ som det behöver för att fullgöra sina uppgifter. Av Formas årsredovisning för år 2007 framgår att det i de s.k. beredningsgrupper som behandlar behovsmo-

tiverad forskning ingår en eller flera representanter för avnämarna. Enligt uppgift från Formas finns inget som hindrar att det i avnämargruppen finns personer med koppling till ideella miljöorganisationer eller andra naturvårdsinriktade intressen.

Beträffande problem med törskateangrepp i främst Norrbotten kan nämnas att SLU har genomfört en riktad inventering av törskateangrepp i detta område. Enligt vad utskottet erfarit kan denna typ av inventering fånga upp regionala skadeutbrott, och det kan ges bättre bedömningar till de aktörer som behöver information. Forskare vid SLU har inlett vissa studier kring som nämnt angrepp. Då huvuddelen av dem som har kompetens att bedriva denna forskning är uppbundna i andra projekt, har forskningen om aktuellt törskateangrepp ännu endast varit möjlig att bedriva i liten omfattning. Det kan även erinras om att regeringen har för avsikt att se över gränsen för odling av contortattall, bl.a. i syfte att undersöka möjligheterna att använda detta trädslag i de törskatedrabbade områdena.

Med hänvisning till vad som anförts ovan och i avvaktan på kommande forskningspolitisk proposition anser utskottet att motionerna MJ12 (s) yrkande 13, MJ13 (s) delvis och MJ14 yrkandena 4 och 5 kan lämnas utan vidare åtgärd.

De stormar som har drabbat det svenska skogsbruket på senare år har följts upp på flera olika sätt, och deras konsekvenser kommer att påverka skogsbruket under lång tid. Utskottet anser i likhet med regeringen att skogsbrukets och samhällets erfarenheter från de insatser som gjordes efter de senaste årens stormar bör tas till vara. De slutsatser som Klimat- och sårbarhetsutredningen har dragit på detta område och som för närvarande bereds inom Regeringskansliet är ett viktigt bidrag i det sammanhanget. Vidare är det enligt utskottets uppfattning en självklarhet att de kunskaper och erfarenheter som kan vinnas i stormens spår också omsätts i praktisk rådgivning till berörda skogsägare från Skogsstyrelsen, skogsägarföreningar och andra aktörer. Utskottet konstaterar att Skogsstyrelsen har för avsikt att förtydliga rådgivningen avseende ekonomiska värden och andra nyttigheter och risker som olika alternativ inom skogsskötseln kan medföra. Utskottet vill också understryka att nuvarande skogspolitik kan antas främja en variation i värderingar mellan olika skogsägare som i sin tur bidrar till ett beslutsfattande med bättre riskspridning sett till hela skogsbruket.

När det gäller frågan om hur trädslagsrena bestånd och stormar, behandlas denna utförligt i Skogsstyrelsens uppföljning av stormen Gudrun (meddelande 1, 2006 Stormanalys, s. 68). Myndigheten konstaterade bl.a. att vid återbeskogning efter en stormfällning med ett trädslag som för skogsbruket är det mest ekonomiska, blir resultatet en monokultur med tämligen likåldrig skog. För arter med landskapsekologiska krav och behov av variation får detta negativa effekter. Myndigheten rekommenderade att förnyingsarbetet sker enligt tidigare rekommendationer, vilka ofta inte följs i dag, om ståndortsanpassning vid trädslagsvalet. Vidare redovisade myndig-

heten avsikten att genom rådgivning och information stödja skogsägarna och skogsbrukets aktörer att välja lämpligt skogsodlingsmaterial, särskilt avseende trädslag, proveniens (ursprung) och planttyp.

Det kan nämnas att man inom projektet Stormanalys undersökte hur olika skötselåtgärder påverkar risken för skador i samband med stormar. Skogsstyrelsens slutsats var att skogsbruket i högre grad bör tillämpa kunskap om hur man via anpassad skogsskötsel kan minska snö- och vindskador, t.ex. genom ökad röjning och tidigarelagd gallring. För att underlätta för den enskilda skogsägaren att fatta beslut bör rådgivningen, enligt Skogsstyrelsen, bli tydligare avseende ekonomiska värden och andra nyttigheter och risker som olika alternativ inom skogsskötseln kan medföra. En variation i värderingar mellan olika skogsägare kan, enligt Skogsstyrelsen, förväntas leda till variation i fattade beslut och därmed en riskspridning sett till hela skogsbruket.

Beträffande blandskog sägs det i rapporten att vid riklig naturlig föryngring av björk kan en skogsskötselmetod där björk och planterad gran blandas tillämpas. Utskottet noterar att produktionen i ett sådant bestånd kan vara jämförbar med ett rent granbestånd. På bördigare marker kan lövträd, inklusive s.k. ädellövträd, vara ett alternativ. Skogsstyrelsen konstaterar dock att etablering av lövbestånd är betydligt dyrare än etablering av barrbestånd. Intensiv skötsel krävs och flera ädellövträd är frostkänsliga. Vid föryngring med lövträd är betetrycket från klövvilt dessutom ofta ett stort problem som gör att alla ytor normalt måste hägnas.

Myndigheten slår också fast att föryngringen av stormskadad skog är ett tillfälle att plantera andra trädslag än de som tidigare har odlats på platsen. Skogsstyrelsen konstaterar att en varierad trädslagsblandning bidrar till ett mer mosaikartat landskap och träd som björk, asp, al och lärk och ädellöv anses mer stormtåliga än gran. Med en blandskog ökar möjligheten att sprida risker i skogsbruket. Genomgående kräver blandskog och lövträd dock mer kunskap och engagemang än gran- och tallskog.

Beträffande utformningen av återväxtstödet anför Skogsstyrelsen att denna kan ses som en reaktion på grandominansen då skogsägarnas kostnad blir densamma oavsett vilket trädslag de använder. Intresset för lövträdsplantering har dock varit lägre än förväntat, och Skogsstyrelsen bedriver därför för närvarande en informationskampanj i syfte att öka detta intresse. Återinventeringen av stödplanteringarna av ädellöv efter stormen år 1999 kan ses som en del i arbetet för ökad trädslagsmångfald. Myndigheten ger även en avancerad kurs i ädellövskogsskötsel och arbetar med att skapa bättre skötselinstruktioner för ädellövskogspanteringar. Återväxtstödet efter Gudrun kommer att inventeras och utvärderas, och det förberedande arbetet inleds kommande sommar.

I sin uppföljningsrapport föreslog Skogsstyrelsen också att det senast år 2010 bör genomföras en oberoende utvärdering av det ekonomiska stödpaketet. Skogsstyrelsen genomför för närvarande s.k. skogliga konsekvensana-

lyser och virkesbalanser (projekt SKA-VB 08). Projektet avrapporteras i slutet av innevarande år och kommer att kunna utgöra ett viktigt underlag för en utvärdering av stödpaketet.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ13 i berörd del och MJ14 yrkande 6.

Förändringar av skogsvårdslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till förändringar i skogsvårdslagen (1979:429). Därmed avslår riksdagen motioner om annan utformning av portalparagrafen och definitionen av skogsmark. Riksdagen avslår även en motion om utvidgning av miljöorganisationers talerätt i skogsfrågor.

Jämför reservationerna 9 (mp), 10 (v), 11 (mp) och 12 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att skogsvårdslagens portalparagraf (1 §) ändras så att det betonas att skogen är en förnybar resurs. Regeringen framhåller att sedan den nuvarande lydelsen av portalparagrafen infördes år 1994 har synen på skogens roll som ett verktyg i arbetet mot klimatförändringar förändrats. Klimatfrågan och dess effekter på ekosystem och samhället i övrigt kommer sannolikt att vara en stor, global miljöfråga under överskådlig tid. Det är därför rimligt att utgå från att skogens roll i sammanhanget kommer att vara fortsatt viktig i framtiden. Regeringen anser att det är av vikt att betona skogens värde i ett hållbarhetsperspektiv. Genom att lyfta fram skogsresursens förnybarhet poängteras skogens möjligheter att bidra till en hållbar utveckling.

Den utveckling av portalparagrafen som föreslås innebär inte att grunderna för skogspolitiken med två jämställda mål rubbas. Det blir dock tydligare att skogen genom sin förnybarhet är en resurs som, om den nyttjas långsiktigt hållbart, kan kombinera produktions- och miljömål och på ett tydligt sätt kan bidra till en hållbar utveckling av samhället. Ett innovativt och hållbart nyttjande av skogens produkter och värden inklusive energileveranser, bevarande av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreation kan, enligt regeringen, bidra till Sveriges möjligheter att utvecklas till ett hållbart samhälle.

Till skillnad från Skogsutredningen anser regeringen inte att det i portalparagrafen bör föreskrivas att skogen ”ska bidra till medborgarnas välfärd”. Begreppet ”välfärd” anses vara alltför oprecist och kan därför ges många olika tolkningar. Enligt regeringens bedömning beaktas skogens vik-

tiga sociala och kulturella värde inom ramen för den formulering som redan finns i portalparagrafens sista mening, dvs. att det vid skötsel av skog ska tas hänsyn till andra allmänna intressen.

Regeringen föreslår även att definitionen av begreppet skogsmark i skogsvårdslagen (2 §) ändras så att den i huvudsak överensstämmer med FAO:s definition. Vidare införs en definition av begreppet produktiv skogsmark i skogsvårdslagen. Begreppet skogliga impediment förtydligas så att det framgår att detta begrepp omfattar improduktiv skogsmark och träd- och buskmark. Mark som i väsentlig utsträckning används för andra ändamål än att tillgodose intressen som kan hänföras till träden och vegetationen ska inte anses som skogsmark eller träd- och buskmark, även om den i övrigt uppfyller kriterierna för sådan mark.

Som en konsekvens av det nya skogsmarksbegreppet införs en ny bestämmelse som föreskriver att lagens bestämmelser om återväxt och föryngring inte ska tillämpas på produktiv skogsmark som i väsentlig utsträckning används för annat ändamål än virkesproduktion. Det tydliggörs också att skyldigheten att anlägga skog på outnyttjad mark inte avser sådan mark som på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion. Slutligen ändras bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om högsta tillåtna föryngringsareal, så att det framgår att beräkningen av denna areal ska grundas enbart på sådan skogsmark som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål än virkesproduktion.

Regeringen anser inte att det är nödvändigt att införa en definition av begreppet skog i skogsvårdslagen eller att göra en uppdelning mellan skyddad och oskyddad produktiv skogsmark.

Utöver de ovan omnämnda förändringarna i skogsvårdslagen föreslår regeringen ett antal mindre justeringar. Dessa är av språklig art eller utgör sådana följdjusteringar som är nödvändiga som konsekvens av övriga ändringar.

Motionerna

När det gäller skogsvårdslagens portalparagraf föreslås i motion MJ14 (mp), yrkande 9, att regeringens förslag till ändring av skogsvårdslagens portalparagraf (1 §) avslås. Motionärerna konstaterar att det i nämnd paragraf står att skogen ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning. Tillägget om en förnybar resurs fyller därför ingen funktion. Vidare erinras om att skogen är mycket mer än virkesproduktion. Skogen är ett ekosystem eller en grupp ekosystem, som tillhandahåller livsnödvändiga tjänster. Skogen ska också klara av att återhämta skador i miljön, skogens olika ekosystem och andra ekosystem ska kunna ge möjligheten till resiliens, vilket blir allt mer viktigt. Avverkas en värdekärna är den borta under överskådlig framtid. Mot den bakgrunden är det sakligt fel att säga att skogen är en förnybar resurs. Den motivering till ändringsförslaget som ges i

propositionen tyder enligt motionärerna på att syftet är att ge ökad tyngd åt produktionen, då energi från skogen är viktig i kampen mot klimatförändringarna. Detta rubbar den nuvarande balansen mellan produktionsmålet och miljömålet i portalparagrafen.

Vidare begärs ett tillkännagivande om att miljömålet i skogsvårdslagens portalparagraf utvecklas till att omfatta miljö kvalitetsmålen (yrkande 23). Motionärerna anser att miljömålet är för snävt formulerat i nämnd paragraf då bara biologisk mångfald nämns. En utvecklad portalparagraf bör uttrycka insikten om att andra miljömål berörs av skogen och dess skötsel, t.ex. genom att säga att den biologiska mångfalden och skogens bidrag till andra miljömål ska behållas.

När det gäller en ny definition av skogsmark m.m. föreslog Skogsutredningen att det görs en formell uppdelning mellan skyddad och oskyddad mark i lagstiftningen i syfte att tydliggöra vilka arealer som är skyddade och att begreppet lågproduktiv mark ersätter begreppet impediment då det senare är ett alltför otydligt begrepp. Enligt motion MJ15 (v) yrkande 2 är Skogsutredningens förslag till indelning av skogsrelaterade ägoslag tydligare och att föredra framför förslaget i propositionen.

I motion MJ14 (mp) förslås att riksdagen ska avslå regeringens förslag till ändring av definitionen av ”skogsmark” i skogsvårdslagen (yrkande 10). Motionärerna anser att den föreslagna ändringen medför en svåröverskådlig rad av följd- och konsekvensändringar. Det är, enligt motionärerna, viktigt att målet för skogsskydd, Levande skogar och biologisk mångfald också ses över och vid behov justeras samtidigt som definitionen på skogsmark ändras. Särskilt viktigt är att ett nytt skogsmarksbegrepp inte får leda till att man kan räkna in icke-produktiv skogsmark i delmålet om att skydda 900 000 ha produktiv skogsmark till år 2010. Vidare saknar motionärerna uppdelningen mellan skyddsvärda skogsrelaterade marker och produktionskog. Det är viktigt av flera skäl att lyfta fram det som är skyddsvärt. Sammantaget avstyrker motionärerna en ändring av definitionen tills det har genomförts en genomgripande översyn av alla konsekvenser.

I motion MJ14 (mp) begärs även ett tillkännagivande om en utveckling av miljöorganisationers talerätt i skogsrelaterade frågor (yrkande 8). Motionärerna anser att det är lämpligt att vidga miljöorganisationers talerätt. Detta behövs av demokratiskäl, för att uppfylla intentionerna i internationella åtaganden och som ett medel för att stärka den generella hänsynen i samband med skogsbruk. Miljöorganisationer ska ha rätt att överklaga beslut enligt skogsvårdslagen. Ideella miljö- och friluftorganisationer bör få en allmängiltig möjlighet att bl.a. utmana myndigheters beslut och underlåtenheter. Därför bör miljöorganisationer även ha rätt att föra talan i anmälningsärenden enligt skogsvårdslagen.

Utskottets ställningstagande

Komplettering av skogsvårdslagens portalparagraf

Sverige har i sin roll som skogsnation en viktig roll att spela i de globala ansträngningarna att stoppa den negativa klimatutvecklingen. Skogen fungerar som producent av förnybar råvara för hållbar energiproduktion och den växande skogen binder ansenliga mängder koldioxid. Ett klokt brukande av den svenska skogen är således en betydelsefull pusselbit som Sverige kan bidra med i det arbetet. Förnybarhet är ett nyckelord på miljöområdet i allmänhet och inte minst när det gäller klimatfrågan. Mot den bakgrunden anser utskottet att regeringens förslag till komplettering av skogsvårdslagens portalparagraf är berättigat. I likhet med regeringen vill utskottet samtidigt betona att den föreslagna förändringen inte innebär en förändring av de två jämställda skogspolitiska målen.

Till skillnad från vad som anförs i motion MJ14 (mp) yrkandena 9 och 23 ser utskottet inga skäl till att göra ytterligare förändringar av portalparagrafen. Däremot ser utskottet inget som hindrar att de skogspolitiska sektorsmålen på sikt kompletteras med ytterligare mål som avspeglar utfallet av riksdagens behandling av kommande miljömålsproposition. Motionen avstyrks i berörd del.

Ny definition av skogsmark m.m.

Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att ansluta den svenska definitionen till den brett spridda definition som används av FAO. Detta bör göras inte minst för att öka jämförbarheten mellan olika länders markanvändning och skogsresurser. Utvecklingen på klimatområdet ställer exempelvis allt större krav på globalt jämförbar statistik inom en mängd olika områden, däribland skogsfrågor. Att ett reformerat skogsmarksbegrepp dessutom kan väntas öka enhetligheten i begreppsanvändningen inom landets gränser är också positivt.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ny indelning av de skogsmarksrelaterade ägoslagen i skogsvårdslagen. Därmed avstyrker utskottet motionerna MJ14 (mp) yrkande 10 och MJ15 (v) yrkande 2.

Utskottet tillstyrker även lagförslaget i övrigt.

Talerätt för miljöorganisationer m.m.

När det gäller yrkandet om en utökad talerätt för miljöorganisationer vill utskottet erinra om att den s.k. Århuskonventionen bl.a. omfattar frågor om miljöorganisationers tillgång till överprövning i miljöfrågor. Sverige ratificerade konventionen i maj 2005. Gällande rätt på området innebär att en ideell förening som enligt sina stadgar har till ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen enligt 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga domar eller beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken samt i frågor om tillsyn enligt 10 kap. eller de föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 kap. Den del som ger rätt till domstolsprövning

avser således i huvudsak tillståndspliktig verksamhet men även andra verksamheter där det finns en föreskriven rätt för allmänhetens deltagande i processen och där det i nationell rätt är föreskrivet ett förfarande för miljökonsekvensbedömning. För anmälningsärenden om avverkning finns emellertid ingen föreskriven ordning för allmänhetens deltagande och inte heller något MKB-förfarande. Därför gäller Århuskonventionens regler om domstolsprövning inte sådana ärenden. I regeringens proposition 2004/05:65 om Århuskonventionen nämndes för övrigt inte skogsvårdslagen och den berördes inte heller i den efterföljande proposition 2005/06:182 om miljöbalkens sanktionssystem. I den sistnämnda propositionen föreslog regeringen bl.a. att miljöorganisationers rätt att överklaga beslut och domar enligt miljöbalken utvidgas med avseende på avgöranden som får överklagas.

Lagrådet har påpekat (se bl.a. prop. 2006/07:122, s. 118) att det svenska genomförandet av konventionen inte är tillfyllest när det gäller vilka beslut som rör miljön som ska kunna prövas och regeringen (både den förra och den nuvarande) har därför meddelat avsikten att återkomma i frågan (se bl.a. prop. 2005/06:182 s. 135 och prop. 2006/07:122 s. 62).

Enligt utskottets uppfattning bör regeringens kommande åtgärder med anledning av ovan refererade synpunkter på Århuskonventionens genomförande i Sverige avvaktas. Utskottet föreslår därmed att motion MJ14 (mp), yrkande 8, lämnas utan vidare åtgärd.

Skogs- och miljöredovisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att kravet i skogsvårdslagen på innehav av en s.k. skogs- och miljöredovisning (Smör) inte bör avskaffas. Motionsyrkanden om att nämnt krav bör utvecklas och om att det bör införas krav på innehav av skogsbruksplan avslås också.

Jämför reservationerna 13 (s, v) och 14 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att kravet i skogsvårdslagen på att varje brukningsenhet ska ha en skogs- och miljöredovisning (Smör) avskaffas (14 a §). Regeringen noterar att tillsynen av regelns efterlevnad har haft låg prioritet hos Skogsstyrelsen då nyttan av insatserna anses ha varit begränsad i förhållande till resursåtgången. Ett annat problem med Smör som lyfts fram i propositionen är att uppgifterna inte är digitaliserade och att redovisningen därmed ofta är ofullständig och inaktuell. Enligt beräkningar från Verket för näringslivsutveckling (Nutek) är kravet på att upprätta och uppdatera

Smör det administrativa krav som kostar skogsbruksföretagen mest pengar (rapport R2006:02). En strikt tillämpning av kravet på att upprätta en Smör medför således en betydande administrativ börda för skogsbrukarna.

Ett slopande av kravet på Smör bedöms kunna leda till att markägarnas kunskaper om sin fastighets produktionsmöjligheter samt natur- och kulturvärden försämras. Av det skälet är det regeringens avsikt att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att se till att fastighetsägaren får tillgång till uppgifter om respektive skogsfastighets natur- och kulturvärden via Internet. Regeringen betonar också att det även efter att kravet på Smör har tagits bort är skogsägarens ansvar att känna till de värdefulla natur- och kulturmiljöerna på den egna fastigheten. Regeringen påpekar också att en skogsbruksplan är ett enkelt verktyg för att ha kontroll över och möjlighet att bedriva ett effektivt och långsiktigt hållbart skogsbruk som gynnar såväl den enskilde markägaren som samhället i stort.

I motsats till vad som föreslogs av Skogsutredningen anser regeringen dock att ett lagstadgat krav på innehav av en skogsbruksplan inte skulle vara förenligt med skogspolitikens inriktning mot ”frihet under ansvar” eller regeringens arbete med regelförenkling. Det skulle dessutom skapa extra administrativa kostnader för både myndigheter och skogsägare. I stället för ett lagfäst krav bör myndigheter via rådgivning och andra åtgärder underlätta upprättandet och användningen av skogsbruksplaner på skogsägarens eget initiativ.

Motionerna

I motion MJ12 (s) yrkande 3 sägs det att införandet av skogsbruksplaner är ett utomordentligt redskap för varje skogsägare som vill ha överblick över de nödvändiga åtgärderna i den egna skogen. Motionärerna stöder Skogsutredningens förslag om att skogsbruksplaner ska ersätta dagens skogs- och miljöredovisningar. Även i motion MJ234 (v) yrkande 4 framförs det liknande krav. Motionärerna anser att dagens lagstadgade krav på skogs- och miljöredovisningar (Smör) bör ersättas med krav på att det för varje skogsfastighet inom tre år ska finnas en plan över skogsmarken och hur man avser att bruka den. I motion MJ14 (mp) yrkande 11 förordas en utveckling av skogs- och miljöredovisningarna så att de bättre motsvarar t.ex. ett egenkontrollprogram eller en skötselplan. Motionärerna framhåller att flera studier visar att kultur- och miljöhänsynen i skogsbruket har varit otillfredsställande och att ett återkommande problem i de sammanhangen är bristen på kunskap. Ett avskaffande av Smör vore mot den bakgrunden kontraproduktivt. Kraven på Smör bör utvecklas och bör ligga i nivå med kraven på en aktuell grön skötselplan eller motsvarande beskrivnings- och handlingsplan för aktiva skogsfastigheter. Alternativt kan kraven jämföras med tillsyn över egenkontroll i annan verksamhet dvs. att det är den som bedriver en verksamhet med miljöpåverkan som ska planera den och kontrollera att nödvändiga miljöhänsyn tas.

Utskottets ställningstagande

Skogspolitikens grundtanke är att det är de enskilda skogsägarna som, inom ramen för ett i betydande utsträckning avreglerat politikområde, ska fatta ansvarsfulla beslut till gagn för såväl det egna skogsägandet som för samhället. Det krav på innehav av en s.k. skogs- och miljöredovisning som infördes i Skogsvårdslagen år 1999 har inte givit önskvärt resultat och rimmar dessutom illa med den grundläggande tilltro till skogsägarna som skogspolitikerna vilar på. De administrativa kostnader som kravet har inneburit för landets skogsägare har dessutom varit betydande utan att det kan anses ha bidragit till ett fördjupat engagemang i skogsägandet.

Utskottet delar således regeringens uppfattning att nämnt krav bör avskaffas och ersättas med ett modernt IT-baserat system för att tillhandahålla sådan information som kan vara av värde för skogsägarnas möjligheter att fatta rationella beslut ur ett skogspolitiskt och företagsekonomiskt perspektiv. Utskottet vill också understryka att skogsbruksplaner kan vara viktiga verktyg för ett sådant beslutsfattande men att det måste vara upp till varje skogsägare att avgöra om det finns skäl att upprätta en sådan plan. Ökad tillgänglighet till grundläggande skogsdata via Internet kan, enligt utskottets bedömning, väntas bidra till att fler IT-baserade skogsbruksplaner tillkommer utan att det lagfästs ett krav därom.

Sammantaget anser utskottet således att det inte finns några skäl att införa krav på innehav av skogsbruksplan i enlighet med vad som anförs i motionerna MJ12 (s) yrkande 3 och MJ234 (v) yrkande 4 eller att skogs- och miljöredovisningen bör utvecklas så som föreslås i motion MJ14 (mp) yrkande 11. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Gränserna för svårföryngrad skog, fjällnära skog och skyddsskog

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att det inte bör genomföras någon översyn av gränserna för svårföryngrad skog och fjällnära skog samt av gränsen för skyddsskog. Vidare avslås en motion om att översynen inte får resultera i en försvagning av skyddet för skyddsvärd skog.

Jämför reservationerna 15 (v) och 16 (mp).

Propositionen

Regeringen anser att det bör göras en samlad översyn av gränserna för svårföryngrad skog, fjällnära skog och skyddsskog och av de regelverk som är kopplade till dessa gränser. Översynen av gränser och regelverk bör fokusera på de värden gränserna är tänkta att skydda samt gränsernas

betydelse för samverkan mellan olika näringar. I skogsvårdslagen anges särskilda krav på skogsbruket i fjällnära och svårföryngrade områden. Regeringen har bemyndigats att meddela föreskrifter om att skog som är svår att föryngra på grund av dess ogynnsamma läge eller som behövs som skydd mot sand- eller jordflykt eller för att förhindra att fjällgränsen flyttas ned ska avsättas som svårföryngrad skog eller skyddsskog (15 §). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar också föreskrifter om vilka delar av den svårföryngrade skogen som ska anses utgöra fjällnära skog. Gränsdragningen är sådan att hela det fjällnära området också ligger inom gränsen för svårföryngrad skog. Enligt skogsvårdslagen krävs det tillstånd från Skogsstyrelsen för avverkning i svårföryngrad skog eller i skyddsskog (16 §). Tillstånd får dock inte ges om avverkningen medverkar till att en miljökvalitetsnorm överträds (17 §). I skogsvårdsförordningen anger regeringen att tillstånd till avverkning inte får ges inom den svårföryngrade skogen i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Dalarnas län på mark som i genomsnitt producerar mindre än en kubikmeter virke om året per hektar (17 §). Skogsstyrelsen har dock rätt att meddela tillstånd till avverkning i det första fallet om det finns särskilda skäl.

När det gäller den fjällnära skogen anges det i skogsvårdslagen att tillstånd till avverkning inte får ges om den är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvärden eller kulturmiljövärden (18 §). I skogsvårdsförordningen anges att innan tillstånd ges till avverkning i de områden av den fjällnära skogen där naturvärdena inte är fullständigt kända men antas vara höga, kan skogsvårdsstyrelsen genomföra en särskild inventering för att klarlägga naturvärdena. Vidare anges ytterligare krav på brukandet av fjällnära skog. Det gäller exempelvis hyggesstorlek, hyggesutläggning, villkor om föryngringsmetod, markberedningsbegränsningar m.m. Motiven till särbestämmelsen om att avverkning inte får ske utan tillstånd är uttryck för viss försiktighet på grund av skogarnas utsatta belägenhet. Delar av den svårföryngrade skogen i norra Sverige omfattas av begreppet fjällnära skog. Som namnet antyder rör detta områden inom det svårföryngrade området som ligger närmare fjällen. Utöver de grundläggande regler som gäller för all svårföryngrad skog finns här ytterligare regler om hur skogsbruk får bedrivas.

Regeringen bedömer att det finns ett behov av att göra en översyn av gränserna och regelverk för skyddsskogar, främst på grund av ändrade brukningsformer och igenplantering av nedlagd jordbruksmark. Regeringen avser därför att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att, i samverkan med berörda myndigheter och intressenter, göra en översyn av gränsdragning och regelverk för skyddsskogar.

Skogsstyrelsen fick i juli 2007 ett uppdrag av regeringen att utreda konsekvenserna av en avveckling av gränsen för svårföryngrad skog. Skogsstyrelsen konstaterar i sin redovisning att ett borttagande av gränsen för svårföryngrad skog skulle medföra konsekvenser såväl för skogsbruket och

rennäringen som för natur- och kulturmiljövård. Regeringen bedömer därför att en översyn av gränsdragningen samt de regelverk som är kopplade till gränsen för svårföryngrad skog bör göras, men att det måste ske samlat tillsammans med övriga regelverk och andra relevanta gränser som rör samverkan mellan skogsbruk och rennäring. Regeringen avser inte att översynen ska sänka dagens ambitionsnivå gällande de hänsyn till värdena gränsen är satt att skydda.

Gränsen för fjällnära skog anses vara en bra och relevant avvägning mellan produktions- och miljöintressen. Regeringen anser dock att det finns skäl att vid en översyn av gränsen för svårföryngrad skog även se över gränsen för fjällnära skog. En översyn av gränsdragningen samt de regelverk som är kopplade till gränsen för fjällnära skog bör, enligt regeringens bedömning, därför göras. Regeringen avser inte att översynen ska sänka dagens ambitionsnivå gällande de hänsyn till värdena som gränsen är satt att skydda. Det gäller i synnerhet fjällskogarnas unika naturvärden.

Motionerna

En översyn av gränserna för svårföryngrad skog, fjällnära skog och skyddsskog bör enligt motion MJ15 (v) yrkande 5 inte genomföras. Motionärerna befarar att en sådan översyn kan minska arealen skyddad skog och medföra att skog med höga skyddsvärden inom nuvarande gränser omvandlas till produktionsskog. I Miljöpartiets motion MJ14 yrkande 12 betonas att den aviserade översynen inte får resultera i en försvagning av skyddet för skyddsvärd skog eller för skog som är svårbedömd. Motionärerna anser att en ändrad klassning inte heller ska motverka intentionerna med arealmålen för miljömålet Levande skog eller andra värden som gränserna är satta att skydda.

Utskottets ställningstagande

Schablonmässigt dragna gränser måste omprövas med jämna mellanrum. Naturgivna förhållande förändras liksom även de samhällsvärderingar som en gång låg till grund för gränsdragningen. Det allt mildare klimatet ökar förutsättningarna för skogsbruk i områden som tidigare ansågs svårföryngrade, och klimatproblematiken förstärker också behovet av mer skogsbiomassa som en faktor för att motverka en än mer negativ utveckling på klimatområdet.

Klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) tar upp de förändringar och anpassningsbehov som ett förändrat klimat kan komma att kräva för bl.a. de areella näringarna. Utredningen föreslår bl.a. att kraven på samråd enligt 20 § i skogsvårdslagen bör utökas till samtliga renbetesmarker. En omreglering eller ett borttagande av gränserna skulle kunna medföra positiva effekter för skogsbruket i form av möjligheter till ökad produktion i vissa områden inom de nuvarande gränserna samt minskad administration, vilket skulle vara positivt. Dessa positiva effekter måste

dock vägas mot de kostnader som en omreglering skulle innebära, eftersom en översyn tillsammans med en eventuell omreglering av gränserna innebär ett omfattande juridiskt och praktiskt arbete. En omreglering måste också vägas mot de olägenheter för de värden gränserna är satta att skydda som ett borttagande eller en omreglering av en eller flera av gränserna skulle innebära.

Utskottet välkomnar den översyn av gränserna för svårföringrad respektive fjällnära skog och av gränsen för skyddsskog som regeringen aviserar i propositionen. Med anledning av vad som anförs i här aktuella motioner och Klimat- och sårbarhetsutredningens iakttagelser, finns det emellertid skäl att erinra om att nyss nämnda översyn ska genomföras med utgångspunkt från att dagens ambitionsnivå gällande de hänsyn till värdena som gränserna är satta att skydda inte ska sänkas. Det gäller bl.a. fjällskogarnas unika naturvärden och bör rimligen också omfatta relevanta miljökvalitetsmål. Mot den bakgrunden anser utskottet att de farhågor som redovisas i här aktuella motioner saknar grund. Ett riksdagsuttalande i linje med vad som efterfrågas i motionerna är således obehövt och motionerna MJ14 (mp) yrkande 12 och MJ15 (v) yrkande 5 bör därför lämnas utan vidare åtgärd.

Sanktionsavgift m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hårdare styrmedel mot olika skogsmiljöbrott samt om att en eventuell sanktionsavgift bör kunna differentieras och tillämpas i anslutning till skogsvårdslagens hänsynsbestämmelser.

Jämför reservation 17 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen anser att det finns ett behov av ett differentierat och mer flexibelt sanktionssystem för överträdelser mot skogsvårdslagstiftningen. Förutsättningarna för att ta ut en sanktionsavgift vid vissa överträdelser mot bestämmelser i skogsvårdslagen bör, enligt regeringens uppfattning, därför analyseras. Regeringen konstaterar att tillsynen över skogsvårdslagens efterlevnad i vissa fall har varit begränsad och att det har varit svårt för den skogliga myndigheten att finna rättsligt stöd för att bedriva en mer aktiv lagtillsyn. Förfarandet med åtalsanmälan och vitesföreläggande inom vissa områden har inte uppfattats som tillräckligt effektivt och ändamålsenligt. En sanktionsavgift skulle, enligt regeringens bedömning, kunna göra tillämpningen av skogsvårdslagstiftningen tydligare och effektivare. Regeringen anser dock att en sådan avgift på det skogliga området endast bör användas för överträdelser mot lagen som är mindre allvarliga. Det ska inte

heller vara möjligt att påföra sanktionsavgift för en gärning som kan föranleda straffrättslig påföljd. Mot denna bakgrund avser regeringen att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att analysera förutsättningarna för att införa en sanktionsavgift. Analysen bör särskilt ta sikte på sanktioner i fråga om avverkning utan föregående anmälan eller tillstånd. I uppdraget bör ingå att belysa för- och nackdelar med sanktionsavgifter med avseende på den skogspolitiska måluppfyllelsen, en kostnadseffektiv lagtillsyn och den enskilda skogsägarens situation.

När det gäller de s.k. hänsynsbestämmelserna i skogsvårdslagen (30 och 31 §§) är regeringens bedömning att införandet av en sanktionsavgift skulle kräva schabloniserade föreskrifter på en detaljnivå som knappast är förenlig med den nuvarande skogspolitikens inriktning. Regeringen anser att det beträffande dessa bestämmelser är svårt att på ett tydligt och rättssäkert sätt visa skogsägarna vad som är en godtagbar hänsyn och därmed att säkerställa en lagtillsyn som är homogen över hela landet.

Enligt propositionen har Skogsstyrelsen, med anledning av resultaten från inventeringen av generell hänsyn, analyserat orsakerna till den bristande måluppfyllelsen samt initierat ett arbete med att ta fram en strategi för myndighetens arbete med generell hänsyn. Strategin ska utformas så att den bl.a. ger en problembeskrivning och möjliga orsakssamband, en målbild för generell hänsyn samt tydliggör mål- respektive lagnivå, visar hur man kan samordna Skogsstyrelsens olika verktyg för att stärka den generella hänsynen samt visar hur kommunikationen med skogssektorn kring generell hänsyn kan förbättras.

Motionerna

I motion MJ12 (s) yrkande 10 föreslås hårdare sanktionsmöjligheter för skogsmiljöbrott. Motionärerna konstaterar att nära en tredjedel av alla markägare bryter mot skogsvårdslagens hänsynsparagraf när de avverkar skog och att en skärpning av skogsvårdslagen därför är nödvändig, liksom en ökad tillsyn. Enligt motion MJ15 (v) yrkande 4 bör regeringen utreda förutsättningarna för att ta ut en sanktionsavgift för överträdelser mot bestämmelserna i skogsvårdslagens hänsynsbestämmelser. Motionärerna erinrar om att Skogsutredningen ansåg att det vore mycket värdefullt om detta tillsynsinstrument även kunde användas i anslutning till skogsvårdslagens hänsynsbestämmelser. Liknande krav framförs även i motion MJ234 (v) yrkande 3. Här vill motionärerna att regeringen ska ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på hur skogsvårdslagen kan skärpas för att stärka naturvårdshänsynen vid skogsavverkningar genom att göra allmänna råd bindande och införa sanktionsavgifter. För att sanktionsavgiften ska få en förebyggande effekt för andra än de minsta skogsägarna är det, enligt vad som anförs i motion MJ14 (mp) yrkande 13, viktigt att den differentieras, t.ex. med avseende på avverkningens värde. I samma motions yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att det behövs starkare styrme-

del eller instrument för att öka den generella hänsynen. Motionärerna anser att Skogsstyrelsens arbete med att ta fram en strategi för arbetet med generell hänsyn är otillräckligt. Strategin måste även innehålla förslag på styrmedel eller instrument för att öka miljöhänsynen. Utöver förtydligade krav på miljöhänsyn och sanktionsavgifter bör möjligheten att stärka det nuvarande systemet med åtalsanmälan och domstolsprövning prövas. Skogsstyrelsen bör få ökade resurser och vid behov även åklagare och domstolar. Motionärerna nämner även avgiftsbelagd tillsyn som ett alternativ. Med ett sådant system blir det bl.a. tydligare för alla parter vilka miljöhänsyn som ska tas och om hänsynen har tagits eller inte.

Utskottets ställningstagande

Den reformerade skogspolitik som infördes 1993 innebar en betydande avreglering och därmed förändrade förutsättningar för att bedriva s.k. lagtillsyn. Detaljregleringar som möjliggjorde en rättssäker, om än inte alltid effektiv, tillämpning av skarpa tillsynsinstrument byttes mot en ramlag där mjuka styrmedel som information och rådgivning är de viktigaste metoderna för att påverka skogsägarna i den riktning som den rådande skogspolitiken stakar ut. Denna modell har på det hela taget fungerat väl.

I de fall det trots allt har varit nödvändigt för Skogsstyrelsen att i sin roll som tillsynsmyndighet på det skogspolitiska området tillgripa skarpare tillsynsinstrument har det inte sällan visat sig tidsödande och svårt att nå rättslig framgång. Avsaknaden av ett administrativt mer lättillämpat sanktionsinstrument har varit påtaglig.

Utskottet anser i likhet med regeringen att en utveckling av någon form av sanktionsavgift skulle kunna komplettera de skogspolitiska tillsynsinstrumenten på ett eftersträvanvärt sätt. Ett sådant instrument måste emellertid vila på stabil rättssäker grund och inte medge godtycke i tillämpningen. Mot den bakgrunden anser utskottet det vara rimligt att inte skogsvårdslagens hänsynsbestämmelser omfattas. Lagstiftaren har inte funnit det möjligt eller önskvärt att detaljreglera vilka hänsyn som ska tas i samband med en avverkning. Varje avverkning är i det avseendet unik och markägaren, eller den som utför avverkningen, måste göra en sammanvägning av vilka hänsyn som bör prioriteras inom ramen för vad som kan krävas med stöd av nämnt lagrum dvs. utan att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Schabloniserade bestämmelser skulle visserligen göra det enklare att knyta en bestämmelse om sanktionsavgift till hänsynsbestämmelserna men skulle samtidigt innebära en överhängande risk för att ”fel” hänsyn tas. Utskottet sätter därför större tilltro till att en väl fungerande strategi för arbetet med generell hänsyn inom ramen för den rådande skogspolitikens grundläggande tankar om ”frihet under ansvar” resulterar i att ”rätt” – i betydelsen den vid den specifika avverkningen för natur- eller kulturmiljövården mest effektiva hänsynen – tas.

Beträffande det som anförs om en differentiering av sanktionsavgifterna med avseende exempelvis på avverkningens storlek förutsätter utskottet att den möjligheten kommer att övervägas. Det förefaller, enligt utskottets uppfattning, exempelvis orimligt att en oanmäld avverkning om ett hektar skulle rendera samma sanktionsavgift som om den oanmälda arealen hade varit tio gånger så stor.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ12 (s) yrkande 10, MJ14 (mp) yrkandena 13 och 14, MJ15 (v) yrkande 4 och MJ234 (v) yrkande 3.

Åtgärder för ökad virkesproduktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner med synpunkter på insatser för ökad virkesproduktion. Vidare avslås motioner om skog och vilt, utländska trädslag och intensivodling av skog.

Jämför reservationerna 18 (s), 19 (s), 20 (mp), 21 (mp), 22 (v) och 23 (mp).

Propositionen

Investeringar för ökad tillväxt

Regeringen slår fast att skogsindustrin har ett fortsatt stort behov av en jämn tillgång till högkvalitativ skogsråvara till ett internationellt konkurrenskraftigt pris. Ökad skoglig tillväxt motverkar även klimatförändringar genom ökad upplagring av kol i växande skog och i skogsprodukter, samt genom ökad biobränsleproduktion. En ökad tillväxt av skogen bör, enligt regeringens uppfattning, främjas genom en fortsatt aktiv skogspolitik, högkvalitativ produktionsforskning och ökade skogsvårdsinsatser av skogsbruket samt ske inom ramen för skogspolitikens två jämställda mål. Regeringen betonar att detta ansvar vilar på myndigheter och skogsnäringen gemensamt.

Efterfrågan på och betalningsviljan för råvara för bioenergiproduktion har ökat, bl.a. på grund av ekonomiska styrmedel inom ramen för svensk energi- och klimatpolitik. En följd av den svenska energi- och klimatpolitiken är att den svenska bioenergisektorn i högre grad än i andra länder konkurrerar med skogsindustrin om råvaran. Det innebär att den svenska skogsindustrins internationella konkurrenskraft påverkas negativt.

Regeringen anser att Skogsstyrelsen i samråd med intressenter bör komplettera befintliga kortsiktiga sektorsmål som är inriktade på produktion med ytterligare delmål. Regeringen delar Skogsutredningens syn på att flera åtgärder som inte omfattas av dagens sektorsmål bör kunna resultera i en ökad tillväxt. Vidare anser regeringen att uttaget av avverkningsrester

för bioenergiändamål bör kunna öka jämfört med i dag. Regeringen understryker dock samtidigt vikten av att den svenska modellen med produktion och miljö i balans kvarstår och att en ökad skogsproduktion och uttag av biomassa för energiändamål sker inom ramen för skogspolitikens jämställda mål. Hänsyn ska därvidlag tas till den biologiska mångfalden och till att negativa miljöeffekter som näringsläckage och övergödning minimeras.

Ökad rådgivning

Regeringen delar Skogsutredningens bedömning att det inom befintlig lagstiftning finns stora möjligheter att öka tillväxten i skogen. Det finns många olika metoder med vilka man med relativt små medel kan öka tillväxten avsevärt. Det krävs dock kunskap för att vidta rätt åtgärd på rätt plats vid rätt tillfälle.

Rådgivning och information till skogsägare behöver utvecklas kontinuerligt för att göra största möjliga nytta i ett samhälle där förutsättningarna ständigt ändras till följd av t.ex. klimatförändringar, ett ökat behov av biobränslen och en ändrad markägarstruktur. Regeringen avser att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att utveckla sin rådgivning och information i syfte att höja skogsbrukets kunskapsnivå om metoder för att öka tillväxten i skogen. Betydelsen av ett hållbart skogsbruk med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden och skogens sociala värden ska betonas i rådgivningen. Uppdraget kommer att finansieras inom ramen för den s.k. klimatmiljarden.

Förädlat plantmaterial

Många skogsägare föryngrar med plantor eller frön från oförädlade träd från vanliga bestånd. Skillnaden i volymtillväxt mellan förädlat material från fröplantager och oförädlat material kan uppgå till cirka en femtedel. Föryngring med gran och tall bör, enligt regeringens uppfattning, ske med förädlat föryngringsmaterial i så stor utsträckning som möjligt. Kunskapen om värdet av att använda förädlat plantmaterial vid föryngringar bör dessutom öka bland markägare, entreprenörer, Skogsstyrelsens personal och andra berörda. Brist på plantageförädlat föryngringsmaterial av gran är dock ett hinder för en ökad användning. Skogsnäringen har, enligt vad som anförs i propositionen, ett ansvar för att tillräcklig mängd lämpligt föryngringsmaterial finns tillgängligt.

Mot denna bakgrund avser regeringen att, via Formas, ge Skogforsk förstärkta medel för att ta fram riktlinjer för vilket föryngringsmaterial som ska rekommenderas på olika marker ur produktions- och miljöperspektiv samt att beskriva hur tillgången på förädlat plantmaterial kan öka. Riktlinjer för föryngringsmaterial bör inkludera lönsamhetskalkyler. Det är samtidigt viktigt att belysa vilka effekter som en ökad användning av förädlat plantmaterial kan komma att ha på den genetiska variationen och plantornas känslighet för skadegörare. Regeringen understryker betydelsen av att skogsägare såväl som entreprenörer är väl informerade om vilka alternativ

och möjligheter som finns vid val av föryngringsmaterial, inte minst med tanke på förväntade klimatförändringar. Uppdraget kommer att finansieras inom ramen för den s.k. klimatomiljarden. Skogsstyrelsen ska i sin framtida information och rådgivning till skogsägare även tydliggöra betydelsen av att förädlad föryngringsmaterial används.

Skog och vilt

Älgen är utan jämförelse det vilt som orsakar störst skador i skogsbruket. Även om älgen orsakar skador i skogen framhåller regeringen också att älgen bl.a. är en viktig tillgång som jaktbyte och turistattraktion. I södra Sverige förekommer även skador orsakade av rådjur, vildsvin samt kron- och dovhjort. Regeringen anser att det behöver vidtas ytterligare åtgärder för att minska skador av vilt på skog. Mot den bakgrunden avser regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att se över nuvarande älgförvaltning. Utredaren ska lämna förslag till de förändringar eller förenklingar som behövs för att skapa en älgförvaltningsmodell som syftar till en ekosystembaserad lokal förvaltning.

Regeringen konstaterar också att statistik om viltskador på skog är en viktig grund för utvecklad rådgivning om viltanpassad skogsskötsel och fortsatta diskussioner om viltförvaltning. Därför avser regeringen att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att, i samråd med SLU, utreda möjligheterna att vidareutveckla pågående inventeringar till att omfatta även andra viltskador än betesskador av älg. Vidare avser regeringen att låta Skogsstyrelsen ge förslag på hur den befintliga rådgivningen om viltanpassad skogsskötsel kan utvecklas vidare och öka i omfattning.

Bättre skogsvård

I de nationella sektorsmålen finns ett mål för röjningar som innebär att den areal som år 2010 bedöms ha akut röjningsbehov ska vara mindre än 700 000 ha. För att nå detta mål krävs en ökad röjningsintensitet. För att röjningarna ska öka arbetar Skogsstyrelsen med rådgivning och information. Sedan några år tillbaka används också satellitbildsanalys för att hitta områden med behov av lövröjning. När områden har hittats informeras skogsägare om att ett röjningsbehov troligen föreligger och erbjuds då samråd med myndigheten. Regeringen anser att det är bra att skogsägare får denna typ av riktade skogliga råd. Skogsstyrelsen bör därför utveckla metoden ytterligare för att förbättra noggrannheten och kvaliteten i den information som sprids till skogsbruket. Vidare är det regeringens uppfattning att röjning ska förbli ett skogsägaransvar och bedömer att konceptet med frihet under ansvar har varit mycket positivt och att det tillsammans med en god dialog mellan myndigheter och skogsägare fortsatt bör vara grunden för en ökad röjningsintensitet. Noggrannheten och kvaliteten i den information som sprids till skogsbruket bör, enligt regeringens uppfattning, dock förbättras. Därför är det regeringens avsikt att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ytterligare utveckla den satellitbildbaserade röjningsinformationen.

Gödsling av skogsmark

Det tilltagande intresset för uttag av biomassa från skogen har gjort att intresset för kvävegödsling av skogsmark och den gödslade arealen har ökat under senare år. Gödsling av skogsmark är nämligen en åtgärd som snabbt ökar skogens tillväxt. Enligt regeringens bedömning finns det i stora delar av landet goda möjligheter att med god ekonomi öka gödslingen ytterligare inom ramen för ett hållbart skogsbruk. Förutsättningen är att gödslingen sker på lämpligt sätt och i lämpliga bestånd och att den bedrivs så att målen för naturvård, friluftsliv och rekreation inte hotas och utan att negativa övergödningseffekter uppstår. Hänsyn måste även tas till det avrinnande vattnets kvalitet samt till rennärning och andra intressen som kan påverkas av kvävegödsling.

Enligt 30 § skogsvårdslagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om hur skogsgödsling får utföras. Regeringen konstaterar att det finns synpunkter som gör gällande att regelverket är alltför restriktivt då det inte tillåter ett ändamålsenligt och flexibelt nyttjande av den potential för ökad biomassaproduktion som gödslingen utgör. Mot bakgrund av möjligheten att på relativt kort sikt öka virkesproduktionen genom gödsling anser regeringen att en översyn av gällande regelverk kan vara lämplig.

Dikesrensning m.m.

Regeringen konstaterar att man i skogliga sammanhang skiljer på nydikning, dikesrensning, skyddsdikning och restaureringsdikning. De olika begreppens innebörd beskrivs närmare i propositionen. Det finns ca 180 000 hektar skog på dikad torvmark i Sverige där den skogliga produktionen kan förbättras om dikesrensningar utförs. Många produktionsåterställande dikesrensningar genomförs dock inte som en följd av osäkerhet kring gällande regelverk. Regeringen anser det därför vara angeläget att tydliggöra tillämpningen av gällande regelverk kring dikesrensning. Mot den bakgrunden avser regeringen att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket och länsstyrelserna tydliggöra tillämpningen av gällande regelverk samt att sprida information till skogsbruket om dikesrensning som en del i ett hållbart skogsbruk. Informationen ska avse såväl dikesrensning som metod för ökad produktion, dess potentiellt negativa effekter i relation till miljömålen samt åtgärder för att minska dessa effekter.

Utländska trädslag

I skogsvårdsförordningen samt i tillhörande föreskrifter beskrivs vad som gäller vid skogsodling med utländska trädarter. Där framgår att utländska trädarter endast får användas i undantagsfall och att skogsmarkens ägare måste anmäla till Skogsstyrelsen när odling med utländska trädarter planeras. I föreskrifterna beskrivs även inom vilka geografiska begränsningar

contortatallen får användas för skogsodling. Regeringen anser att utländska trädararter bör användas med försiktighet och i begränsad omfattning. Samtidigt anger regeringen att skogsodling med snabbväxande och motståndskraftiga utländska trädararter i vissa fall kan vara ett bra sätt att öka tillväxten i skogen. Kunskapen om odling av contortatall och andra utländska trädararter har ökat under senare år och regeringen ser ett behov av att anpassa lagstiftningen till dessa nya kunskaper. Det är enligt regeringen även önskvärt med en tydligare definition vad som avses med utländska trädararter. Mot denna bakgrund avser regeringen att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att se över lagstiftningen för skogsodling med utländska trädararter. Gränsen för skogsodling med contortatall ska utvärderas med avseende på ny kunskap. En översyn av möjligheterna att föryngra med contortatall i områden i norra Sverige med omfattande problem av törskatesvamp ska ingå. I uppdraget ska också ingå att utarbeta en tydlig definition av vad som avses med utländska trädararter. Vid förändringar i lagstiftningen ska konsekvenser för såväl kultur- och miljövärden som skogens sociala värden beaktas.

Intensivodling av skog

Klimatförändringarna ökar efterfrågan på koldioxidneutral energi. I syfte att ge Sverige ett tillskott av sådan energi ser regeringen det som önskvärt att utnyttja jordbruksmark som under de senaste decennierna inte har brukats. Ur miljöperspektiv kan intensivodling av skog på utvalda begränsade områden vara en bra åtgärd för att möta det ökade behovet av biomassa.

Med intensivodling av skog avser regeringen då ett skogsbruk med produktionshöjande åtgärder som kan överskrida de begränsningar som återfinns i skogsvårdslagen och dess tillämpningsföreskrifter eller i annan relevant lagstiftning. Det kan t.ex. röra sig om förkortad omloppstid, intensivare markberedningsmetoder, dikning och gödslingsprogram samt begränsad hänsyn till natur- och kulturvård och sociala värden.

Regeringen avser att ge Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att i samråd med Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Naturvårdsverket utreda möjligheter till intensivodling av skog på nedlagd jordbruksmark och på skogsmark som tidigare varit jordbruksmark och som saknar höga naturvärden. Utredningen ska ha en övergripande ansats och belysa lönsamhets- och produktionspotential och konsekvenser för andra näringar, miljön, landsbygden, sociala värden och kulturmiljövärden. I uppdraget ska det ingå att sammanställa befintlig kunskap på området och komma med förslag på regelverk och definitioner för lämpliga marker samt föreslå skötselmetoder och trädslagsval. För att kunna bedöma vilka marker som är tillgängliga och lämpliga för intensivodling är det viktigt att avgränsningen mellan jordbruksmark och skogsmark klarläggs. Det är i detta sammanhang en stor fördel att uppdraget genomförs i samråd med Skogsstyrelsen,

Jordbruksverket och Naturvårdsverket. Jordbruksverket har också i sitt regleringsbrev för 2008 fått i uppdrag att analysera omfattningen på jordbruksmark som inte brukas.

Regeringen konstaterar vidare att intensivodling av skog kan innebära en ökad belastning på ekosystemet. En miljökonsekvensbeskrivning av förslaget ska därför ingå och åtgärder för att minimera eventuell negativ miljöpåverkan ska redovisas. Även effekter på natur- och kulturmiljövärden och sociala värden ska analyseras och redovisas ur ett landskapsperspektiv. Härutöver ska en analys av tänkbara användningsområden för de olika trädslagen redovisas.

Energiskogsbruk betraktas i gällande regelverk inte som skogsbruk utan som jordbruk. Jordbruksverket fungerar som tillsynsmyndighet. I den aviserade utredningen ska det redovisas ett förslag på hur intensivodlad skog bör behandlas i lagstiftningen. Regeringen ser det som angeläget att lagstiftningen är tydlig och rättssäker och inte påverkar hur konventionellt skogsbruk ska bedrivas. Utredningsuppdraget kommer att finansieras inom ramen för klimatmiljarden.

Motionerna

Förädlat plantmaterial

I motion MJ14 (mp) noteras att regeringen föreslår att föröngring med gran och tall normalt bör ske med förädlat föröngningsmaterial från t.ex. fröplantager. Motionärerna anser att detta innebär ytterligare ett steg mot mindre biologisk mångfald och fler monokulturer med liten genetisk spridning. En mer ensartad skog är mer sårbar för förändringar, vilket motverkar en anpassning till framtida klimatförändringar. Motionärerna begär mot denna bakgrund ett tillkännagivande om att det vid beslut om förädlat föröngningsmaterial ska tas stor hänsyn till de ökade kraven på genetisk variation och biologisk mångfald som behövs för en anpassning till klimatförändringen (yrkande 16).

Skog och vilt

I motion MJ12 (s) begärs att regeringen ska återkomma med ett förtydligande om möjligheten att anlägga viltbete på marker som inte är föremål för skogsproduktion (yrkande 8). Motionärerna anser också att det måste göras en översyn av älgförvaltningen som bygger på kombinationen av en stark älgstam och ett hållbart skogsbruk. Även i motion MJ270 (s) tas viltfrågor upp. Motionärerna konstaterar att det finns mycket skogsmark som kan lämnas och brukas som viltbetesmark, men att det råder stor osäkerhet om huruvida ett sådant handlande är ett brott mot skogsvårdslagens portalparagraf. Lagen bör, enligt motionärernas uppfattning, förtydligas så att det framgår att allmänna intressen i skogsvårdslagens mening även omfattar viltbeten i skogen.

I Miljöpartiets motion MJ14 framhålls i yrkande 17 behovet av balans mellan skogens växter, klövvilt och rovdjur. Motionärerna pekar på att en utredning nyligen har föreslagit bl.a. att viltförvaltningsområden ska ha gränser som bestäms av naturliga barriärer för vilt. På oklara grunder avvisar regeringen förslaget. Regeringens analys är, enligt motionärernas uppfattning, för snäv eftersom den begränsar sig till virkesproduktion, älgen och jägare. Det bör övervägas om inte klövviltstammarna bör anpassas till en sådan nivå att vissa lövträd kan utvecklas och bli fullvuxna träd och skadorna på tall och annat gagnvirke blir lägre än i dag. Större hänsyn måste också tas till andra aspekter, som exempelvis rovdjurens roll.

Bättre skogsvård m.m.

Det akuta röjningsbehovet i Sverige uppgår, enligt Skogsstyrelsen, till 1,2 miljoner ha (vilket innebär cirka 5 % av skogsmarken), konstateras det i motion MJ12 (s). Motionärerna vill att regeringen snarast återkommer med förslag till åtgärder för att öka röjningen i den svenska skogen (yrkande 1). Skogsstyrelsen bör snarast ges resurser för utökad rådgivning, och effekterna av röjningsplikt kontra röjningsbidrag måste noggrant övervägas. Vidare begärs en utökad satsning på utvecklingen av ny miljöteknik för skogsbruket. Motionärerna anser att den miljötekniska utvecklingen måste ges ett kraftfullt stöd och menar att en förbättrad skogsteknik i mångt och mycket kan komplettera en vikande tillgång på arbetskraft. En utvecklad teknik för att tillvarata och sälja röjningsrester kan också öka skogsägarnas drivkraft till att röja (yrkande 2). Liknande tankar förs fram i motion MJ13 (s) delvis. Här anser motionärerna att det behövs fler insatser vad avser röjning, gallring och gängse skogsbruksmetoder. Om inte röjningen och gallringen förbättras måste starkare styrmedel eventuellt övervägas. I motion MJ439 (s) föreslås kraftfulla åtgärder för att öka de skogsvårdande insatserna. Motionärerna erinrar om att det har konstaterats stora brister i skötseln i en del av våra skogar under de senaste åren. Åtgärder behövs därför för att öka insatserna när det gäller plantering, röjning och gallring. I motion MJ220 (c) framhålls behovet av nationell strategi för ökad hållbar tillväxt i våra skogar. Motionärerna menar att en sådan strategi skulle medföra ökad lönsamhet för skogsbrukare och därmed även stimulera till ännu bättre skogsskötsel och tillväxt.

Gödsling av skogsmark

I jordbruket är kvävegödslingen en av de stora källorna till klimatgasutsläpp, konstateras det i motion MJ14 (mp) yrkande 18. Motionärerna påpekar också att en del av kvävet lätt avgår som lustgas, som är en betydligt starkare växthusgas än koldioxid. Dessutom är konstgödsel normalt fossilberoende vid framställningen. Tillförseln av kväve genom luften bidrar också till problemet med övergödningen. Kvävegödningen av skogsmark skadar även den biologiska mångfalden och ekosystemens funktion. Ökad kvävegödsling kan alltså påverka flera miljömål negativt, inklusive

klimatmålet. Ökad kvävegödning av skogsmark bör därför avvisas tills det finns underlag som visar att gödslingen inte bidrar till ökande utsläpp av växthusgaser totalt sett samt att gödslingen är förenligt med bättre uppfyllelse av andra berörda miljömål. Ökad kvävegödning kan påverka flera miljömål negativt, inklusive klimatmålet.

Dikesrensning m.m.

Enligt motion MJ14 (mp) bör dikning minska tills klimateffekter och övriga miljöeffekter av dikningen har analyserats (yrkande 19). Motionärerna anser att skyddsdikning bör vara tillståndspliktig och att det generella dikningsförbudet i södra Sverige ska gälla överallt. Ökad skogsproduktion bör inte räcka som särskilt skäl för att få dispens från förbudet mot nydikning. Större hänsyn bör dessutom tas till konsekvenserna för utsläpp av växthusgaser och andra miljömål. Detsamma gäller också för dikesrensning, särskilt på dikad torvmark.

Utländska trädslag

Regeringen vill att gränsen för contortatallen ska utvärderas mot bakgrund av ny kunskap, konstateras det i motion MJ14 (mp). Motionärerna noterar vidare att det fortfarande finns stora osäkerheter kring t.ex. virkeskvaliteten och konsekvenser för biodiversiteten. Underlag för en uppluckring av contortagränsen saknas och i motionen begärs därför att försiktighetsprincipen ska vara styrande vid beslut om introduktion av främmande trädarter (yrkande 21).

Intensivodling av skog

I motion MJ15 (v) yrkande 13 instämmer motionärerna i Skogsutredningens bedömning att intensivodling av skog inte är önskvärd i Sverige. Då regeringen ändå har för avsikt att utvärdera frågan om intensivodling anser de att det bör övervägas om intensifiering i produktionsskog bör kompenseras med en ökad areal skyddad skog. Miljöpartiet betonar i motion MJ14 vikten av varsamhet vid intensivskogsbruk (yrkande 22). Beroende på markens egenskaper kan intensivskogsbruk t.ex. leda till ökade utsläpp av växthusgaser. Å andra sidan kan t.ex. odling av salix på särskilt kolintensiva jordbruksmarker innebära mindre markberedning och därmed mindre koldioxidutsläpp. Ökande priser på jordbruksprodukter som spannmål kan dock minska tillgängliga lämpliga arealer för intensivskogsbruk.

Utskottets ställningstagande

Allmänt

Utskottet konstaterar inledningsvis att regeringen tar tydlig ställning för ökad tillväxt i den svenska skogen och därmed även för ökade möjligheter till större virkesuttag. Skogens betydelsefulla roll som en nyckel till att

lösa klimatproblemen och som producent av råvara till en av landets mest betydelsefulla industrisektorer talar för att produktionsfrågorna förtjänar ökad uppmärksamhet. Att bioenergiproduktion baserad på biomassa från skogen delvis bygger på samma råvara som skogsindustrin efterfrågar gör att konkurrensen om denna råvara ökar och därmed även priserna. Den internationellt verksamma svenska skogsindustrins konkurrenskraft riskerar därmed att bli sämre. Regeringen anser att det är önskvärt att mildra denna konkurrenssituation till gagn såväl för den svenska skogsindustrin som för den inhemska produktionen av biobränslebaserad energi. De viktigaste övergripande insatserna för att uppnå detta syftar till att öka gagnvirkesproduktionen i den svenska skogen samt att öka uttaget av sådana biobränslesortiment som exempelvis grot (grenar och toppar) där råvarukonkurrensen mellan de olika användarna är mindre.

Denna grundläggande positiva inställning till ökad skogsproduktion stämmer väl överens med utskottets syn på vad som kommer att vara de centrala frågorna för skogspolitiken de närmaste decennierna. Samtidigt vill utskottet, i likhet med regeringen, understryka att större fokus på virkesproduktionsfrågor inte innebär att balansen mellan de jämställda skogspolitiska målen ska rubbas. Den ökade virkesproduktionen ska inte ske på bekostnad av att det skogspolitiska miljömålet eller att några miljö kvalitetsmål hotas. Utskottet gör här den allmänna bedömningen att regeringens förslag till förmån för ett intensifierat skogsbruk genomsyras av denna insikt. Detta avspeglas bl.a. i att regeringen förordar flera fördjupade analyser av produktionshöjande åtgärder, inte minst ur miljöperspektiv, innan det är aktuellt att introducera dessa eller att utöka den befintliga användningen.

Utskottet noterar vidare att det i propositionen inte talas om någon samlad strategi för att öka tillväxten i skogen i linje med vad som efterfrågas i motion MJ220 (c). Utskottet är emellertid av den uppfattningen att de insatser som regeringen presenterar i propositionen med just denna inriktning kan anses utgöra ett sådant samlat grepp som är jämförbart med strategi. Friheten och ansvaret att utnyttja de möjligheter som kan uppstå efter att nödvändiga analyser av konsekvenser m.m. har genomförts ligger i första hand hos skogsägarna själva. I den händelse de av regeringen aviserade försöken att främja en ökad tillväxt i den svenska skogen och därmed även möjligheterna till ett större biomassauttag misslyckas, kan det finnas skäl att överväga andra angreppssätt. En särskild tillväxtstrategi kan då vara ett alternativ att beakta. Därmed föreslås att motion MJ220 (c) lämnas utan vidare åtgärd.

Bättre skogsvård m.m.

Utskottet instämmer i uppfattningen att skogsvården behöver förbättras och knyter därför förhoppningar till att den satellitbildsbaserade röjningsinformation som beskrivs i propositionen kommer att kunna bidra till detta. Det är även utskottets uppfattning att röjning ska vara ett markägaransvar även

framgent och att olika former av rådgivning ska vara det viktigaste medlet för att öka röjningsinsatserna i den svenska skogen. Motionerna MJ12 (s) yrkande 1 och MJ439 (s) avstyrks därmed.

I några motioner berörs frågor om den skogstekniska utvecklingen. I näringsutskottets betänkande 2007/08:NU8, som riksdagen tog ställning till i början av april 2008, framgår det att Formas och Vinnova i februari 2007 redovisade ett uppdrag att tillsammans utarbeta en forskningsstrategi om miljöteknik i samråd med näringslivet och andra berörda aktörer. Strategin ska främja framtagandet av ny kunskap och stärka kompetensen inom miljöteknikområdet och främja svensk konkurrenskraft på den globala marknaden för miljöteknik. Strategin ligger nu till grund för en gemensam utlysning av forskningsmedel. I betänkandet redovisades också det arbete som bedrivs av Sveriges miljöteknikråd (Swentec). Sedan den 1 april 2008 är Swentec en delegation under Näringsdepartementet med uppgift att utarbeta underlag för regeringens insatser inom miljöteknikområdet samt på olika sätt stödja miljötekniksektorn i Sverige och svenska miljöteknikföretag. Näringsutskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till att det för närvarande pågår flera olika utredningar vars resultat regeringen bör ges möjlighet att beakta innan det finns skäl för riksdagen att agera.

Beträffande kommersialisering av forskningsresultat behandlade utbildningsutskottet motioner med denna inriktning senast i januari 2008 (bet. 2007/08:UbU5). Utskottet avstyrkte motionsyrkandena bl.a. med hänvisning till att regeringen i budgetpropositionen för 2008 angav att den avser att återkomma till frågan om kommersialisering av forskning i den forsknings- och innovationspolitiska proposition som ska presenteras hösten 2008.

Miljö- och jordbruksutskottet finner mot denna bakgrund inga skäl att genom ett uttalande föregripa de förslag som är att vänta i den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen. Med det anförda avstyrks motionerna MJ12 (s) yrkande 2 och MJ13 (s) i berörd del.

Förädlad plantmaterial

Ökad användning av förädlad plantmaterial kommer att vara ett viktigt bidrag till möjligheten att öka produktionen av skogsråvara. Den av regeringen aviserade analysen av förutsättningarna för en sådan ökning välkomnas således av utskottet. Utskottet välkomnar också att analysen ska innehålla bedömningar av hur ökad användning av förädlad plantmaterial kan komma att påverka den genetiska variationen. Något riksdagsuttalande med denna innebörd i likhet med vad som efterfrågas i MJ14 (mp) yrkande 16 är således inte nödvändigt. Motionen avstyrks i berörd del. Utskottet vill dessutom understryka att det som avses i sammanhanget är användning av plantor framdrivna ur plantagefrö som har förädlats genom ett traditionellt urvalsförfarande. Det handlar alltså inte om genetiskt modifierade plantor eller klonskogsbruk, där varje planta i det senare fallet har identisk genuppsättning och den genetiska variationen således är mycket

begränsad. Den senare tillämpningen ligger ännu inte inom räckhåll för storskalig användning och måste dessutom övervägas mycket noggrant ur ett riskperspektiv innan det kan vara aktuellt att introducera den i svenskt skogsbruk.

Skog och vilt

Älgen utgör tillsammans med annat vilt en mycket värdefull tillgång i den svenska skogen. Samtidigt orsakar vilt betydande skador för skogsbruket. En väl fungerande viltförvaltning måste därför kunna balansera dessa faktorer på ett godtagbart sätt. Utskottet konstaterar att de senaste årens utredningsinsatser inte har resulterat i förslag som kan anses ha lyckats hantera denna avvägning på ett tillfredsställande sätt. Det är enligt utskottets uppfattning nu angeläget att den av regeringen aviserade nya utredningen vinnlägger sig om att presentera ett noga genomarbetat och väl förankrat förslag som tillgodoser både jägare och skogsägares berättigade önskemål på en fungerande älgförvaltningsmodell. Beträffande viltbetesfrågor i förhållande till skogsvårdslagen, som tas upp i några motioner, kan nämnas att Skogsstyrelsen för närvarande arbetar med att ta fram en särskild viltskadepolicy. Inför det arbetet gjordes en analys av frågan om hur odling av viltbete kan relateras till skogsvårdslagen. Slutsatsen var att nämnd lag, inom ramen för godkänd skoglig avkastning och naturhänsyn, medger att skogsskötseln anpassas till att främja produktion av vilt. Jakt och viltvård är däremot inte att betrakta som en enskild, separat, form av markanvändning. I analysen gjordes bedömningen att främjande av jakt och viltproduktion på skogsmark är att betrakta som en del i de ”andra allmänna intressen” som nämns i skogsvårdslagens portalparagraf. Jakt och viltproduktion är därmed inte överordnat skötsel för en god skoglig avkastning eller bevarandet av den biologiska mångfalden. Enligt uppgifter från Skogsstyrelsen kan en markägare däremot kombinera virkesproduktion och naturhänsyn med jakt och viltproduktion. En sådan anpassning ska ske med så liten negativ effekt på skogsproduktion och naturhänsyn som möjligt, vilket förutsätter att anpassningen sker aktivt, långsiktigt och målmedvetet. Utskottet anser sammantaget att det inte finns skäl att innan den aviserade älgförvaltningsutredningen är genomförd förorda riksdagsuttalanden i linje med vad som föreslås på temat skog och vilt i motionerna MJ12 (s) yrkande 8, MJ270 (s) och MJ14 (mp) yrkande 17. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Gödsling av skogsmark

Många av de insatser som regeringen föreslår i syfte att öka skogsproduktionen ger inte resultat förrän på relativt lång sikt. Det gäller exempelvis utökade röjningsinsatser, dikesresning och användning av förädlat plantmaterial. Kvävegödsling av skogsmark är å andra sidan en av de tillväxthöjande åtgärder som ger snabbast resultat. Under förutsättning att gödslingen

görs på rätt sätt och på rätt mark ökar den värdefulla volymen och ger en relativt snabb avkastning till skogsägaren. Den potential som finns i ökad skogsmarksgödsling bör därför tas till vara i större utsträckning.

Samtidigt vill utskottet betona vikten av att åtgärder som vidtas i syfte att öka skogsmarksgödslingen genomförs på ett ansvarsfullt sätt. Miljökvalitetsmålet Ingen övergödning är särskilt viktigt att beakta i sammanhanget, liksom Sveriges åtagande avseende minskade utsläpp inom ramen för Helcoms aktionsplan för Östersjön. Skogsstyrelsen beslutade i april 2007 om allmänna råd vid användning av kvävegödselmedel på skogsmark (SKSFS 2007:3). De allmänna råden syftar till att kvävegödsling utförs på ett sådant sätt att negativa effekter i skog, mark och vatten minimeras.

Regeringen anger i propositionen att gödslingen ska bedrivas så att målen för naturvård, friluftsliv och rekreation inte hotas och utan att negativa övergödningseffekter uppstår. Utskottet förutsätter att den översyn av nuvarande gödslingsbestämmelser som regeringen har aviserat också kommer att ha den utgångspunkten. Vidare förutsätter utskottet att det inom ramen för översynen görs en bedömning av huruvida eventuellt ökad skogsmarksgödsling till följd av att regelverket på sikt revideras, bidrar till ökade nettoutsläpp av växthusgaser. En sådan bedömning måste rimligen vila på en analys av gödslingens totala klimatpåverkan, dvs. även inkludera de utsläpp av klimatgaser som själva gödselproduktionen medför. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ14 (mp) yrkande 18 lämnas utan vidare åtgärd.

Dikesrensning m.m.

I sin fördjupade analys av det pågående miljömålsarbetet konstaterar Miljömålsrådet att trots att cirka en fjärdedel av Sveriges ursprungliga våtmarksareal bedöms ha försvunnit genom utdikning och uppodling är Sverige med sina drygt 10 miljoner hektar våtmarker ett av de våtmarksrikaste länderna i världen. Våtmarker utgör omkring en fjärdedel av Sveriges landyta. I rapporten föreslår Miljömålsrådet ett nytt delmål under Miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker som innebär att värdefulla våtmarkers natur- och kulturmiljövärden senast år 2015 inte ska påverkas negativt av mänskliga verksamheter. För att delmålet ska bedömas vara uppfyllt ska bl.a. markavvattning inte ske och avverkningar och andra skogsbruksåtgärder utföras med god hänsyn. Miljömålsrådets förslag kommer att behandlas i den kommande miljömålspropositionen.

Det är enligt utskottets uppfattning olyckligt att ett svårbegripligt regelverk och därmed sammanhängande brister i enhetlighet i samband med tillämpningen bidrar till att skogsproduktionen på sedan tidigare utdikad skogsmark försvåras. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet det av regeringen aviserade uppdraget till Skogsstyrelsen att tillsammans med Naturvårdsverket och länsstyrelserna tydliggöra tillämpningen av gällande regelverk samt att sprida information till skogsbruket om dikesrensning. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att vidta några åtgärder

angående olika former av dikning av skogsmark, inklusive dikesrensning, innan nämnt uppdrag är genomfört. Även regeringens ställningstagande till Miljömålsrådets ovan refererade förslag bör avvaktas. Utskottet avstyrker således de önskemål med denna innebörd som finns i motion MJ14 (mp) yrkande 19.

Utländska trädslag

Riksdagen har ställt sig bakom miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Ur ett generationsperspektiv innebär målet bl.a. att främmande arter eller genetiskt modifierade organismer som kan hota människors hälsa eller hota eller utarma biologisk mångfald i Sverige inte ska introduceras. Målet avspeglar Sveriges anslutning till den internationella konventionen om biologisk mångfald som innebär att vi har förbundit oss att kontrollera, utrota eller hindra införseln av de främmande arter som hotar inhemska ekosystem, livsmiljöer eller arter (prop. 2004/05: 150, bet 2005/06: MJU3, rskr. 2005/06:48 och 49).

I samband med beredningen av den senaste miljömålspropositionen identifierade riksdagen främmande arter som ett växande hot, vilket kräver ett samlat, förebyggande grepp. Naturvårdsverket fick i uppdrag att, i samråd med bl.a. Skogsstyrelsen, ta fram en nationell strategi och handlingsplan som ska syfta till att etablera ett system för hantering av införsel, förflyttning och utsättning av främmande arter och genotyper. I uppdraget ingår även att se över eventuella behov av att komplettera Sveriges regelverk och av att förstärka miljöövervakningen. Uppdraget ska redovisas den 1 juli 2008.

Det bör även nämnas att frågor om hanteringen av främmande arter är föremål för diskussioner inom EU. Kommissionen har exempelvis etablerat en expertgrupp för att förbereda kommande meddelande om en strategi för att hantera främmande arter. Sverige har deltagit i expertgruppen genom Naturvårdsverket.

Av Skogsutredningens huvudbetänkande (SOU 2006:81) framgår att begreppet ”utländska trädarter” inte har definierats i någon författning. Enligt Skogsstyrelsens praxis betraktas emellertid de trädslag som naturligt, utan människans hjälp, har funnits eller finns i landet efter senaste istiden som icke utländska trädslag.

Utskottet anser att en ökad användning av utländska eller främmande trädslag i syfte att ta till vara den svenska skogsmarkens produktionspotential är något som bör övervägas. Detta är inte minst angeläget i områden där våra inhemska trädslag har drabbats av svårbehandlade patogener. Utbrottet av törskateangrepp på tall i Norrbotten är ett sådant exempel.

Det är emellertid också utskottets uppfattning att de steg som tas i riktning mot ökad användning av utländska trädarter måste beakta försiktighetsprincipen. Därvidlag instämmer utskottet med det som anförs i motion MJ14 (mp). Dessutom ser utskottet det som självklart att en eventuellt ökad användning av främmande trädslag inte får underminera möjlighe-

terna att uppnå miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Mot bakgrund av denna utskottets grundläggande inställning och det faktum att Naturvårdsverket i juli kommer att redovisa uppdraget att ta fram en strategi och en handlingsplan för hantering av främmande arter och genotyper anser utskottet att yrkande 21 i motion MJ14 (mp) kan lämnas utan vidare åtgärd.

Intensivodling av skog

Utskottet välkomnar regeringens avsikt att undersöka möjligheterna att bedriva intensivskogsodling på före detta jordbruksmark. Angående frågan om att en eventuell intensifiering i produktionsskog ska kompenseras med ökad areal av skyddad skog bör det erinras om att den intensifiering i produktionsskog – genom bl.a. ökad dikesrensning och gödsling – ska ske inom ramen för befintliga skogspolitiska mål. Behov av kompensation i linje med vad som anförs i motion MJ15 (v) yrkande 13 uppkommer därmed inte. Beträffande intensivskogsodling – odling som eventuellt kommer att ske med undantag från vissa skogspolitiska bestämmelser – så ska denna ske på nedlagd jordbruksmark eller på skogsmark som tidigare har varit skogsmark men som saknar naturvärden. Mot bakgrund av vilken mark man avser att nyttja för ändamålet kan utskottet dock inte se att det uppkommer ett kompensationsbehov i linje med vad som anförs i motionen. Yrkandet avstyrks därför.

Uppdraget att analysera förutsättningarna för intensivskogsodling kommer att innehålla bedömningar av konsekvenserna för miljön. Det saknas därför skäl för riksdagen att uttala sig i enlighet med vad som begärs i motion MJ14 (mp) yrkande 22. Således avstyrker utskottet även detta yrkande.

Ökat uttag av biobränsle

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som på olika sätt berör frågor om ett ökat uttag av biobränsle från den svenska skogen.

Jämför reservationerna 24 (s), 25 (v) och 26 (mp).

Propositionen

Regeringen anser att uttaget av grenar och toppar (grot) vid avverkning bör kunna öka på för detta lämpliga ståndorter och att det bör ske inom ramen för gällande regelverk. Skogforsk driver redan i dag ett forskningsprojekt för att utreda vilka faktorer som begränsar ett lönsamt uttag av grot. Regeringen avser att, via Formas, ge Skogforsk förstärkta medel i detta syfte. Medelsförstärkningen bör i första hand användas för att utbilda

skogsägare, entreprenörer och arbetsledare i hur man med en anpassning av avverkningsmetoder kan tillvarata grot på ett mer effektivt sätt. Faktorer som i dag begränsar uttaget samt möjliga åtgärder bör identifieras. Uppdraget kommer att finansieras inom ramen för klimatmiljarden.

I propositionen meddelar regeringen även avsikten att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att sammanställa befintlig kunskap om stubbutvinning och med denna som utgångspunkt utforma rådgivningsinsatser om lämpliga metoder för stubbutvinning. Regeringen konstaterar vidare att det kan finnas behov av att analysera förutsättningarna för att utveckla det befintliga regelverket som rör stubbutvinning. Även detta uppdrag kommer att finansieras inom ramen för klimatmiljarden.

Efter förbränning av skogsbränsle kvarstår aska som restprodukt. I askan återfinns huvuddelen av den näring som ursprungligen fanns i bränslet, med undantag av kväve. För att skogsmarkens näringsstatus på sikt inte ska utarmas till följd av biobränsleuttag, bör det råda balans mellan bortförel och tillförel av näring. Regeringen anser att askåterföring är viktig men att befintlig kunskap och infrastruktur är otillräcklig, vilket innebär att återföring av aska endast sker i begränsad omfattning. Skogsstyrelsen kommer att genomföra en satsning inom landsbygdsprogrammet på utökad rådgivning och utbildning så att ett ökat uttag av grot inte leder till att markens näringsstatus försämras eller skadar natur- och kulturmiljövården i skogen. Informationen kommer att intensifieras till fyra grupper: skogsägare, grot-entreprenörer, producenter av aska och planläggare av återföring av aska.

Motionerna

Användningen och produktionen av inhemska biodrivmedel bör öka liksom uttaget av bioenergi från skog och åker, anfördes det i motion MJ412 (s) yrkande 15. Motionärerna anser att nya metoder måste prövas, t.ex. stubbrytning som har potentiellt stora miljöeffekter. Nya rekommendationer om tillväxthöjande åtgärder måste också till. Miljökonsekvensbeskrivningar krävs dock för att t.ex. stubbrytning eller intensivgödning på skogsmark ska ske utan påtagliga negativa följdverkningar på miljön. Klimatförändringarna kräver också mer av skogsekosystemen. Konkurrensneutrala villkor måste gälla mellan industrilagen. Investerings- och forskningsprogrammen ska därför kunna bidra till forskning och investeringar – från odling och framställning till distribution och användning. För att åstadkomma detta vill motionärerna öka tillväxten och därmed energiuttaget i svensk skog genom att maximera nyttan av energigrödpremien och utnyttja landsbygdsprogrammets möjligheter för att främja produktionen och förädlingen av förnybar energi, t.ex. biogas. Forskning och utveckling inom växtfysiologi och växtmolekylärbiologi som kan ge nya bioråvaror och effektivare produktionsmetoder ska stimuleras, och odling av energigrödor och energilövträd på nedlagd åkermark ska underlättas.

I motion MJ15 (v) begärs en omfattande utvärdering av de ekonomiska, praktiska och ekologiska förutsättningarna för bruksformer som kombinerar biobränsleproduktion med naturvård i Sveriges olika regioner (yrkande 10). Vidare framförs krav på att det utformas en nationell strategi för bioenergi så att skogens omistliga naturvärden säkras när anspråken på att producera bioenergi ökar (yrkande 11). En sådan strategi vore, enligt motionärerna, ett bra sätt att hantera utmaningen att bevara naturvärden samtidigt som vi ökar uttaget av förnybar energi. Motionärerna anser också att det är av värde att konkretisera produktionsmålet i skogsvårdslagens portalparagraf på samma sätt som miljömålet. Mot denna bakgrund föreslås att det inom ramen för en nationell bioenergi-strategi utarbetas konkreta mål för såväl produktion av skogsråvara som skogen som kolsänka med beaktande av skogens miljömål, som konkretiseras (yrkande 12).

Bristen på död ved kommer att förvärras om stubbutvinning tillåts utan andra kompenserande åtgärder, anförs det i motion MJ14 (mp). Underlag för att godkänna stubbutvinning saknas och stubbutvinning kan beroende på markförhållanden vara negativ ur klimatsynpunkt. Enligt motionärerna bör eventuell stubbutvinning endast få ske efter dispens (yrkande 20).

Utskottets ställningstagande

När den nuvarande skogspolitiken utformades i början av 1990-talet var det hotet mot den biologiska mångfalden som stod i fokus och som bidrog till att det skogspolitiska miljömålet jämfördes med produktionsmålet. Enligt utskottets uppfattning är det i dagsläget de tilltagande globala klimatproblemen som – förutom bevarandet av den biologiska mångfalden – är den faktor som förtjänar störst uppmärksamhet när den svenska skogspolitiken ska modifieras. Utskottet har därför redan tidigare i detta betänkande ställt sig bakom regeringens förslag till åtgärder för att öka tillväxten i våra svenska skogar, bl.a. i syfte att bromsa klimatproblemen. Flera av dessa åtgärder bidrar visserligen till en ökad inbindning av koldioxid i den växande skogen, men en ökning av virkesuttaget kan ske först på lite längre sikt.

Mot den bakgrunden finns det all anledning att också försöka vidga möjligheterna att öka uttaget av biomassa redan i dag, företrädesvis genom att bättre ta till vara sådan biomassa som annars hade blivit kvar på hygget. Utskottet välkomnar därför regeringens insatser för att öka uttaget av grenar och toppar (grot) och för att undersöka möjligheterna till stubbutvinning. Beträffande de farhågor som riktas mot stubbutvinning i motion MJ14 (mp) kan utskottet instämma i att kunskaperna kring denna metod är begränsade eller åtminstone inte syntetiserade. Det är just därför Skogsstyrelsen ska få i uppdrag att sammanställa befintlig kunskap på området. Om denna sammanställning visar att det saknas central kunskap exempelvis kring stubbutvinningens miljöeffekter, kan det finnas skäl att genomföra nödvändiga FoU-insatser innan stubbutvinning tillåts i större

omfattning. Utskottet anser dock att resultatet av regeringens uppdrag till Skogsstyrelsen bör avvaktas innan det finns skäl för riksdagen att agera i frågan i linje med vad som efterfrågas i motion MJ14 (mp) yrkande 20. Motionen bör därför lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om en särskild bioenergi strategi som tas upp i en av motionerna, kan det nämnas att riksdagen nyligen har tagit ställning till motionsyrkanden om att utveckla en sådan strategi (bet. 2007/08:NU10). Näringsutskottet avstyrkte förslaget med hänvisning till att EU-kommissionens förslag till direktiv om främjande av förnybara energikällor bl.a. innefattar krav på att varje medlemsstat ska ta fram en handlingsplan som bl.a. innehåller mål och åtgärder för att nå dessa mål och att särskilt fokus då ska läggas på utvecklingen av biobränslen.

Beträffande skogens roll som kolsänka kan det noteras att Klimatberedningen i sitt slutbetänkande Svensk klimatpolitik (SOU 2008:24) har föreslagit att möjliga åtgärder och incitament för skydd av kollager och främjande av kolsänkor liksom effekter av sådana åtgärder, t.ex. för biologisk mångfald, tillförseln av biobränsle och för skogsnäringen, bör utredas samt att utvecklingen av de svenska kolsänkorna behöver följas kontinuerligt. Utifrån beslut om en framtida internationell klimatregim samt utveckling av tillförlitliga mätmetoder bör det prövas om ett särskilt mål ska skapas för kolsänkorna. Vidare sägs det att stor vikt bör läggas vid utformningen av den framtida internationella klimatregimens hantering av kolsänkor för att minimera avskogningen i tropikerna. Klimatberedningens förslag är ute på remiss till den 18 juni 2008, och regeringen kommer att behandla beredningens förslag och remissinstansernas synpunkter i den klimatproposition som väntas hösten 2008.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att regeringens ambitioner om en ökad tillväxt i den svenska skogen och ett ökat biobränsleuttag ligger väl i linje med vad som efterfrågas i motion MJ412 (s) yrkande 15. Yrkandet kan därför lämnas utan vidare åtgärd. Detsamma gäller yrkandena 10–12 i motion MJ15 (v).

Skogens vatten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om behovet av ett tydligare regelverk för genomförandet av vattendirektivets krav inom skogsbruket.

Jämför reservation 27 (mp).

Propositionen

I propositionen konstaterar regeringen att vattenfrågor på senare år har fått ökad uppmärksamhet både inom skogsbruket och mer allmänt. EG:s ramdirektiv för vatten anges som ett skäl till detta. Direktivet, som innebär ett nytt regelverk och arbetssätt när det gäller förvaltning av vatten, har genomförts i Sverige bl.a. genom förordningen (2004:660) om kvaliteten på vattenmiljön. Genomförandet av direktivet kommer att ställa krav på alla som genom sin verksamhet i någon utsträckning påverkar vatten och dess kvalitet. När det gäller skogsbrukets roll anser regeringen att det behövs en mer djupgående analys av om förändringar i det praktiska skogsbruket kan komma att krävas när det bl.a. gäller planering av skogsbruksåtgärder samt hänsyn till vattenvärden.

Mot denna bakgrund gav regeringen den 13 mars 2008 Skogsstyrelsen i uppdrag att, i samråd med berörda myndigheter, följa den pågående processen med klassificering av vattenförekomster och utarbetande av åtgärdsprogram. I uppdraget ingår att analysera behovet av och lämna förslag på förändringar av lagar eller andra styrmedel som berör skogsbruket och som behövs med anledning av EG:s ramdirektiv för vatten. En revidering av skogsvårdslagens hänsynsparagraf (30 §) är, enligt regeringen, ett sätt att tydliggöra det behov som regeringen ser av en förbättrad hänsyn till vattenvårdens intressen. I uppdraget ingår även att bedöma vilka konsekvenser som de föreslagna förändringarna kan komma att få för skogsbruket.

Motionen

Utredningen om åtgärdsprogram lämnade år 2005 förslag på starkare instrument för att genomföra åtgärdsprogrammen effektivare (SOU 2005:113), konstateras det i motion MJ14 (mp). Motionärerna erinrar om att utredningens förslag har beretts under längre tid inom Regeringskansliet och att det är angeläget att regelverket tydliggörs så att bl.a. skogsnäringen kan vidta de åtgärder som behövs för att klara vattendirektivets krav. Det finns ett behov av starkare styrmedel i åtgärdsprogram för att uppnå EU-kraven på vattenstatus (yrkande 24).

Utskottets ställningstagande

Utskottet är positivt till att skogens vatten uppmärksammas av regeringen. Det uppdrag som regeringen redan har givit till Skogsstyrelsen på detta område innebär bl.a. att myndigheten under år 2008, i samråd med vattenmyndigheterna och andra berörda myndigheter, ska följa den pågående processen med att klassificera samtliga vattenförekomster utifrån framtagna bedömningsgrunder. Vidare ska Skogsstyrelsen under åren 2008 och 2009, i samråd med vattenmyndigheterna och andra berörda myndigheter, delta i arbetet med att ta fram åtgärdsprogram för de vattenförekomster som inte bedöms uppnå god status. I uppdraget ingår att bedöma hur skogs-

bruket genom anpassning av sin verksamhet kan bidra till genomförandet av ramdirektivet för vatten. Under arbetet med framtagande av åtgärdsprogrammen ska myndigheten även analysera behovet av åtgärder och förändringar av regelverk eller andra styrmedel som berör skogsbruket och som krävs för att uppfylla de krav som följer av direktivets genomförande. I uppdragsbeskrivningen anger regeringen att en revidering av skogsvårdslagens hänsynsparagraf (30 §) är ett sätt att tydliggöra det behov som regeringen ser av en förbättrad hänsyn till vattenvårdens intressen. Uppdraget ska slutredovisas i mars 2010 med delredovisning i mars 2009.

Till detta kan fogas att förslagen från den i motionen omnämnda Utredningen om åtgärdsprogram har varit ute på remiss och att de bereds i Regeringskansliet tillsammans med förslagen i Miljöbalkskommitténs slutbetänkande (SOU 2005:59). Enligt Miljödepartementets preliminära planering väntas en lagrådsremiss och eventuell proposition om dessa frågor tidigast under hösten 2008. Mot bakgrund av det anförda föreslås att motion MJ14 (mp) yrkande 24 lämnas utan vidare åtgärd.

Skogens natur- och kulturmiljövärden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om skogens natur- och kulturmiljövärden. Det gäller exempelvis önskemål om en särskild reservatsstrategi, flexibla skyddsformer, krav på de s.k. frivilliga avsättningsarna, avverkningsstopp i områden med höga naturvärden samt åtgärder för att förbättra den generella hänsynen. Vidare förespråkas ökad lokal delaktighet samt att skötseln av skyddade områden förbättras.

Jämför reservationerna 28 (v), 29 (mp), 30 (s), 31 (v) och 32 (mp).

Propositionen

Hänsyn till natur- och kulturmiljövärden vid skogsbruk

I propositionen slår regeringen fast att den generella hänsynen i skogsbruket bör förbättras. Under åren 2002–2004 uppnåddes inte lagens krav i detta avseende på 20–30 % av den slutavverkade arealen. Skogsstyrelsen har analyserat orsakerna till bristerna i måluppfyllelsen samt initierat ett arbete med att ta fram en strategi för myndighetens arbete med denna s.k. generella hänsyn. Skogsnäringen har det största ansvaret för hur väl man når upp till målsättningen om generell hänsyn i skogsbruket, och det är därför av stor vikt att näringen samverkar med Skogsstyrelsen för ett förbättrat resultat och en ökad kompetens avseende den generella hänsynen. Strategin ska utformas så den bl.a. ger en problembeskrivning och möjliga

orsakssamband, ger en målbild för generell hänsyn samt tydliggör målrespektive lagnivå, visar hur man kan samordna Skogsstyrelsens olika verktyg för att stärka den generella hänsynen samt visar hur kommunikation med skogssektorn kring generell hänsyn kan förbättras.

Regeringen anser inte att det är lämpligt att i lagtext detaljreglera vilken hänsyn som ska tas i varje enskilt fall. Däremot anser regeringen att det finns ett behov av en höjd kompetens och information om Skogsstyrelsens avvägningar avseende generell hänsyn. Regeringen ser därför positivt på den satsning på kompetensutveckling avseende generell hänsyn vid skogsbruk som Skogsstyrelsen planerar att genomföra inom ramen för landsbygdsprogrammet.

I propositionen framhåller regeringen att en högre grad av måluppfyllelse och en förbättrad generell hänsyn i skogslandskapet kräver att det finns förståelse och acceptans för de inventeringsmetoder som används och den bedömning som görs av utförda åtgärder. Det är därför regeringens uppfattning att Skogsstyrelsen bör utveckla dialogen med näringen om dessa metoder samt om uttolkningen av de uppföljningar av generell hänsyn som Skogsstyrelsen utför.

Allmänt om skydd av skogsmark

De nuvarande formerna för formellt skydd av produktiv skogsmark (främst naturreservat, biotopskydd och naturvårdsavtal) fungerar, enligt regeringens uppfattning, i stort sett tillfredsställande. Samtidigt har regeringen noterat den kritik som har riktats mot att befintliga arbetsformer inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till markägarnas intressen. En högre grad av frivillighet har efterfrågats. Mot den bakgrunden gav regeringen i december 2007 Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att föreslå vilka delar av det finska biodiversitetsprogrammet Metso som kan vara lämpliga att introducera i Sverige som ett komplement till befintliga arbetsmetoder.

Metsometoden bygger på markägarnas frivillighet och på ett tätt samarbete mellan myndigheter och markägare. Markägaren kan på eget initiativ erbjuda myndigheterna att skydda värdefulla skogsområden eller skogliga element med höga naturvärden på sitt markinnehav. De finska myndigheterna bedömer skyddsvärdet av varje objekt utifrån fastställda biologiska kriterier, och markägaren får ekonomisk ersättning i de fall som området har ett tillräckligt högt naturvärde för att prioriteras i naturvårdsarbetet.

I det ovan nämnda utredningsuppdraget ska de föreslagna metoderna bedömas och konsekvensanalyseras utifrån hur de bidrar till förbättrad måluppfyllelse och kostnadseffektivitet. Metoderna ska också bidra till ett förbättrat samarbetsklimat mellan myndigheter och markägare samt att markägaren genom ökad grad av delaktighet och frivillighet blir en mer aktiv part i arbetet. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 maj 2008.

Miljökvalitetsmålet Levande skogar

Regeringen konstaterar att miljökvalitetsmålet Levande skogar ligger fast, liksom det övergripande målet om skydd av skogsmark inom delmål 1 fram t.o.m. år 2010. Delmål 1 anger hur stor areal skyddad skog det ska finnas i Sverige vid utgången av år 2010. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har tagit fram en strategi för hur detta delmål ska kunna uppnås. Målsättningen med strategin är att det formella skyddet och de frivilliga avsättningarna ska komplettera varandra så att hela delmålet omfattar skog med så höga naturvärden som möjligt. I strategin ges även markägarna en framträdande roll som viktiga samarbetspartners i arbetet med att bevara skogarnas biologiska mångfald. Vidare sägs det att landskapet ska ses som en arena för samverkan där bevarandeåtgärder ska genomföras samordnat i syfte att åstadkomma en så hög funktionalitet på skyddet som möjligt.

Sveaskogs roll för uppfyllandet av miljömål

Regeringen erinrar om att det statliga bolaget Sveaskog AB (Sveaskog) bidrar till måluppfyllelsen av det skogspolitiska miljömålet samt till miljökvalitetsmålet Levande skogar. Detta sker dels genom bolagets interna naturvårdsarbete med frivilligt skyddade områden, dels genom att mark överläts till Naturvårdsverket för bildande av naturreservat och för vidare överlåtelse till enskilda markägare som ersättningsmark vid reservatsbildning.

Sveaskog har beslutat att avsätta 20 % av företagets produktiva skogsmarksareal nedanför den fjällnära gränsen för naturvårdsändamål. I denna andel ingår Sveaskogs s.k. ekoparker och naturvårdsskogar samt den generella naturhänsyn företaget tar i sina produktionsskogar.

I Statskontorets rapport Skyddet av levande skogar (2007:14) betonas möjligheter för statens skogar att bidra till uppfyllelsen av Levande skogar. Statskontoret lyfter bl.a. fram frågan om Sveaskogs frivilliga avsättningar som ekoparker och om det kan finnas anledning att se över bedömningsgrunderna för vilka arealer inom Sveaskog som bör räknas som frivilligt avsatta och vilka arealer som bör räknas som formellt skyddade med naturvårdsavtal när man bedömer måluppfyllelsen av delmål 1 i Levande skogar. Regeringen har även för avsikt att remittera delar av Statskontorets rapport Skyddet av Levande skogar (2007:14) till ett stort antal myndigheter, organisationer och andra intressenter. Rapporten och remissyttrandena kommer att utgöra ett underlag till den kommande miljömålspropositionen.

Lokal delaktighet

Regeringen anser det nödvändigt att naturvärden utvecklar arbetssätt som svarar mot behoven av lokal delaktighet och förankring. Härvidlag framhåller regeringen att markägaren har en central roll i naturvårdsarbetet och arbetet med att uppnå Levande skogar och andra miljökvalitetsmål, genom

att områden med höga naturvärden blir föremål för formellt skydd och undantas från skogsbruk. Dessutom bevaras stora arealer skyddsvärd skog frivilligt på markägarens eget initiativ.

Betydelsen av lokal delaktighet och förankring vid kommunikation mellan myndigheter, markägare och andra intressenter bör därför lyftas fram ytterligare i arbetet med skydd av skog och annan natur. Regeringen anser att skyddsformen naturvårdsavtal bör kunna nyttjas i högre grad. En ökad flexibilitet i avtalsformerna bör kunna ge högre samhällsekonomisk kostnadseffektivitet.

I propositionen framhåller regeringen också att naturvårdsarbetet ställer stora krav på de personer inom olika myndigheter som har kontakter med markägare vid inrättandet av formellt skyddade områden, men även i dialog och rådgivning om de frivilliga avsättningarna. Den enskildes perspektiv bör alltid lyftas fram, liksom dialog och delaktighet. Regeringen betonar att myndighetspersoner som har markägarkontakter om natur- och kulturmiljövård bör ha god utbildning i kommunikation och dialog. Det är viktigt att frågan tas på stort allvar och att alla berörda inser vikten av kompetensutveckling. Förankringsarbete och kunskapsöverföring måste ske tidigt i processen och ges hög prioritet.

I propositionen redovisas också att Naturvårdsverket har haft regeringens uppdrag att utveckla ett program för kompetensutveckling i frågor om lokal delaktighet i naturvårdsarbetet, lokal förvaltning av naturresurser och konflikthantering. Från och med år 2007 är utbildningsprogrammet färdigutvecklat och riktas till personer som arbetar på myndigheter vilka arbetar med naturvård och naturresurser. Naturvårdsverket har även tagit fram riktlinjer för att öka den lokala förankringen. Riktlinjerna handlar bl.a. om att utbilda personal i kommunikation och dialog. Regeringen betonar vikten av att handläggarna har tid för förankringsarbetet och att man kan anpassa processen efter situationen. Markägaren ska få tydliga besked och inte behöva sväva i ovisshet längre än nödvändigt. Insatserna har, enligt regeringens bedömning, stor betydelse och bör prioriteras i arbetet.

Frivilliga avsättningar

Delmål 1 i miljö kvalitetsmålet Levande skogar förutsätter att skogsnäringen, på frivillig väg och utan ersättning, skyddar ytterligare 500 000 hektar produktiv skogsmark nedanför den fjällnära gränsen till år 2010 av hänsyn till natur- och kulturmiljövärden samt av sociala skäl. För naturvårdsändamål är dessa frivilliga avsättningar en viktig komponent i arbetet med att bevara och utveckla den biologiska mångfalden i skogslandskapet.

Skogsstyrelsen har senast under åren 2005–2007 följt upp de frivilliga avsättningarna i syfte att bedöma i vilken utsträckning denna del av delmål 1 är uppfyllt. Slutsatsen är att målet är nått i kvantitativa termer men att det är mer oklart om kvaliteten på områdena då det saknas fullständig kunskap om deras naturvärden.

Regeringen konstaterar vidare att det finns en del svårigheter med den uppföljningsmetodik som Skogsstyrelsen hittills har använt, vilket gör att det är svårt att dra tydliga slutsatser från resultaten. Genom att samverka med andra inventeringar av biologisk mångfald i skogslandskapet kan befintlig kunskap och metodik användas, samtidigt som resultaten blir enklare att jämföra.

Uppföljningen av de frivilliga avsättningarnas omfattning, kvalitet och långsiktighet bör, enligt regeringens uppfattning, förstärkas. I propositionen meddelar regeringen därför avsikten att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att i samråd med Sveriges lantbruksuniversitet utveckla metoder som kan användas långsiktigt för uppföljning och utvärdering av de frivilliga avsättningarna med avseende på kvalitet, kvantitet och långsiktighet.

Regeringen konstaterar vidare att alla markägare inte har områden på sitt skogsinnehav som i dag innehåller höga naturvärden. Många ägare bidrar ändå i arbetet med att bevara den biologiska mångfalden genom att avsätta arealer för naturvårdsändamål. Även dessa frivilliga åtgärder, utan ersättning, bidrar, enligt vad regeringen anför i propositionen, positivt till utvecklingen för biologisk mångfald.

Det är, enligt regeringens uppfattning, också viktigt att markägare nås av information och rådgivning kring urval av områden som är lämpliga som frivilliga avsättningar samt hur olika restaureringsåtgärder kan påverka området positivt för den biologiska mångfalden.

Kulturmiljövärden i skogen

Regeringen konstaterar att alltför många kulturlämningar påverkas negativt av det moderna skogsbruket. Skogsbruket saknar ofta kännedom om kulturlämningarnas belägenhet trots inventeringar genomförda av myndigheter. Det inhämtade materialet bör kvalitetssäkras och göras tillgängligt för skogsbruket. Ytterligare åtgärder bör därför genomföras för kompetensutveckling i fråga om kulturmiljövärden i skogen. Regeringen avser att ge Riksantikvarieämbetet i uppdrag att under år 2008 genomföra en informationssatsning om kulturvärdena i skogen.

Skötsel av natur- och kulturmiljövärden i skogen

Miljökvalitetsmålet Levande skogar innebär i ett generationsperspektiv att skötselkrävande skogar med höga natur- och kulturmiljövärden vårdas så att värdena bevaras och förstärks. Skötselåtgärder av varierande omfattning är därför ofta nödvändiga. Regeringen konstaterar att det dessutom finns ett stort behov av naturvårdande skötsel för att restaurera och återskapa skogstyper och ekologiska strukturer som har försvunnit, eller för att utveckla skogslandskap till att vara ekologiskt funktionella. I diskussionen om restaureringsåtgärder vill regeringen särskilt lyfta fram naturvårdsinriktad skötsel av de frivilliga avsättningarna.

Regeringen anser att ett bra och effektivt sätt för myndigheterna att få till stånd en angelägen restaureringsåtgärd och samtidigt uppmuntra de insatser som görs av skogsbruket är att teckna flexibla avtal med markägaren som är anpassade till den specifika situationen.

När det gäller vård och skötsel av skyddade områden framhåller regeringen även att det är angeläget att det finns ett tillräckligt väl utarbetat underlag som kan ligga till grund för prioriteringar. Regeringen noterar att Naturvårdsverket och länsstyrelserna för närvarande arbetar med att ta fram en fördjupad skötselstrategi för naturreservat och att Skogsstyrelsen gör motsvarande arbete för skogsmark och andra trädbärande marker i biotopskyddsområden och områden som omfattas av naturvårdsavtal.

Strategierna kommer att vara viktiga verktyg vid planering av skötselåtgärder utifrån syfte och mål med det skyddade området. Regeringen betonar också vikten av att skötsel och förvaltning av natur- och kulturmiljövärden i skyddade områden utförs på ett kostnadseffektivt sätt. Regeringen ser positivt på att markägare, brukare eller andra lokala utförare i större utsträckning är aktiva och erbjuder efterfrågade tjänster när staten tecknar avtal om uppdrag om förvaltning och skötsel av dessa områden.

Motionerna

I motion MJ12 (s) yrkande 7 konstateras det att Miljömålsrådets nyligen presenterade utvärdering bekräftar att miljöarbetet går för långsamt. Delmålet om en hejdad förlust av biologisk mångfald fram till år 2010 blir svårt att nå. Mot den bakgrunden anser motionärerna att nya modeller måste tas fram för att skydda skogen. Dessa modeller ska ta hänsyn till att de ekologiska och sociala faktorerna förändras. En reservatsstrategi måste utvecklas som omfattar bevarandet av den biologiska mångfalden när klimatförändringarnas effekter slår igenom. Nya former för medverkan av markägarna måste uppmuntras, enligt motionärerna, och hänsynen till den biologiska mångfalden måste utvecklas när tillväxten i produktionsskogen ökar. En framåtsyftande politisk strategi bör sammanställas och presentera färdiga förslag för nya och mer kostnadseffektiva åtgärder för att upprätthålla områdesskyddet. Även i motion MJ13 (s) delvis framförs krav på att det utarbetas en reservatsstrategi som omfattar bevarandet av den biologiska mångfalden samtidigt som man tar hänsyn till ökad produktion.

I motion MJ221 (m) konstateras det att den enskilde skogsägarens rättigheter måste stärkas i Sverige. Motionärerna anser att regeringen bör ta efter den finska modell som bygger på frivillig avsättning av skog samt att det sker en kontinuerlig kontroll av hur skogsmarken sköts och utvecklas i statlig regi.

I Vänsterpartiets motion MJ15 yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att de frivilliga avsättningarna ska ha målklass naturvård orörd (NO) eller naturvård skötsel (NS) i enlighet med Skogsutredningens förslag. Motionärerna konstaterar att de frivilliga avsättningarna har en mycket stor

betydelse för miljömålet för skog men att frivilligt avsatt skog i många fall inte är skyddsvärd. Motionärerna vill också att regeringen låter utreda vilken effekt den generella hänsynen vid skogsavverkningar har på biologisk mångfald (yrkande 3). Då det råder brist på skogar med höga naturvärden bör det, enligt vad som anförs i motion MJ234 (v), omedelbart införas ett avverkningsstopp i skogar som av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedöms som värdekärnor med höga naturvärden (yrkande 1).

I motion MJ14 (mp) noteras det att det i propositionen redovisas förekomst av stora brister i den generella hänsynen och att ansvaret för detta implicit läggs på Skogsstyrelsen. Motionärerna anser att det aviserade uppdraget till Skogsstyrelsen att ta fram en strategi för ökad generell hänsyn bör kompletteras med ett uppdrag att ta fram förslag till verksamma och kostnadseffektiva styrmedel för att förbättra hänsynen (yrkande 25). Vidare efterfrågas en snabbutredning om akuta åtgärder för att stoppa avverkning inom de mest skyddsvärda områdena. Motionärerna anser att regeringen bör ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att skyndsamt ta fram förslag till åtgärder för att stoppa det akuta hotet om avverkning av dessa skogar (yrkande 28). Betydelsen av lokal delaktighet bör, enligt motionärerna, lyftas fram i skogsskötseln. Lokal delaktighet ska dock inte likställas med ökat inflytande för markägarna. Dels är många ägare inte längre bosatta nära skogsobjekten, dels finns andra lokala intressenter vars delaktighet bör främjas. Det kan gälla både friluftslivet och den ideella miljörörelsen. Lokalt aktiva i den ideella miljörörelsen besitter ofta kunskaper om naturvärden som bör tas bättre till vara vid beslut om avverkning, avsättning och skydd, och motionärerna begär i ett tillkännagivande om ökad delaktighet för lokala företrädare för miljö- och friluftsinressen (yrkande 27). Vidare framhålls att skötseln har varit eftersatt i många skyddade områden. Det är väsentligt för statens trovärdighet i näringen och bygden att de skyddade områdena sköts väl och kostnadseffektivt. Detta bör beaktas vid medelstildelningen. Vård och skötsel av natur- och kulturmiljövärden i skogen behöver förbättras (yrkande 29).

Utskottets ställningstagande

Generell hänsyn

Den generella hänsynen till natur- och kulturmiljövärden i samband med skogsbruk är ett av de allra viktigaste verktygen för ett framgångsrikt bevarande av den biologiska mångfalden i den brukade skogen och för att säkerställa att kulturlämningar inte ödeläggs i samband med skogsbruk. Mot den bakgrunden är det ytterst angeläget att det finns en djup och bred förståelse för den generella hänsynens syfte och funktion bland landets skogsbrukare. De initiativ som beskrivs i propositionen med detta syfte är, enligt utskottets uppfattning, således välkomna. Utskottet vill särskilt

betona betydelsen av att Skogsstyrelsen klargör hur myndigheten går till väga när det gäller att följa upp tagna hänsyn och vilka kriterier och bedömningsgrunder som därvidlag används.

Beträffande det som anförs i motion MJ14 (mp) om kostnadseffektiva styrmedel erfar utskottet att Skogsstyrelsen i samband med arbetet med ovan omnämnd strategi för generell hänsyn har diskuterat behovet av en analys motsvarande den som efterfrågas i motionen. Enligt uppgift från Skogsstyrelsen kan frågan komma att tas upp i den handlingsplan som konkretiserar strategin och som ska vara färdig i början av juni innevarande år. Mot bakgrund av detta och det faktum att frågan om sanktionsavgifter också ska analyseras (se ovan) finner utskottet inga skäl till att tillstyrka yrkande 25 i motion MJ14 (mp). Utskottet finner heller inga skäl till att genomföra en analys i linje med vad som efterfrågas i motion MJ15 (v) yrkande 3. Yrkandet avstyrks.

Skydd av skogsmark

Det formella skyddet av skogsmark utgör tillsammans med den generella hänsynen och de frivilliga avsättningarna hörnstenarna i arbetet med att bevara den biologiska mångfalden i den svenska skogen. Mot den bakgrunden ser utskottet det som glädjande att regeringen i sitt förslag till tilläggsbudget för år 2008 föreslår 50 miljoner kronor till anslaget för biologisk mångfald, vilket innebär att anslaget ligger kvar på tidigare nivå. Regeringen anger också att nivån kommer att bibehållas tills nya metoder för ett kostnadseffektivare områdesskydd kan genomföras. När det gäller sådana nya metoder välkomnar utskottet det uppdrag som regeringen har givit till Naturvårdsverket att föreslå vilka delar av det finska biodiversitetsprogrammet Metso som kan vara lämpliga att introducera i Sverige. Den ökade tilltron till markägarnas vilja att frivilligt skydda skog samt ett fördjupat samarbete mellan markägare och myndigheter som denna modell innefattar uppfattar utskottet som positivt.

I Miljömålsrådets fördjupade utvärdering av miljömålsarbetet sägs det (s. 173) att skogar med mycket höga naturvärden alltså avverkas, och fortsatt bristfällig hänsyn vid föryngringsavverkning påverkar mångfalden negativt. Nuvarande målnivåer skulle medföra fortsatt avverkning av s.k. värdekärnor, vilket skulle leda till stora svårigheter att nå miljökvalitetsmålet Levande skogar ens på lång sikt. Miljömålsrådet gör bedömningen att delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark inte kan nås till år 2010. Rådet anser det vara allvarligt att det formella skyddet inte klaras av i tid eftersom detta ökar risken för att skyddsvärd skog går förlorad och föreslår därför att delmålet om skydd av skogsmark ska revideras.

Miljömålsrådets slutsatser och förslag kommer att behandlas i den kommande miljömålspropositionen. Regeringen väntas då ange sin syn på huruvida miljökvalitetsmål, delmål eller styrmedel, inklusive lagstiftning behöver revideras. Propositionen planeras till våren 2009.

Vidare kan det noteras att Naturvårdsverket har fått utökade möjligheter att tillsammans med länsstyrelserna teckna tillfälliga avtalslösningar med markägare för att skydda extra skyddsvärd skog.

Statskontoret redovisade rapporten Skyddet av Levande skogar (2007:14) i oktober 2007. I rapporten har myndigheten utrett och utvärderat frågor kring miljökvalitetsmålet Levande skogar, såsom utvärdering av de befintliga naturvårdsinstrumenten och på vilket sätt statens skogsmark kan bidra till målet. Statskontoret har bl.a. föreslagit att långsiktiga naturvårdsavtal i första hand bör prövas som formellt skydd förutsatt att de biologiska värdena kan skyddas och att markägaren samtycker. Statskontoret föreslår också att Skogsstyrelsen ska öka rådgivningen till skogsägare kring natur- och kulturvärden och att särskild uppmärksamhet bör ges de frivilliga avsättningarna. Myndigheten föreslår även att alla skogsägarkategorier, inklusive skogsbolagen, får möjlighet till ersättningsmark från Sveaskog. Sveaskog bör få tydliga direktiv att prioritera uppdraget att medverka till att ersättningsmark kan överlåtas vid reservatsbildning. Statskontoret pekar på flera åtgärder som staten kan överväga för att stärka och stödja skogsägarnas vilja att ta ansvar och medverka till skyddet av skog.

Utskottet har av Miljödepartementet erfarit att delar av Statskontorets rapport avses att remitteras till ett stort antal myndigheter, organisationer och andra intressenter och kommer att utgöra ett underlag till den kommande miljömålspropositionen. Miljödepartementet uppger samtidigt att flera av förslagen i rapporten redan har hanterats genom uppdrag till de relevanta myndigheterna.

Vidare kan det nämnas att Naturvårdsverket enligt sitt regleringsbrev för år 2008 ska ha utarbetat ett system för processen med det områdesskydd som Naturvårdsverket ansvarar för. Systemet ska utgöra vägledning för länsstyrelsernas arbete med det formella skyddet och syfta till att underlätta att arbetet bedrivs likartat, med god kvalitet och i dialog med berörda parter. Vidare ska Naturvårdsverket under innevarande år i samråd med Skogsstyrelsen ha utarbetat ett system för uppföljning och utvärdering av processen kring formellt skydd av skog. Syftet är att rutinmässigt följa upp och återkommande utvärdera markägarnas och andra sakägares uppfattning om hur processen kring inventering, utpekande, förhandling och beslut om formellt skydd av skyddsvärd skog fungerar. Naturvårdsverket ska också redovisa hur avtalslösningar har använts för att säkerställa bevarandet av de skyddsvärda produktiva skogar av reservatsklass som identifierats i den nationella strategin för formellt skydd och som hotas av avverkning.

Det kan således noteras att regeringen har givit olika uppdrag att utveckla områdesskyddet till Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Statskontoret. Enligt Miljödepartementet har regeringen efter remisstid för avsikt att återkomma med förslag på kompletterande skyddsformer och arbetsmetoder för att åstadkomma ett effektivare områdesskydd.

Avslutningsvis kan det nämnas att utskottet i april 2008 avstyrkte ett antal motioner om områdesskydd och äganderätt med hänvisning till det ovan beskrivna omfattande beredningsarbete som pågår på området (bet. 2007/08:MJU14). Utskottet ansåg att de aktuella frågorna kan förväntas få en allsidig belysning i samband därmed. Utskottet ser inte skäl att nu göra en annan bedömning med anledning av här aktuella motionsyrkanden. Därmed föreslår utskottet att motionerna MJ12 (s) yrkande 7, MJ13 (s) delvis, MJ221 (m), MJ234 (v) yrkande 1 och MJ14 (mp) yrkande 28 lämnas utan vidare åtgärd.

Frivilliga avsättningar

Utskottet noterar att Skogsstyrelsen nyligen har överlämnat en uppföljning av skogsbrukets frivilliga avsättningar till regeringen. Av denna framgår det att det finns ca 1 167 000 hektar frivilliga avsättningar på produktiv skogsmark (en ökning med 17 500 hektar sedan år 2001), varav 970 000 hektar finns nedanför fjällgränsen och att målet i areella termer därmed är nått. Samtidigt anger myndigheten att delar av dessa områden saknar de skyddsvärden i form av höga natur-, kultur- eller besöksvärden som krävs för att uppnå målet. Mängden frivilliga avsättningar med erforderliga kvaliteter i enlighet med miljömålet Levande skogar kan enligt Skogsstyrelsens bedömning ändå vara i det närmaste uppnått, dvs. i storleksordningen 700 000 hektar skyddsvärd skog nedan fjällgränsen.

Mot bakgrund av iakttagelserna ovan om brister i de frivilliga avsättningarnas kvaliteter välkomnar utskottet regeringens ambition att säkerställa en tillförlitlig uppföljning av de frivilliga avsättningarnas kvaliteter. I propositionen anför regeringen inget om Skogsutredningens förslag om att de frivilliga avsättningarna ska ha målklass naturvård orörd (NO) eller naturvård skötsel (NS). Som redovisas i propositionen konstaterar Skogsstyrelsen att NO och NS snarare beskriver en prioritering av åtgärder inom en fastighet än en kvalitet hos objektet. Vidare noterar Skogsstyrelsen att utredningens förslag bygger på antagandet att det blir obligatoriskt att inneha en skogsbruksplan. Skogsutredningens förslag om ett planobligatorium vann emellertid inget gehör hos regeringen och är heller inte ett förslag som utskottet sympatiserar med. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion MJ15 (v) yrkande 9.

Skötsel av natur- och kulturmiljövärden i skogen

I den nyligen presenterade fördjupade analysen av miljömålsarbetet föreslog Miljömålsrådet ett nytt delmål för Levande skogar med lydelsen: ”Under perioden 2011–2020 ska den skogsmark som behöver skötsel inom formellt skyddade områden och frivilligt bevarade områden ges erforderlig skötsel.” Miljömålsrådets utvärdering kommer att utgöra underlag för regeringens arbete med den kommande miljömålspropositionen.

Naturvårdsverket ska under innevarande år dessutom ta fram en nationell strategi för skötsel av skog i naturreservat och nationalparker. Strategin kommer att klargöra viktiga principer för förvaltning samt visa vilka prioriteringar som gäller under åren 2009–2020. Ett syfte med strategin är att aktörer med intresse för skötsel av skyddad natur, t.ex. andra myndigheter, skogsbruket och ideella naturvårdsorganisationer, ska förstå och känna förtroende för de prioriteringar som görs. Naturvårdsverket ska dessutom återrapporera hur användningen av naturvårds- och skötselavtal har utvecklats. Med det anförda avstyrks motion MJ14 (mp) yrkande 27.

Med beaktande av det anförda och att regeringen tydligt har uttalat att det finns ett stort behov av naturvårdande skötsel för att restaurera och återskapa skogstyper och ekologiska strukturer, anser utskottet att frågor om skötsel av skyddade områden har fått eller kommer att få erforderlig belysning under den närmaste tiden. Det saknas därför skäl för riksdagen att uttala sig i enlighet med vad som begärs i motion MJ14 yrkande 29. Motionen avstyrks i berörd del.

Skogens sociala värden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om insatser för att stärka skogens sociala värden.

Jämför reservationerna 33 (s, mp) och 34 (v).

Propositionen

I propositionen konstaterar regeringen att skogen ska tillgodose många olika önskemål från samhället, däribland sådana som är knutna till skogens sociala värden. Dessa värderas högt av en bred allmänhet, och det är ur folkhälso- och rekreativperspektiv viktigt för hela samhället. Regeringen är mycket positivt inställd till alla de frivilliga insatser som markägare gör för att öka möjligheterna för allmänheten att nyttja och njuta av den allemansrättsligt tillgängliga skogen. Samtidigt understryker regeringen att markägaren inte är skyldig att tåla intrång utöver det allemansrätten medger. Kunskap hos markägare och andra yrkesverksamma om hur skogsbruk kan bedrivas med hänsyn till sociala värden bör öka.

Regeringen anser vidare att det är naturligt att kommunerna tar ett stort ansvar för att skogarna sköts på ett socialt hållbart sätt anpassat till allmänhetens behov. De skogar som utnyttjas mest av allmänheten ligger av förklarliga skäl ofta nära tätorter. Inte sällan äger kommunen skogsmark i dessa tätortsnära områden. Det är viktigt att dessa områdens stora värde för hälsa och välbefinnande, rekreation samt bär- och svampplockning och andra aktiviteter prioriteras. För att nå ett gott resultat bör kommunerna teckna s.k. samarbetsdokument med Skogsstyrelsen. Dokumentet uttrycker

de gemensamma långsiktiga ambitionerna rörande nyttjandet av de tätortsnära skogarna för att bättre tillgodose människors behov av rekreation. Regeringen ser även positivt på att kommuner sluter naturvårdsavtal med skogsägare som har skogar som har särskilt intressanta sociala värden.

Skogsstyrelsen planerar att verka för att markägare med områden av särskilt intresse för natur- och kulturvärden samt sociala värden ska erbjudas ersättning för vissa åtgärder. Det kan t.ex. handla om att upprätta en anpassad skogsbruksplan, få utbildning och rådgivning eller ges ersättning för utförande av lämpliga åtgärder. Skogsstyrelsen kommer dessutom att genomföra en rådgivningssatsning på sociala värden som ska rikta sig dels mot markägare, dels mot yrkesverksamma som t.ex. entreprenörer och planerare. Syftet är att öka medvetenheten om de sociala värdena och kunskapen om hur skogen ska skötas för att ta till vara och öka skogens sociala värden. Båda dessa projekt kommer att genomföras inom landsbygdsprogrammet.

Regeringen anser dock inte att Skogsutredningens förslag rörande skogens sociala värden bör genomföras. Det utredningen eftersträvar nås, enligt regeringens uppfattning, bättre med de aktiviteter som den skogliga myndigheten redan genomför eller planerar att genomföra. Regeringen värnar om äganderätten och brukanderätten av skogen och vill inte verka för att dessa ska försvagas av ytterligare regelverk på detta område.

Motionerna

Det är av stor vikt att de tätortsnära skogarnas sociala dimension beaktas, anför det i motion MJ15 (v). Mot den bakgrunden föreslår motionärerna att regeringen ska ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell kartläggning av den tätortsnära naturen samt föreslå åtgärder för hur den tätortsnära naturen kan värnas (yrkande 14).

I motion MJ234 (v) yrkas att Skogsutredningens förslag vad gäller skogens sociala värden ska tillgodoses (yrkande 8). Dessa förslag innebär att skogsvårdslagens portalparagraf ändras genom att ”bidrar till medborgarnas välfärd” läggs till och att Skogsstyrelsen ges i uppdrag att utveckla föreskrifter till skogsvårdslagens hänsynsparagraf (30 §) som bättre tillgodoser skogens sociala värden. Vidare föreslog utredningen att regeringen ska förtydliga olika statliga myndigheters ansvarsområden för insatser till gagn för skogens sociala värden i syfte att säkerställa ett koordinerat statligt agerande på området. Utredningen ansåg också att det bör säkerställas att Skogsstyrelsens arbete med skogens sociala värden även omfattar andra områden än tätortsnära skogar.

I Miljöpartiets motion MJ14 framhålls att sociala värden bör prioriteras högre vid skogsskötsel (yrkande 30). Motionärerna betonar vikten av att skogens sociala värden värnas, till gagn för rekreation och folkhälsa.

Omsorg om skogens sociala värden går oftast hand i hand med omsorg om natur- och kulturvärden och kan, enligt motionärerna, vid klimatförändringar på sikt även vara till fördel för produktionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar inledningsvis att skogens sociala värden är ett begrepp som kan ges en mer eller mindre vid innebörd. Av Skogsutredningens slutbetänkande (SOU 2006:81, del 2, s. 303 f.) framgår att Skogsstyrelsen i tidigare utvärderingar av skogspolitiken har ansett att skogens sociala värden bör handla om värden som bidrar till samhällets välfärd. En ytterlighet är den vida betydelsen som innefattar människans samlade nytta av vad skogen har att erbjuda i form av olika nyttigheter. Denna vida syn skulle således innebära att begreppet omfattar alla värden som bidrar till människans välfärd, dvs. naturupplevelser, kulturell förankring, rekreation, estetik, folkhälsa, bär, svamp, jakt, arbetstillfällen och infrastruktur. En viss insnävring av begreppet skulle kunna vara att man endast åsyftar olika sätt att nyttja skogen som inte har med företagsekonomisk avkastning att göra. En ännu snävare definition inkluderar endast skogens roll som rekreationskälla.

Oaktad vilken innebörd man ger begreppet är det enligt utskottets uppfattning klart att skogens sociala funktion genererar ett betydande samhälls-ekonomiskt värde och att detta värde måste värnas. I likhet med regeringen är utskottet emellertid inte berett att vidta några åtgärder i det avseendet som innebär inskränkningar i ägande- eller brukanderätten. I stället sätter utskottet sin tilltro till att ansvarsfulla markägare inser värdet av att bruka sin skog på ett sådant sätt att även de sociala värdena kan tillgodos. Här har inte minst de offentliga markägarna ett särskilt ansvar. Skogsstyrelsen har också en viktig roll att spela när det gäller att initiera kunskapsgenererande aktiviteter och utforma råd till stöd för ett sådant brukande. Under avsnittet alternativa brukningssätt nedan beskrivs exempelvis det arbete myndigheten har genomfört i syfte att utforma sådana alternativ till det traditionella trakthyggesbruket som lämpar sig för områden där det är särskilt viktigt att sörja för att skogens sociala funktion kan tas till vara på ett effektivt sätt. Tätortsnära skogsområden brukar räknas till den kategorin.

När det gäller önskemålet om en kartläggning av tätortsnära skogar som framförs i motion MJ15 (v), konstaterar utskottet att Skogsstyrelsen för närvarande arbetar med att identifiera skogar med höga sociala värden. Merparten av dessa väntas ligga ”tätortsnära”. Här bör också nämnas att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har föreslagit ett delmål om tätortsnära natur under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Delmålet föreslås få följande lydelse:

- Senast år 2015 har befolkningen tillgång till natur med höga friluft-, kulturmiljö- och naturvärden i och nära städer och tätorter.

För att delmålet ska anses vara uppfyllt föreslås att den tätortsnära naturens friluft-, kulturmiljö- och naturvärden bevaras, vårdas, utvecklas och tillgängliggörs och att minst 150 000 hektar tätortsnära skog har en rekreativt inriktad skötsel.

En av de åtgärder som föreslås i delmålet är att ett system för nationell uppföljning av den tätortsnära naturens värden och tillgänglighet tas fram. Ett sådant uppföljningssystem ska bl.a. kunna innehålla en kartläggning av den tätortsnära naturens friluft-, kulturmiljö- och naturvärden i ett antal provområden, antal hektar tätortsnära skog med rekreativt inriktad skötsel och antal hektar tätortsnära natur som går att nå med kollektivtrafik. Miljömålsrådet valde sedermera att gå vidare med förslaget till regeringen, vilken väntas presentera sin syn på det i kommande miljömålsproposition.

När det gäller frågan om att revidera skogsvårdslagens portalparagraf i enlighet med Skogsutredningens förslag till förmån för skogens sociala värden, har regeringens syn på detta redan redovisats ovan i avsnittet Förändringar av skogsvårdslagen. Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen i denna fråga, dvs. att en sådan förändring inte är nödvändig.

Med det anförda avstyrks motionerna MJ15 (v) yrkande 14, MJ234 (v) yrkande 8 och MJ14 (mp) yrkande 30.

Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet inte bör begränsas.

Jämför reservation 35 (s, v).

Propositionen

Allmänt om Skogsstyrelsen

På förslag av Skogsutredningen inrättade regeringen en sammanhållen skoglig myndighet (Skogsstyrelsen) den 1 januari år 2006. Sedan den 1 januari 2008 leds myndigheten av en styrelse.

I propositionen gör regeringen bedömningen att en sammanhållen nationell skoglig myndighet är viktig för ett resurseffektivt och kvalitetssäkrat genomförande av skogspolitiken. Skogsstyrelsens nuvarande organisation ökar förutsättningarna för en enhetlig hantering inom flera områden, bl.a. lagtillsyn och uppföljning av myndighetens arbetssätt. Den nya organisationen skapar även möjligheter till resurseffektivisering t.ex. i form av optimalt nyttjande av personalresurserna, samordning av administration och expertkompetens. Skogsstyrelsen har också rollen som expertmyndighet

med ansvar att bistå regeringen med faktaunderlag och omvärldsanalyser. Regeringen betonar även att myndighetens lokala verksamhet och närvaro är viktig och främjar lagtillsyn och rådgivningsverksamhet.

Regeringen framhåller att skogspolitikens mål bör kunna genomföras likvärdigt i hela landet. En utvärdering bör genomföras av hur försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län påverkar genomförandet av skogspolitik. Ett bra och kontinuerligt samarbete mellan Länsstyrelsen i Gotlands län och Skogsstyrelsen är av särskild vikt.

Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet

Skogsstyrelsen bedriver avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet. Regeringen konstaterar att denna verksamhet har kritiserats. Kritiken har bl.a. riktats mot att en statlig myndighet agerar på en konkurrensutsatt marknad eller att det föreligger stor risk för sammanblandning av myndighetsutövning och uppdragsverksamhet.

Regeringen noterar att Skogsstyrelsen under år 2007 har tagit fram interna principer för hur myndighetens uppdragsverksamhet ska bedrivas och vilka grunder som man bör utgå ifrån när man bedömer nya uppdrag. Dessa grunder innebär att uppdragen ska medföra en stor skogspolitisk nytta så att de bidrar till att nå övergripande mål. Vidare ska uppdragen medföra att myndighetens trovärdighet i omvärlden stärks och slutligen får uppdragsverksamheten inte innebära någon negativ påverkan på konkurrensen på marknaden.

En reviderad uppdragspolicy har tagits fram liksom en rutin för stöd för vilka uppdrag som myndigheten kan åta sig, en rutin för att säkerställa att konkurrensen inte påverkas negativt och en rutin för kvalitetssäkring och uppföljning. Vidare har det vid Skogsstyrelsen inrättats ett råd där uppdragsverksamheten kan diskuteras.

Skogsstyrelsen har, utöver de framtagna interna principerna för uppdragsverksamheten, pekat ut vilken typ av uppdrag som myndigheten inte ska åta sig, annat än åt andra myndigheter om så bedöms lämpligt. Skogsstyrelsen ska, enligt sina nya interna regler, inte åta sig några former av planteringsarbeten eller samlade skötseluppdrag åt t.ex. kommuner, där myndigheten får en förvaltarroll. Skogsstyrelsen ska inte heller åta sig att för annan parts räkning sköta förhandlingar mot markägare vid marklösen eller avtal om ersättning, upphandla entreprenörer, sköta ekonomiadministration eller förmedla och sälja virke.

Regeringens grundläggande inställning är att en statlig myndighet normalt inte bör ägna sig åt kommersiell verksamhet. Detta för att undvika att en statlig aktör konkurrerar med befintliga aktörer eller hindrar etablering av privata alternativ. Undantagsfall kan vara när uppdragsverksamheten tydligt samverkar med myndighetsutövningen för att lättare nå uppsatta mål, i fall då uppdragsverksamheten kan vara till gagn för samhället. När uppdragsverksamhet vid en statlig myndighet bidrar till att uppsatta mål kan nås genom samverkan med myndighetsutövningen kan det dock vara till

gagn för samhället. När det gäller Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet ser regeringen allvarligt på den kritik som har framförts mot densamma och vill därför begränsa denna till sådana uppdrag som tydligt samverkar med myndighetsutövningen för att nå uppsatta mål inom skogspolitiken eller mål inom andra politikområden eller där synnerliga skäl föreligger. Därtill är det, enligt regeringen, avgörande att Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet har en inriktning som inte påverkar konkurrensen på marknaden negativt utan i stället ökar möjligheterna för privata utförare av de aktuella tjänsterna att etablera sig eller att utöka befintlig verksamhet.

Regeringen anser att Skogsstyrelsens principer är väl genomtänkta, och fullt genomförda är de ett bra initiativ för att begränsa de negativa effekter som myndighetens uppdragsverksamhet annars riskerar att resultera i. Även om Skogsstyrelsens beslut att avveckla vissa typer av uppdrag är ett steg i rätt riktning, anser regeringen att det finns anledning till ytterligare begränsningar. Därför ska Skogsstyrelsen efter den 1 januari 2009 ha upphört med följande typer av uppdrag, om inte synnerliga skäl föreligger:

- Rotpoststämpling.
- Skogsbruksåtgärder, som t.ex. markberedning, sådd och planteringsarbeten.
- Avverkning inklusive gallring och röjning.
- Samlade skötseluppdrag för skogsproduktion för annan part där Skogsstyrelsens roll är likställa med en skogsbruksförvaltare.
- Att för annan part sköta förhandlingar mot markägare vid marklösen eller avtal om ersättning, upphandla entreprenörer, sköta ekonomiadministration eller förmedla och sälja virke.

Med synnerliga skäl avser regeringen t.ex. situationer där det inte finns någon annan aktör som kan utföra uppdraget. I praktiken innebär detta att det inte finns någon lämplig utförare inom rimligt avstånd och inte heller någon som kan etablera en verksamhet som gör det möjligt att utföra uppdraget. Regeringen anser också att Skogsstyrelsen även fortsättningsvis ska kunna utföra uppdrag åt andra myndigheter när detta sker inom ramen för samverkan mellan myndigheter.

Den begränsning av uppdragsverksamheten som föreslås reducerar, enligt regeringens bedömning, de negativa effekterna av densamma samtidigt som myndighetens förutsättningar för att, genom väl motiverade uppdrag, verka för den skogspolitiska måluppfyllelsen är fortsatt goda. En fullständig uppdelning personalmässigt mellan myndighetsutövningen och uppdragsverksamheten enligt Skogsutredningens förslag anser regeringen däremot inte vara befogat.

I likhet med utredningen anser regeringen emellertid att Skogsstyrelsens möjligheter att utföra rotpoststämpling åt skogsbruket ska upphöra. Skogsstyrelsens rotpoststämpling är en av de typer av uppdrag som mött skarpast kritik, då den utförs i konkurrens med andra aktörer och på ett sätt

som bidrar till att myndighetens olika roller blir otydliga. Regeringen gör bedömningen att Skogsstyrelsens verksamhet på området kommer att ersättas genom att privata aktörer ökar sin rotpoststämpling.

Regeringen anser vidare att Skogsstyrelsens nytillträdde styrelse har en viktig roll för att uppdragsverksamheten bedrivs med hög kvalitet, med full kostnadstäckning, så att snedvridning av konkurrensen inte sker samt på ett sätt som undviker sammanblandning av myndighetsutövning och uppdragsverksamhet. Regeringen har för avsikt att återkomma med en uppföljning av om de här föreslagna begränsningarna av uppdragsverksamheten har haft avsedd effekt.

För att kunna utföra en löpande och relevant uppföljning av Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet är det avgörande att den ekonomiska redovisningen är fullständig och transparent. Regeringen har i Skogsstyrelsens regleringsbrev för 2008 betonat behovet av att det ska vara möjligt att få en detaljerad och konsekvent redovisning av uppdragsverksamheten.

Regeringen gör bedömningen att effekterna av restriktionerna för uppdragsverksamheten kommer att påverka verksamhetens omfattning på lokal nivå men att påverkan kommer att vara relativt liten på regional nivå.

Samtidigt framhåller regeringen att restriktionerna kommer att innebära ökade möjligheter för andra, privata aktörer att öka sin verksamhet eller att etableras. Detta kommer, enligt regeringens bedömning, i sin tur att skapa nya arbetstillfällen och möjliggöra en levande landsbygd med goda möjligheter för lönsamt företagande, något som ligger i linje med regeringens politik för landsbygdens tillväxt.

Motionerna

Regeringen föreslår att delar av Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet ska upphöra från den 1 januari 2009, om inte synnerliga skäl föreligger. I motion MJ12 (s) ifrågasätts med vilken kompetens myndigheten ska kunna rycka in när dessa ”synnerliga skäl” inträffar. Vidare menar motionärerna att en avveckling av uppdragsverksamheten får till följd att den lokala närvaron i glesbygden minskar. Motionärerna motsätter sig att regeringen fråntar sin myndighet dess resurser, samtidigt som nya tunga uppgifter ska genomföras. Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet bör ej begränsas (yrkande 4).

Liknande önskemål framförs även i motion MJ13 (s) delvis. Här beskrivs uppdragsverksamheten som en trygghet inte minst för små skogsägare. Intäkterna från uppdragsverksamheten har också varit en betydande inkomstkälla som Skogsstyrelsen har kunnat använda bl.a. till rådgivning. Då uppdragsverksamheten även omfattar andra viktiga tjänster som upprätthållandet av skogsbruksplaner, markberedning, planteringsarbeten m.m. är det, enligt motionärernas uppfattning, angeläget att en statlig, oberoende myndighet står för dessa.

Utskottets ställningstagande

Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet har under lång tid varit föremål för kritik. Synpunkter på att myndigheten inte konkurrerar på samma villkor som privata aktörer, påverkar virkesmarknaden på ett otillbörligt sätt eller att myndigheten har svårigheter att hålla isär myndighetsuppgifter (inklusive myndighetsutövning) och avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet har förekommit. Till detta kan fogas att Riksrevisionen i samband med sin granskning av Skogsstyrelsens årsredovisning för år 2007 i en revisionsrapport daterad den 19 mars 2008 har framfört anmärkningar mot myndigheten i 13 punkter. Riksrevisionen skrev bl.a. att ”2007 års underskott i uppdragsverksamheten uppgick till 27,5 mnkr ... Avvecklingen av Gröna jobb har blivit mycket dyrare än ursprungligen beräknat och beslutat ... Gröna jobb har de senaste åren stått för ca 50 % av myndighetens omsättning (ca 1 mdkr/år). Avvecklingen av Gröna jobb kommer att få en mycket stor påverkan på myndighetens finansiering och dimensionering ... Skogsstyrelsen bör ... vidta kraftfulla åtgärder för att stärka den löpande uppföljningen och analysen av ekonomi och verksamhet.”

Skogsstyrelsen presenterade sedermera på uppdrag av myndighetens styrelse i april 2008 en åtgärdsplan med anledning av kritiken i revisionsrapporten. Beträffande uppdragsverksamheten angavs att det för nya uppdrag eller projekt inte får uppkomma några förluster, varken under år 2008 eller kommande år. Vidare framgår det att Skogsstyrelsen genom en skriftlig överenskommelse med AMS ska säkerställa att man får full kostnadstäckning för avvecklingen av Gröna jobb.

Utskottet välkomnar den sanering av uppdragsverksamheten som inleddes vid Skogsstyrelsen redan innan Riksrevisionen framförde sin kritik och vars angelägenhet bekräftas av Riksrevisionens uttalanden. Utskottet konstaterar vidare att regeringen på senare tid har uppmärksammat problem av det slag som beskrivs ovan. I budgetpropositionen för år 2008, utgiftsområde 24, angav regeringen att den har för avsikt att tillsätta en utredning för att se över vissa frågor inom området konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor. Beslut om direktiv för utredningen väntas inom de närmaste månaderna.

Med anledning av ett tillkännagivande från riksdagen om konkurrens mellan privat och offentlig sektor (bet. 2005/06:NU16) pågår det dessutom ett arbete inom Regeringskansliet med att ta fram en promemoria rörande konfliktlösning vid offentlig säljverksamhet på marknaden, med inriktning att kunna skicka den på remiss senare under våren 2008.

I december 2006 tillsatte regeringen en kommitté (2006 års förvaltningskommitté, dir. 2006:123) med uppgift att se över den statliga förvaltningens uppgifter och organisation. I kommitténs uppdrag ingår bl.a. att granska och ompröva omfattningen och inriktningen på myndigheternas konkurrensutsatta verksamhet. I regeringens direktiv till kommittén motiveras översynen bl.a. med att myndigheter i alltför hög grad har fått verka i konkurrens med den privata marknaden. Regeringen anser att det behövs

tydligare gränser för vad som bör vara myndighetsuppgifter och vad som bör vara förbehållet marknadsekonomin. Kommittén ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 15 december 2008.

Utskottet anser i likhet med regeringen att den grundläggande principen bör vara att myndigheter inte ska agera på en konkurrensutsatt marknad. Den självsanering som Skogsstyrelsen har vidtagit när det gäller myndighetens uppdragsverksamhet är ur det perspektivet positivt. Bland annat mot bakgrund av de anmärkningar som Riksrevisionen har riktat mot uppdragsverksamheten finns det ytterligare skäl att, som regeringen föreslår i propositionen, göra ytterligare inskränkningar bland myndighetens avgiftsfinansierade uppdrag. Utskottet ställer sig bakom en avveckling av de uppdragstyper som regeringen listar i propositionen (s. 86). Utöver de steg som därmed har vidtagits kan det finnas skäl att ånyo överväga uppdragsverksamhetens omfattning och utformning i ljuset av vad som bl.a. framkommer i den analys som görs av 2006 års förvaltningskommitté och efter att frågan har behandlats av den ovan omnämnda utredning som regeringen har för avsikt att tillsätta. Då finns även möjlighet att beakta resultatet av den av regeringen aviserade uppföljningen av om begränsningarna av Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet har haft avsedd effekt.

Beträffande konsekvenserna av att Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet begränsas gör regeringen, med stöd av Skogsstyrelsen, bedömningen att dessa blir små ur ett regionalt perspektiv, men att de kan bli mer påtagliga lokalt. Enligt utskottets bedömning blir sannolikt effekterna störst i områden där den avgiftsfinansierade uppdragsverksamheten har fått en alltför stor del av myndighetens totala verksamhet. Med det anförda avstyrks motionerna MJ12 (s) yrkande 4 och MJ13 (s) i berörd del.

Arbetsmiljö m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om ett arbetsmiljöprogram för skogen och om åtgärder för att minska användningen av kemikalier inom skogsbruket.

Jämför reservationerna 36 (s) och 37 (v).

Propositionen

Regeringen anser att antalet olyckor i jord- och skogsbruket måste minska. I februari 2007 gav regeringen därför i uppdrag åt Jordbruksverket och Skogsstyrelsen att identifiera möjliga åtgärder för att motverka olycksfall i lantbruket. Utredningen föreslog sedermera i maj 2007 bl.a. att rådgivning till lantbruksföretag utan anställda bör öka och att den genomförs på gårdsnivå. Vidare föreslogs att utbildning som leder fram till motorsågskörkort bör subventioneras. Enligt propositionen avser regeringen att ge Sveriges

lantbruksuniversitet (SLU) ett tillfälligt uppdrag att under en tvåårsperiod utbilda personer i rådgivning för säkerhetsfrågor på gårdsnivå. Utbildningen bör kunna starta hösten 2008, och satsningen kommer att finansieras från återföringen av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Regeringen konstaterar vidare att det sker många svåra olyckor i det småskaliga skogsbruket. Bland dessa är motorsågsolyckor helt dominerande. Regeringen anser att den redan etablerade utbildningen för s.k. motorsågs-körkort fungerar som ett effektivt instrument för att reducera olyckorna. Det är, enligt regeringens uppfattning, angeläget att fler självverksamma skogsägare genomgår en sådan utbildning. Att subventionera utbildningen genom en värdecheck vid köp av ny motorsåg skulle, enligt regeringens bedömning, emellertid inte vara en effektiv lösning.

Användningen av kemikalier i skogsbruket behandlas inte närmare i propositionen.

Motionerna

Enligt motion MJ12 (s) yrkande 12 har den borgerliga regeringen inte agerat för ett kemikaliefritt skogsbruk. Motionärerna vill verka för en skärpt tillstånds- och dispensgivning för de kemiska bekämpningsmedel som används i skogbruket och på plantskolor. De vill att regeringen tar giftfrågan på allvar och snarast återkommer med en plan för hur kemikalieanvändningen ska minska i det svenska skogsbruket. Vidare efterlyses en rejäl satsning på en trygg arbetsmiljö för alla som arbetar i skogen (yrkande 6). Det samarbete för ett säkrare skogsarbete som nu pågår mellan skogsägareföreningar, Skogsstyrelsen, AFA Försäkring, Arbetsmiljöverket och tillverkare av skogsutrustning måste uppmuntras. Motionärerna förutsätter att regeringen återkommer med ett kraftfullt arbetsmiljöprogram för skogen.

I motion MJ15 (v) yrkande 17 uppmärksammas regeringens avsikt att ge SLU ett uppdrag att under en tvåårsperiod utbilda personer i rådgivning för säkerhetsfrågor på gårdsnivå. Riksdagen bör dock avvisa förslaget om att detta utbildningsprojekt ska finansieras genom återföringen av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Motionärerna anser att dessa medel är avsedda för miljöförbättrande åtgärder och att projektet i stället bör finansieras via landsbygdsprogrammet.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmiljöfrågor är viktiga, inte minst inom en förhållandevis olycksdrabbad näring som skogsbruket. Utskottet ställer sig därför bakom den satsning som regeringen aviserar i syfte att göra skogsbruket säkrare. Det bör vidare erinras om att det pågår ett arbete inom Arbetsmarknadsdepartementet med att ta fram ett underlag för hur den framtida arbetsmiljöpolicen ska utformas. En utgångspunkt för de fortsatta diskussionerna är promemorian Arbetsmiljön och utanförskapet – en tankeram för den framtida arbets-

miljöpolitiken (Ds 2008:16) från februari 2008. Med tankeramen som grund förs nu en bred diskussion med berörda parter och aktörer inom området. Arbetsmarknadens parter har också bjudits in till ett samråd om dessa frågor. Enligt vad utskottet erfarit är regeringens avsikt att dessa diskussioner och samråd ska ge ett fördjupat underlag för en strategi och handlingsplan för den framtida arbetsmiljöpolitiken.

Utskottet anser inte att riksdagen genom ett uttalande bör föregripa det pågående arbetet med att reformera arbetsmiljöpolitiken i linje med vad som begärs i motion MJ12 (s) yrkande 6. Yrkandet bör därför lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller finansieringen av det uppdrag till SLU som regeringen föreslår, erfar utskottet att det inte finns någon begränsning som innebär att återförda handelsgödselskatter endast ska gå till miljöåtgärder. Jordbruksdepartementet uppger att huvuddelen av satsningen finansieras inom ramen för det s.k. landsbygdsprogrammet. Den mindre del av satsningen som görs via återförda handelsgödselskatter kan dock inte finansieras genom landsbygdsprogrammet. Med det anförda avstyrks motion MJ15 (v) yrkande 17.

Utskottet konstaterar att användningen av kemikalier i skogsbruket omfattas av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Ett delmål innebär en fortlöpande minskning av hälso- och miljöriskerna med kemikalier. I sin fördjupade utvärdering av miljömålsarbete gör Miljömålsrådet den sammantagna bedömningen att delmålet inte kommer att nås. En av indikatorerna för delmålet gäller växtskyddsmedel, vilka används i viss utsträckning inom skogsbruket. Här konstaterar Miljömålsrådet dock att riskerna med växtskyddsmedel minskar. Som redan har nämnts kommer regeringen att ta ställning till Miljömålsrådets förslag i den miljömålsproposition som väntas våren 2009. Vidare uppmärksammas att regeringen i mars 2007 beslutade om direktiv för en utredning som ska se över svensk kemikalielagstiftning och angränsande lagstiftning samt föreslå sådana förändringar som behövs till följd av ikraftträdandet av EU:s kemikalielagstiftning Reach (dir. 2007:30). Utredningens uppdrag innefattar bl.a. tillsynsorganisationen och avgiftssystem för bekämpningsmedel. Av utredningsdirektiven framgår också att det behöver utredas om Reach föranleder ändringar inom andra lagstiftningsområden. Bland de områden som nämns i det sammanhanget återfinns arbetsmiljö. En slutredovisning ska lämnas den 30 juni 2008. Reach träder i kraft stegvis under en period av elva år fr.o.m. den 1 juni 2007. Syftet med Reach är bl.a. att garantera en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljön. Detta avser inte bara den yttre miljön utan även ohälsa och olycksfall i arbetet. EU:s lagstiftning om bekämpningsmedel är annars uppdelad i biocidprodukter och växtskyddsmedel (EG-direktiven 98/8/EG respektive 91/414/EEG). Båda direktiven ses för närvarande över. I juli 2006 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden som ska ersätta det nuvarande

direktivet. Rådet väntas ta ställning till förslaget under innevarande år var- efter parlamentet och rådet ska träffa en slutlig överenskommelse om reglernas utformning.

I juli 2006 presenterade kommissionen även en temainriktad strategi samt förslag till direktiv för hållbar användning av bekämpningsmedel. Enligt förslaget utgör detta ett komplement till kommissionens förslag om en ny förordning. Direktivet innehåller krav på nationella handlingsplaner. Ramdirektivet för hållbar användning av växtskyddsmedel väntas bli klart under slutet av 2008.

Naturvårdsverket har tillsammans med Jordbruksverket och Kemikaliein- spektionen fått i uppdrag av regeringen att utarbeta en handlingsplan för hållbart växtskydd för åren 2010–2013. Planen ska utgöra ett redskap i det långsiktiga arbetet att fortlöpande minska hälso- och miljörisker. Uppdra- get ska redovisas till regeringen senast den 15 augusti 2008.

I övrigt kan nämnas att Naturvårdsverket utfärdar regler om spridning av bekämpningsmedel i den yttre miljön.

Beträffande användningen av bekämpningsmedel i skogsbruket bör det även uppmärksammas att Skogsstyrelsen för närvarande utarbetar en stra- tegi för att minimera snytbaggeskador på skogsplantor. Strategin kommer bl.a. att omfatta myndighetens hållning till bruket av brett toxiska skydd mot snytbaggeskador och andra skydd som kan vara skadliga för miljön eller människors hälsa. Vidare kommer den att innefatta forskning som kan leda till att behovet av sådana skydd elimineras. Strategin beräknas vara klar till sommaren.

Kemikalieanvändningen i skogsbruket regleras också inom ramen för den frivilliga certifiering av skogsmark som en betydande andel av det svenska skogsbruket omfattas av. Inom certifieringsorganisationen FSC har man på global nivå en nollvision vad det gäller kemikalier. Inom Svenska FSC har kemikalieanvändningsfrågan diskuterats under lång tid, framför allt vad gäller behandling mot snytbagge. I dagsläget finns det bara ett medel som är godkänt av både Kemikalieinspektionen och Internationella FSC, nämligen Merit Forest WG. Detta är alltså det enda medel som är tillåtet att använda i FSC-certifierat skogsbruk i Sverige utan internationell dispens.

Generellt ska kemikalier således vara förbjudna inom det FSC-certifie- rade skogsbruket, men i brist på alternativa behandlingar mot snytbagg ska- dor på plantor har skogsbruket inte ansett detta vara möjligt. I början av 2008 kom man inom svenska FSC dock fram till en överenskommelse om att fasa ut kemikalier mot snytbagge till år 2010. Under perioden fram till dess ska det vara möjligt för certifierade skogsägare att söka dispens från förbudet mot att de visar att de arbetar för en kemikaliefri lösning. Där- efter kommer användningen inte längre att vara tillåten på den certifierade arealen.

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen behandlat motionsyrkanden om användning av starkare kemiska bekämpningsmedel mot snytbagge (företrädesvis permetrin) än de som i dag används i skogsbruket. Vid det senaste tillfället (bet. 2007/08:MJU19) refererade utskottet bl.a. ståndpunkten att det faktum att ett bekämpningsmedel är godkänt inte innebär att det är riskfritt. All användning av kemiska medel kan medföra risker både för användarens hälsa och för miljön. I varje situation bör man därför noga överväga behovet av att använda kemiska medel.

Utskottets sammantagna bedömning är att frågor som på olika sätt har betydelse för den framtida kemikalieanvändningen i skogsbruket för närvarande är föremål för flera utredningar och andra överväganden. Utfallet från dessa och regeringens ställningstagande bör avvaktas innan det finns anledning för riksdagen att uttala sig. Motion MJ12 (s) yrkande 12 avstyrks.

Internationella skogsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om handel med tropiskt timmer och om skogens roll i en framtida klimatöverenskommelse.

Jämför reservationerna 38 (v) och 39 (mp).

Propositionen

Skogspolitiken och EU

Sveriges skogsmark utgör närmare en femtedel av skogsmarksarealen inom EU, vilket gör Sverige till unionens arealmässigt största skogsland. I EU:s fördrag saknas dock specifik rättslig grund för en gemensam skogspolitik.

Regeringen anser inte heller att skogspolitiken bör vara en gemensam politik inom EU-samarbetet. Vidare ska gemensamma stödprogram som kan snedvrída marknaden för skogsråvara undvikas. Härutöver anser regeringen att Sverige bör verka för att konsekvensanalyser av beslut inom EU i högre grad inkluderar påverkan på skogsnäringen.

Sommaren 2006 accepterade rådet via rådslutssatser förslag från kommissionen om en handlingsplan för skog. I denna plan redovisas främst redan beslutade åtgärder inom ramen för andra politikområden och vikten av att skogsbrukets frågeställningar synliggörs inom EU-samarbetet. Enligt regeringens mening är den viktigaste delen av handlingsplanen åtgärder för förbättrad samordning inom kommissionen vad gäller frågor som berör skogsbruk, samt att konsekvensanalyser av nya åtgärdsförslag även inkluderar effekter på skogssektorn när så är relevant. Det är också viktigt att medlemsstaternas egna åtgärder inte får resultera i en snedvrídning av kon-

kurrensen. Som nämnts ovan anser regeringen att det även fortsatt saknas skäl för att utveckla en gemensam skogspolitik och att gemensamma stöd bör undvikas.

Handel med tropiskt timmer

Frågan om handel med tropiskt timmer hanteras av International Tropical Timber Organisation (ITTO). Organisationen ansvarar för implementeringen av det internationella avtalet om tropiskt timmer (ITTA). Det nu gällande avtalet beslutades 1994. Ett nytt avtal slöts 2006 men ratificeringsprocessen är ännu inte avslutad. Regeringen avser att ratificera detta avtal under 2008. Ursprungligen behandlades främst handelsfrågor, men ett uthålligt brukande av den tropiska skogsresursen har fått allt större tyngd i arbetet.

Världsbanken har under det senaste decenniet arrangerat en rad regionala Flegprocesser (*Forest Law Enforcement and Governance*) som syftar till att öka nationella åtgärder och internationellt samarbete för att bekämpa olagliga avverkningar. På senare år har Världsbanken även initierat ett projekt för att förbereda och genomföra pilotverksamhet för minskad avskogning, främst i syfte att begränsa skogsbrukets klimatpåverkan i u-länder.

Internationella klimatfrågor

Den globala skogsresursen har en betydelsefull roll i det internationella arbetet för att mildra förväntade klimatförändringar och bör behandlas i ett framtida internationellt klimatavtal. En framtida klimatöverenskommelse bör innehålla incitament för u-länder att bedriva ett långsiktigt och hållbart skogsbruk och minska pågående avskogning, och därigenom minska sina utsläpp av växthusgaser.

I klimatkonventionen betonas att den upplagring som sker i växande skog har en roll för att dämpa förväntade klimatförändringar och parterna till konventionen har kommit överens om att på bästa vis utnyttja skogsresursens positiva effekter i klimatarbetet.

Regeringen anser att skogens roll för klimatet bör inkluderas som en del i ett kommande internationellt klimatavtal liksom tidigare i Kyotoprotokollet. Regeringen understryker också vikten av att analysera förutsättningarna för styrmedel och regleringar som kan komma i fråga för att skogsbruket ytterligare ska kunna bidra till en kostnadseffektiv målluppfyllelse av den svenska klimatpolitiken.

Kyotoprotokollet inkluderar inga möjligheter till incitament för u-länder att begränsa avskogning av landets skogar och på så sätt minska sina utsläpp. Regeringen anser att detta är en brist och att skogens roll i ett framtida klimatavtal bör utvecklas till att inkludera mekanismer för att minska avskogningen i u-länder.

Regeringen avser att inom ramen för diskussioner inom EU och vid internationella klimatförhandlingar samt inom andra internationella processer betona behovet av väl fungerande nationella inventerings- och rapporter-

ingsverktyg i u-länder, för att på så sätt kunna komma överens om verkningfulla incitament för minskad avskogning i u-länder. Även kapacitetsuppbbyggnad vad gäller skoglig myndighetsstruktur och hållbart skogsbruk är angeläget.

De åtaganden som de flesta i-länder, inklusive Sverige, tagit på sig inom ramen för Kyotoprotokollet under dess första åtagandeperiod 2008–2012 inkluderar upptag och utsläpp av växthusgaser från skog och skogsmark. Incitamenten för att utnyttja skogens roll för klimatet är dock oklara och riskerar att verka i fel riktning. Regeringen anser därför att regelverket i ett kommande klimatavtal vad gäller rapportering av i-länders skogars upptag och utsläpp av växthusgaser bör utvecklas och förbättras. Sverige bör, enligt regeringens uppfattning, vara drivande för att dessa frågeställningar kommer upp i så god tid i de internationella förhandlingarna att man kan utarbeta ett väl fungerande regelverk.

Vidare avser regeringen att uppdra åt Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) att i samarbete med Skogsstyrelsens analysfunktion redovisa utvecklingen av den svenska skogens och skogsmarkens upptag och utsläpp av växthusgaser samt utveckla prognoser framåt i tiden. Arbetet bör utföras så att resultaten kan användas inom ramen för pågående klimatförhandlingar. Uppdraget kommer att finansieras inom ramen för den s.k. klimatom miljarden.

Förstärkt internationellt samarbete

Genom sin långa skogliga tradition och höga kunskapsnivå har Sverige en hög trovärdighet i internationella processer som berör skogsbruk samt skogens produktions- och miljövärden. Samarbetet i internationella processer, enligt regeringens bedömning, också värdefulla erfarenheter från andra länder. En stark svensk representation i internationella skogspolitiska sammanhang är viktigt. För att effektivt utnyttja den kunskap som finns inom den svenska skogssektorn bör de samråd som äger rum mellan Regeringskansliet och skogsnäringen samt övriga intressenter i internationella frågor och EU-frågor utvecklas.

Motionerna

Enligt motion MJ15 (v) är exploatering av skog ett viktigt hot mot den biologiska mångfalden världen över. Av Europas naturskogar finns endast en spillra kvar. Illegala skogsavverkningar i fattigare länder är ett enormt stort problem. EU:s omfattande import av illegalt avvercade skogsprodukter från tredje världen leder till skövlad regnskog, utarmad biologisk mångfald och allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Detta drabbar fattiga människor och i synnerhet kvinnor hårt. EU:s nuvarande aktionsplan för att minska importen av illegalt avvercade skogsprodukter är tandlös eftersom den bygger på frivillighet. Skövlingen av tropisk skog måste stoppas. Regeringen ska agera för en bindande lagstiftning och ett

regelverk som stoppar importen av illegalt avverkad skog såväl inom Sverige som inom hela EU. Det krävs lagstiftning och ett regelverk såväl inom Sverige som inom hela EU som stoppar importen av illegalt avverkad skog i syfte att stoppa skövlingen av tropisk skog (yrkande 18).

Enligt motion MJ14 (mp) bör andra miljöhänsyn än klimat samt sociala hänsyn få tillräcklig tyngd i det internationella klimatarbetet med skogen (yrkande 31). Motionärerna delar regeringens bedömning att det är viktigt att inkludera skogsskötsel i en framtida klimatöverenskommelse, men betonar samtidigt vikten av att andra miljöhänsyn än klimat ges tillräcklig tyngd. I fattiga länder är det, enligt motionärerna, särskilt viktigt att också beakta skogens sociala värden.

Utskottets ställningstagande

Illegala avverkningar i andra länder orsakar problem både lokalt och globalt. Erosion och översvämningar följer i spåren efter avskogning, vilket drabbar fattiga människor i utvecklingsländer. Krympande arealer regnskog leder till artutarmning och den växande skogens förmåga att binda koldioxid försvinner till men för de globala ambitionerna att motverka växthus-effekten. Samtidigt är det viktigt att ett hållbart skogsbruk i tropiska områden tillåts fungera som grund för internationell handel som gagnar utvecklingen i dessa områden. Problemet är dock ofta att det är svårt att på ett tillförlitligt sätt skilja ut det illegalt avverkade tropiska timret från det som är ett resultat av hållbara metoder. Ett avverkningsstopp i linje med vad som efterfrågas i motion MJ15 (v) skulle alltså riskera att drabba seriösa skogsbrukare i tredje världen på ett olyckligt sätt. Utskottet är mot denna bakgrund i första hand angeläget om att arbetet med ett internationellt handelsavtal på området fortskrider.

I sammanhanget bör nämnas att frågan om import av illegalt timmer uppmärksammades i samband med riksdagens behandling av regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2007 (skr. 2007/08: 85). Utrikesutskottet framhöll de illegala skogsavverkningar som pågår, framför allt i utvecklingsländerna, och de negativa effekter som dessa avverkningar medför på miljö och ursprungsbefolkningar samt relaterade ekonomiska förluster för producentländer och seriösa företag (bet. 2007/08: UU10). Utskottet framhöll att allt virke som förbrukas i svensk industri och av svenska konsumenter ska komma från lagliga avverkningar, oavsett om ursprunget är svenska eller utländska skogar. Utrikesutskottet konstaterade vidare att kommissionen sedan 2005 arbetar med att komma överens om och genomföra s.k. partnerskapsavtal med länder som exporterar träprodukter till unionen. Avsikten med partnerskapsavtalen är att minska produktion och handel med illegalt avverkat virke. Genom avtalen förbinder sig producentlandet att med stöd från EU införa ett system med exportlicenser för lagligt avverkade skogsprodukter. Virke och sågade träprodukter som exporteras från ett partnerland till EU måste åtföljas av en exportlicens för

att få tas in i EU. Under förra året fortsatte kommissionen arbetet i samråd med ett mindre antal medlemsstater, inklusive Sverige, med den detaljerade utformningen av partnerskapsavtalen. Kommissionen inledde också arbetet med att utforma detaljerade riktlinjer för det nationella licenssystemet. Utrikesutskottet noterade också det ansvar som ITTO har för implementering av det internationella avtalet om tropiskt timmer, vilket också redovisas i nu aktuell skogspolitisk proposition. Härutöver redogjorde utrikesutskottet för det arbete som Världsbanken bedriver på området, bl.a. de s.k. Flegprocesserna. När det gäller de s.k. Flegprocesserna kan det avslutningsvis nämnas att jordbruksminister Eskil Erlandsson vid EU-nämndens sammanträde den 18 januari 2008 uppgav att om frågan om Flegprocessen inte är avklarad under de ordförandeskap som kommer före det svenska år 2009 så finns det skäl att diskutera frågställningarna då.

Mot bakgrund av det anförda föreslås att motionerna MJ15 (v) yrkande 18 och MJ14 (mp) yrkande 31 lämnas utan vidare åtgärd.

Statens roll som skogsägare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att skyddsvärd skogsmark som tillhör statliga skogsägare bör kunna omvandlas till naturreservat utan att reservatsanslaget belastas.

Jämför reservationerna 40 (v) och 41 (mp).

Propositionen

Enligt regeringen bidrar Sveaskog AB (Sveaskog) till uppfyllelsen av det skogspolitiska miljömålet samt till miljökvalitetsmålet Levande skogar genom sitt interna naturvårdsarbete med frivilligt skyddade områden och genom att överlåta mark till Naturvårdsverket för bildande av naturreservat och för vidare överlåtelse till enskilda markägare som ersättningsmark vid reservatsbildning. Sveaskog har beslutat att avsätta en femtedel av företags produktiva skogsmark nedanför den fjällnära gränsen för naturvårdsändamål. I denna areal ingår Sveaskogs ekoparker och naturvårdsskogar samt generell naturhänsyn i produktionsskogar. Sveaskogs ekoparker är sammanhängande skogslandskap med höga naturvärden. För stora delar av ekoparkerna har Sveaskog tecknat långsiktiga avtal med Skogsstyrelsen om att undanta markerna från skogsbruk eller om anpassad skötsel.

Sveaskogs naturvårdsskogar är områden där målsättningen är renodlad naturvård. Det är skogar som har höga naturvärden i dag eller som, med eller utan skötselinsatser, har potential att utveckla höga naturvärden. I naturvårdsskogarna ingår även områden som sedan tidigare är naturreservat,

och områden som enligt den nationella strategin för formellt skydd av skog är högt prioriterade för att skyddas långsiktigt och där Sveaskog och länsstyrelserna är överens om att det ska bildas naturreservat.

Uppdraget om ersättningsmark härrör från när Domänverket ombildades till Domän AB (Domän) 1992 och följde sedan med när Domän AB blev Assi Domän. När Sveaskog bildades 1998 utgick riksdagen från att avtalet om ersättningsmark som ingicks 1992 mellan staten och Domän fortsatt skulle gälla (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:NU1, rskr. 1998/99:108).

Sveaskog och Naturvårdsverket har slutit ett avtal om överlåtelse av ersättningsmark. Avtalet innebär att ersättningsmark kan erbjudas fysiska och juridiska personer, med ett markinnehav om högst 5 000 hektar, som bedriver skogsbruk i former som liknar enskilt skogsbruk.

Motionerna

Enligt motion MJ15 (v) yrkande 8 bör regeringen låta utreda effekterna av att ge Sveaskog ägardirektiv att släppa alla s.k. SNUS-objekt (skyddsvärd statligt ägd skogsmark) som reservat utan att det ska belasta anslaget för biologisk mångfald i statsbudgeten. Den skyddsvärda skogsmark, 70 000 hektar, som Naturvårdsverket i dag successivt köper loss från Sveaskog för att göra till formellt skyddade områden skulle enligt förslaget således efterskänkas av bolaget. Enligt motionärerna skulle detta väsentligt öka möjligheterna att uppnå miljömålet Levande skogar och dessutom innebära besparingar på flera miljarder kronor. Vidare bör regeringen se över hur Sveaskogs avkastningskrav bör förändras som en följd av detta förslag.

I motion MJ234 (v) begärs att frågan om hur staten kan stärka sitt ansvar för naturvård och övriga kollektiva nyttigheter i skogssektorn klargörs (yrkande 6). Motionärerna anser att detta kan ske genom ägardirektiv och regleringsbrev samt i andra instruktioner till statliga bolag och verk med skogsinnehav. I motion MJ14 (mp) framförs ståndpunkten att staten som skogsägare frivilligt och utan ersättning ska avstå från skogsbruk i skyddsvärd skog inom sitt ägande och som erhålls genom markbyten. De urskogsartade skogarna på Sveaskogs mark som identifierades i den s.k. SNUS-inventeringen bör, enligt motionärernas uppfattning, avsättas som reservat utan att reservatsanslaget belastas. För Sveaskogs del kan detta fordra förtydliganden i ägardirektiv och avkastningskrav så att det senare inte gäller för de marker som har avsatts. På motsvarande sätt bör de urskogsartade skogarna som SNUS-inventeringen identifierade på Fastighetsverkets mark avsättas som reservat utan att reservatsanslaget belastas. Mot denna bakgrund framhålls behovet av justeringar av Fastighetsverkets och Sveaskogs direktiv och avkastningskrav (yrkande 26).

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening har statliga verk och bolag med skogsmarksinnehav en viktig roll att spela när det gäller att uppnå relevanta miljökvalitetsmål. Den största statliga skogsägaren – Sveaskog – har i det avseendet tagit flera lovvärda initiativ. När det gäller frågan om ersättningsmark eller andra avsättningar bör det hållas i minnet att det i Sveaskogs bolagsordning slås fast att bolagets verksamhet ska bedrivas på marknadsmässiga villkor. Av bolagets ägarriktlinjer framgår det att Sveaskog också ska tillhandahålla ersättningsmark till staten i samband med bildandet av naturreservat och markavsättningar för andra allmännyttiga ändamål. All överföring av mark från Sveaskog ska ske till marknadsmässiga priser. Enligt bolaget följer man detta i affärer med Naturvårdsverket avseende överlåtelser av reservat, och man eftersträvar följaktligen alltid ett marknadsmässigt pris.

Utskottet noterar vidare att Statskontoret i rapporten Skyddet av Levande skogar (2007:14) föreslår att regeringen i sin styrning av de statliga skogsförvaltarna preciserar de principer för ersättning m.m. som ska gälla för deras medverkan till avsättningar av skyddsvärd skog. Om principen innebär att den statlige markägaren inte får marknadsmässig ersättning för överlåtelser av mark förutsätts det att de ekonomiska avkastningskraven på skogsbruksverksamheten anpassas till ersättningsnivån för överlåten mark. Enligt Statskontoret innebär detta att regeringens krav på de statliga skogsförvaltarnas medverkan till att uppfylla det skogliga miljömålet blir tydligare. Statskontoret framhåller vidare att Sveaskog och Fastighetsverket utöver att hänvisa till sitt avkastningskrav vid markaffärer också framhåller att de i sin verksamhet har ett ansvar gentemot branschen, regional utveckling, näringen, försvarets intressen etc. Statskontoret konstaterar att det därmed handlar om att avväga de ekonomiska avkastningskraven mot bevarandet av den biologiska mångfalden. Här uppkommer, enligt Statskontoret, oklarheter och intressekonflikter mellan de naturvårdande myndigheterna och de statliga skogsförvaltarna när det gäller t.ex. val av områden, omfattningen, skyddsformen och ersättningen.

Utskottet vill framhålla vikten av att de statliga skogsägarna ges goda förutsättningar att bidra till att miljömålen uppnås. Utskottet förutsätter därvidlag att regeringen vid den fortsatta beredningen av Statskontorets rapport beaktar de svårigheter som ovan refererade intressekonflikter och svårförenliga krav kan medföra. Med det anförda avstryker utskottet motionerna MJ14 (mp) yrkande 26, MJ15 (v) yrkande 8 och MJ234 (v) yrkande 6.

Alternativa brukningsätt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om brukningsätt som kan ses som alternativ till det traditionella trakthyggesbruket.

Jämför reservation 42 (s, v).

Motionerna

Yrkanden om det som betecknas kalhyggesfritt skogsbruk förekommer i ett par motioner. I den socialdemokratiska motionen MJ12 yrkande 11 sägs det att kalhyggesfri skogsskötsel kan förbättra förutsättningarna för såväl biologisk mångfald som människors hälsa och rekreation. Kalhyggesfritt skogsbruk har dock varit svårt att förena med de krav på återväxt som ställs i skogsvårdslagen. Motionärerna anser att en satsning på kalhyggesfritt skogsbruk är en satsning för framtiden och att lagstiftningen därför måste ses över. Forskningen kring olika hyggesmetoder bör dessutom ges större utrymme. Därutöver bör mindre markägare uppmuntras med stöd och rådgivning.

Enligt motion MJ15 (v) yrkande 6 bör regeringen se över skogsvårdslagen och övriga regelverk för att möjliggöra kalhyggesfritt skogsbruk. Vidare begärs att regeringen ska ge Skogsstyrelsen i uppdrag att fortsätta arbeta med utveckling av kalhyggesfritt skogsbruk (yrkande 7). Motionärerna påpekar att hyggesfritt skogsbruk gynnar många arter och kan ge mer effektiv naturvård jämfört med vanligt skogsbruk. Det kan också vara ett alternativ på marker där exempelvis rennäring och andra intressen ska samsas med skogsbruket. Hyggesfritt skogsbruk kan vidare vara ett alternativ för skogsägare som har andra mål med sitt skogsägande än ren produktion.

I motion MJ234 (v) framförs krav på att det tillsätts en utredning om hur ett kalhyggesfritt skogsbruk kan bedrivas i tätortsnära skogar (yrkande 7). Motionärerna anser det vara av stor vikt att de tätortsnära skogarnas sociala dimension beaktas. Skogsbruket i dessa områden måste bedrivas på ett sådant sätt att det inte minskar möjligheten till friluftsliv och rekreation. Både folkhälsa och biologisk mångfald skulle främjas av att kalhyggesfritt skogsbruk bedrivs i tätortsnära områden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar inledningsvis att Skogsutredningen dragit slutsatsen att de flesta alternativa skogsbruksmetoder som kan tänkas vara aktuella ryms inom ramarna för den nuvarande lagstiftningen. Utredarens slutsats var att lagstiftningen inte är den begränsande faktorn när det gäller att åstadkomma stor variation i formerna för brukandet. Skogsvårdslagstiftningens

regler om tillåtna avverkningsformer kan, enligt utredaren, dock vara svåra att förstå, vilket kan bidra till att metoder för ett kontinuerligt skogsbruk endast tillämpas i liten omfattning.

Vidare ansåg utredaren att det är oförenligt med principen om frihet under ansvar, som är en av den svenska skogspolitikens grunder, att i detalj specificera vilka skogsbruksmetoder som är tillåtna eller förbjudna. Att, som i den nu gällande skogsvårdslagstiftningen, fokusera på vissa minimivåer när det gäller exempelvis virkesproduktion och tillvaratagande av markens produktionsförmåga, överensstämmer dock enligt utredaren med denna princip.

Skogsstyrelsen framhåller att de alternativa metodernas förenlighet med skogsvårdslagen avgörs från fall till fall. En åtgärd bedöms utifrån förutsättningarna för återväxt eller inväxning av ny skog samt utifrån den befintliga skogens utveckling. Storleken på virkesuttaget måste anpassas, skador på kvarvarande bestånd minimeras och förutsättningar för självförnyring finnas för att hyggesfritt skogsbruk ska tillåtas.

För att öka variationen i brukningsformerna behövs välgrundade kunskaper om vad alternativa brukningsformer kan bidra med uttryckt både i termer av virkesproduktion och när det gäller värdet för den biologiska mångfalden. Utifrån dessa kunskaper kan sedan relevanta rådgivningsinsatser utformas.

I avsikt att bredda och fördjupa kunskaperna om alternativ till det traditionella trakthyggesbruket genomförde Skogsstyrelsen under åren 2005–2007 projektet Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk. Projektet redovisades i en rapport i februari 2008. Ett av delprojekten omfattade uppdraget att utveckla kalhyggesfria metoder lämpliga för tätortsnära områden. För år 2008 har Skogsstyrelsen avsatt en ram på 3 miljoner kronor för att utveckla kunskapen om naturvärden knutna till kontinuitet och om hur skötselåtgärder påverkar förekomst av arter och andra naturvärden. Vidare ska man utveckla, pröva och analysera metoder för hyggesfritt skogsbruk samt utveckla bedömningsgrunder för bestånd där det är lämpligt att bedriva hyggesfritt skogsbruk samt rekommendationer för hyggesfritt skogsbruk. Myndigheten ska även informera om, demonstrera och sprida kunskap om metoder för hyggesfritt skogsbruk.

Sammantaget gör utskottet bedömningen att det som efterfrågas i motionerna MJ12 (s) yrkande 11, MJ15 (v) yrkandena 6 och 7 samt MJ234 (v) yrkande 7 i huvudsak kan anses vara tillgodosett. Motionsyrkandena avstyrks.

Rennäringens intressen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om rennäringens intressen i samband med skogsbruk.

Jämför reservation 43 (s, v).

Motionen

Rennäringens intressen togs inte upp i Skogsutredningen och är inte heller beaktade i regeringens skogsproposition, konstateras det i motion MJ12 (s) yrkande 9. Motionärerna finner det bekymmersamt att förslagen om ökat uttag av biobränsle, ökad gödsling och översynen av gränserna för svårförnygrad skog skapar stor oro för framtiden hos näringens företrädare. Regeringen måste, för att inte framkalla ytterligare konflikter, genomföra eventuella förändringar i samverkan med rennäringen.

Utskottets ställningstagande

Regler om skogsbrukets hänsyn till rennäringens intressen återfinns i 20–21 §§ skogsvårdslagen. Här regleras bl.a. samebyars rätt till samråd inför avverkning i vissa områden samt att skogsägare i avverkningsanmälan ska ange vilka åtgärder de avser att göra för att tillgodose rennäringens intressen. Vidare anges vilken hänsyn som ska tas till rennäringen.

Under åren 2002–2007 har s.k. renbruksplaner upprättats i några samebyar i samverkan med Skogsstyrelsen. Dessa planer tydliggör vilka områden som är särskilt viktiga för rennäringen. Tillsammans med skogsägarnas skogsbruksplaner kan renbruksplanerna, enligt regeringens uppfattning, utgöra ett bra verktyg för samverkan mellan rennäring och skogsbruk.

I Klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) diskuteras de förändringar och anpassningsbehov som ett förändrat klimat kan komma att innebära för de areella näringarna. Utredningen lägger fram ett antal förslag till åtgärder som kan vidtas för att minska intressekonflikter och ändå göra det möjligt för skogsbruket att nyttja den ökade produktionspotentialen. Utredningen menar att Skogsstyrelsen och Sametinget bör analysera och ge förslag på åtgärder, vilka möjliggör ett undvikande av intressekonflikter mellan skogs- och rennäring. Dessutom anser utredningen att kraven på samråd enligt 20 § i skogsvårdslagen bör utökas till samtliga renbetesmarker. Utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och regeringen meddelar att den har för avsikt att behandla förslagen i den kommande klimatpropositionen.

Vid skogsbruk ska hänsyn alltså tas till rennäringens intressen. Utskottet anser att det därmed även är fullt rimligt att dessa intressen också beaktas noga i samband med de utredningar m.m. som regeringen har aviserat och

som på olika sätt syftar till att öka tillväxten i skogen. Det handlar exempelvis om ökad skogsmarksgödning och om effekterna av ett ökat uttag av biobränsle.

När det gäller översynen av gränserna för svårförnygrad skog har utskottet redan konstaterat att denna ska genomföras med utgångspunkt från att dagens ambitionsnivå gällande de hänsyn till värdena som gränserna är satta att skydda inte ska sänkas. Till dessa värden hör rennäringens intressen, och utskottet ser det därför som självklart att översynen kommer att genomföras i nära samverkan med rennäringen.

Det bör även nämnas att regeringen i budgetpropositionen för år 2008 angav att de fyra allianspartierna har tillsatt en arbetsgrupp för att överväga förslagen i ett antal utredningar med sameanknytning. Avsikten är att bedöma vilka förslag som kan nå en bred politisk majoritet i riksdagen. Enligt uppgift från Jordbruksdepartementet i april 2008 har regeringen för avsikt att återkomma med en mer samlad översyn som bl.a. inkluderar skogsnäring, rennäring och turistnäringsspörsmål.

Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ12 (s) yrkande 9.

Användningen av skogsråvara m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att utreda balansen mellan skogsråvara för vidareförädling inom industrin respektive förnybar energi. Riksdagen avslår även en motion om längre omloppstider i skogen.

Jämför reservationerna 44 (mp) och 45 (s).

Propositionen

En ökande del av den skogliga produktionen kan förväntas användas som bioenergi. Regeringen anser att en långsiktigt hållbar ökning av uttaget av skogsråvara ur skogen krävs för att möta den ökade efterfrågan på skogsråvara, för att på så sätt undvika negativa konsekvenser på skogsindustrins internationella konkurrenskraft. För att möjliggöra ett ökat uttag krävs att skogsbruket ökar sina investeringar. Detta kan leda till fler målkonflikter och det är, enligt regeringens uppfattning, därför viktigt att myndigheterna och skogsbruket tillsammans med andra intressen gemensamt verkar för att de båda skogspolitiska målen nås.

Motionerna

Balansen mellan vilken skogsråvara som ska användas till vidareförädling inom industrin respektive förnybar energi bör utredas, sägs det i motion MJ13 (s) delvis. Motivet är att man därigenom kan klara både tillväxt och miljö långsiktigt och hållbart.

Värdet av skogens produktion kan ökas genom att ta ut mer råvara från skogen, eller genom att höja kvaliteten på den råvara som produceras, sägs det i motion MJ14 (mp) yrkande 15. Motionärerna noterar att regeringen i annat sammanhang har framfört att en ökad efterfrågan på virke för förädling av sågtimmer skulle innebära en förskjutning mot en genomsnittligt högre avverkningsålder. Det förklaras med att sågverken, jämfört med t.ex. massaindustrin, har behov av andra kvaliteter och grövre virkesdimensioner. Förädlingsvärdet ökar. Dessutom kan längre omloppstider bidra till ökad biologisk mångfald och till högre sociala värden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att skogsråvarans användning oftast anses vara en fråga för marknaden att avgöra. Samtidigt kan konstateras att vissa energi- och klimatpolitiska styrmedel gynnar satsningar på bioenergi och att efterfrågan på biomassa från skogen ökar. I vissa fall efterfrågar skogsindustri och bioenergiproducenter samma sortiment, vilket gör att konkurrensen ökar och att råvarupriserna stiger. Ökade råvarukostnader hämmar skogsindustrins internationella konkurrenskraft. Utskottet anser inte att råvarukonkurrens i sig är något negativt och höga virkespriser gynnar, åtminstone på kort sikt, skogsägarna. De styrmedel som påverkar energisektorns efterfrågan på skogsråvaror måste dock vara kostnadseffektiva och får inte snedvrیدا konkurrensen. I det sammanhanget vill utskottet framhålla att Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) som underlag för den senaste uppföljningen av den svenska klimatpolitiken (Kontrollstation 2008) har tagit fram en underlagsrapport om de klimatpolitiska styrmedlens effekter på företagets konkurrensförmåga. Rapporten har utgjort ett underlag för den parlamentariskt sammansatta Klimatberedningens arbete. Klimatberedningen lämnade sitt förslag till en ny klimatstrategi i mars 2008, varefter regeringen lämnade ut det på remiss till den 18 juni 2008. Förslaget och remissinstansernas synpunkter kommer att utgöra grunden för den klimatproposition som är aviserad till hösten 2008.

Vidare bör det framhållas att regeringen i budgetpropositionen för 2008 beskriver ett internt arbete i Regeringskansliet med syfte att effektivisera de ekonomiska styrmedlen inom miljö- och energipolitiken. Regeringen anser att det behövs en förbättrad samordning av energibeskattnings- och övriga ekonomiska styrmedel. Då klimatfrågan är särskilt angelägen fokuseras arbetet på koldioxidbeskattnings- och övrig energibeskattnings- Regeringen framhåller att det vid överväganden om ändringar av energi- och koldioxidbeskattnings- inom industrin, jord- och skogsbruket är viktigt att

beakta i vad mån dessa förändringar riskerar att medföra att företagen flyttar sin verksamhet utanför Sverige eller att konkurrensförutsättningarna för svenska företag försämras, på ett sådant sätt att de globala utsläppen inte minskar utan i stället riskerar att öka. Regeringen ansåg att särskilda ned-sättnings- eller begränsningsregler av den anledningen kan vara motiverade för vissa delar av dessa sektorer.

Utskottet noterar avslutningsvis att Skogsstyrelsen för närvarande genomför s.k. skogliga konsekvensanalyser och virkesbalanser (projekt SKA-VB 08). Myndigheten ska i samverkan med berörda myndigheter, skogsnäring, energisektor och andra intressenter analysera den nuvarande och förväntade framtida virkesbalansen i olika delar av landet. Projektet ska resultera i underlag för strategiska överväganden och beslut om skötsel och nyttjande av skogsresurserna. Ett delprojekt har till uppgift att ta fram en prognos för virkesanvändningen och virkestillförseln i Sverige fram till år 2010. Dessutom ska man inom delprojektet analysera framtida virkesanvändning, virkestillgång och utrikeshandel i framför allt länderna runt Östersjön. Projektet ska redovisas senast den 31 december 2008.

Ovanstående redovisning av pågående arbete ligger i linje med vad som efterfrågas i motion MJ13 (s) delvis. Utskottet anser att motionen därmed kan anses vara tillgodosedd och bör därför lämnas utan vidare åtgärd.

Beträffande skogens omloppstider kan nämnas att lägsta slutavverkningsåldrar (LSÅ) regleras i skogsvårdslagen (10 §). Det finns däremot inga bestämmelser som anger vid vilken högsta ålder skog ska avverkas. När det gäller längre omloppstider kan utskottet konstatera att detta ur virkesproduktionsperspektiv främst är aktuellt i tallbestånd med god virkeskvalitet. Tallarna hinner då växa till sig och bli grövre, och grövre dimensioner betalas, såsom även anförs i här aktuell motion, bättre. Nackdelar med längre omloppstider är ökad risk för röta och stormskador. Detta gäller i första hand gran. En annan nackdel är att man binder upp ett virkesförråd med förhållandevis låg förräntning.

Skogspolitiken är utformad på ett sådant sätt att det är upp till den enskilde skogsägaren att avgöra vilka avvägningar han eller hon vill göra mellan längre omloppstider och grövre dimensioner respektive de för- och nackdelar som längre omloppstider kan innebära. Skogsägare som vill överhålla skogen av miljöskäl har också goda möjligheter till detta.

Utskottet ser inga skäl till att riksdagen genom ett allmänt hållet uttalande ska ta ställning för att omloppstiderna i skogen bör bli längre. Motion MJ14 (mp) yrkande 15 avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på propositionen, punkt 1 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår propositionen samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ15 yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringen gör den övergripande bedömningen att grunderna i den gällande skogspolitiken i huvudsak fungerar bra och att dessa bör ligga fast men att framtida klimatförändringar i högre grad bör beaktas. Skogspolitikkens två jämställda mål, miljömålet och produktionsmålet, behålls. Regeringens inriktning i propositionens åtgärder är emellertid att produktionen i skogen ska öka, samtidigt som regeringen låter bli att föreslå åtgärder för att miljömålet ska kunna nås.

Jag instämmer i att skogspolitiken i högre grad måste beakta klimatförändringarna. Samtidigt anser jag att regeringen missar att ta ett helhetsgrepp över skogspolitiken genom att behandla frågorna som rör miljömålet, produktionsmålet, klimatanpassning och budget vid helt olika tidpunkter. Det skulle, enligt min uppfattning, ha varit betydligt bättre om regeringen hade lagt fram skogs- och miljömålspropositionerna samtidigt för att få en genomtänkt helhet i skogspolitiken.

Mot den bakgrunden föreslår jag att riksdagen ska avslå propositionen samt tillkännage för regeringen som sin mening att propositionen i stället ska lämnas i samband med miljömålspropositionen, och då innehålla ett heltäckande förslag som rör miljömålet, produktionsmålet, anpassning till klimatförändringarna och ekonomiska medel.

2. Allmänna utgångspunkter, punkt 2 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ12 yrkandena 5 och 14 samt avslår motion 2007/08:MJ14 yrkandena 1–3 och 7.

Ställningstagande

Skogen är vår framtid, och vi måste vara ytterst varsamma med den. Samtidigt är mångas förhoppning att den ska kunna ge mer av allt: mer högklassigt virke, mer förnybar biomassa, ett utökat skydd mot klimatförändringar, mer naturupplevelser, mer rent vatten och ren luft, mer bärplockning och mer jakt. Framtidens ekosystem måste kunna stå emot den ökade miljöbelastning som ökad produktion och konsumtion innebär samtidigt som dess grundläggande och livsnödvändiga funktioner upprätthålls.

Vi ser det som en självklarhet att den höga ambitionsnivå för såväl skogsproduktion som miljömål som kännetecknar den svenska skogspolitiken vidmakthålls. Vi vill dock se ett större engagemang från regeringens sida i dessa frågor än det som skogspropositionen ger uttryck för. Vi uppmanar därför till en övergripande helhetssyn på skogen och skogsbruket där bl.a. avvägningen mellan gödsling, dikning och växtförädling för ökad tillväxt och strävan att nå miljömålen och bevara mångfalden måste värderas mer ingående. Efterfrågan på skogsråvara från träindustrin, pappersbruket och kommunernas biobränslepannor måste vägas av på ett för alla tillfredsställande sätt. Skogs- och tränäringens betydelse för utvecklingen av det framtida Sverige – för omställningen till ett långsiktigt hållbart samhälle – kan i det sammanhanget inte nog poängteras. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Allmänna utgångspunkter, punkt 2 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ14 yrkandena 1–3 och 7 samt avslår motion 2007/08:MJ12 yrkandena 5 och 14.

Ställningstagande

Den svenska skogspolitiken omfattar två jämställda mål – miljömålet och produktionsmålet. Miljö- och produktionsfrågor borde därför rimligen ges samma tyngd i en skogspolitisk proposition. Så är emellertid inte fallet när den borgerliga regeringen nu lägger fram en proposition som klart och tydligt lägger tyngdpunkten på produktionsfrågorna. Visserligen görs detta med det retoriska syftet att en ökad skogsproduktion gagnar strävan att minska klimatproblemen, men det görs utan närmare reflektioner kring hur man har för avsikt att hantera de akuta problem som den pågående förlusten av biologisk mångfald innebär. En underton av att skogsindustrins efterfrågan på råvara ska tillgodoses till vilket pris som helst klingar onekligen falskt i lovsången till skogens roll som frälsare i klimatdebatten.

Mot denna bakgrund ifrågasätter jag ordningen att först diskutera en ökning av produktionen för att i ett senare skede ta sig an miljöfrågorna. Detta innebär i praktiken att man frångår den gällande skogspolitiska principen att miljö- och produktionsmålen ska vara likvärdiga.

Jag delar inte regeringens syn att ”frihet under ansvar” har fungerat väl. Tvärtom visar Skogsstyrelsens uppföljningar att cirka en fjärdedel av avverkingarna inte når upp till lagens krav på generell hänsyn trots att dessa krav inte är tillräckliga för att nå miljö kvalitetsmålen om biologisk mångfald och levande skogar. Vidare visar utvärderingar av de frivilliga avsättningarna att dessa ofta inte omfattar de mest skyddsvärda partierna.

Regeringens övertro på marknadskrafterna ger långtifrån alltid ett bra resultat för en långsiktig verksamhet som skogens skötsel. Höga priser leder t.ex. i nuläget till att skog som bör skyddas i stället avverkas.

Jag vill understryka betydelsen av de mindre, privata markägarnas agerande för att behålla en variation i skogsbruket. Jag anser dock att de ändringar i fördelningen av ansvaret mellan samhälle och skogsägare som har gjorts de senaste decennierna inte har föregåtts av tillräckligt noggranna konsekvensanalyser. Det kan därför finnas anledning att överväga om äganderätten bör kompletteras med en mer långtgående skyldighet för markägare att värna om de allmänna värden som biologisk mångfald och ekosystemtjänster utgör. Detta bör ges regeringen till känna.

Skogsvårdslagen bör införlivas i miljöbalken. Miljöbalken bör enligt många vara heltäckande och innefatta de lagar som är centrala för all miljöpåverkande verksamhet. Skogsvårdslagen behandlar till stor del naturvårdshänsyn och hushållning med naturresurser och har klara beröringspunkter med miljöbalken.

Ett införlivande i miljöbalken skulle förbättra möjligheterna att generellt stärka det miljömål som varit eftersatt i den praktiska skogsskötseln och skogspolitiken. En utredning skulle kunna analysera om det finns skäl att ge skogspolitiken och skogsnäringen den särställning som den särskilda lagstiftningen innebär. Tillsynsfrågan skulle då också aktualiseras. Lagarnas relation till miljömålen kan då också förtydligas. Det finns även andra frågor om gränsdragningar och överlappningar som bör analyseras närmare.

4. Jämställdhet och integration inom skogsnäringen, punkt 3 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ15 yrkandena 15 och 16.

Ställningstagande

Trots att mer än en tredjedel av Sveriges skogsägare är kvinnor upplevs skogsbranschen som mansdominerad. Jag ser därför positivt på att regeringen avser att bjuda in representanter för skogsnäringen för att diskutera vad näringen kan göra för att öka jämställdheten inom skogsbruket. Samtidigt anser jag att det vore värdefullt för skogsnäringens representanter att få ta del av de erfarenheter som har vunnits på jämställdhetsområdet inom andra sektorer. Jag föreslår därför att regeringen även bjuder in representanter för andra branscher och organisationer för att se hur de har ökat jämställdheten inom sina respektive områden.

Vidare anser jag att staten genom sitt eget skogsinnehav och framför allt genom Sveaskog har särskilda möjligheter och ansvar vad gäller arbetet med jämställdhet och integration. Regeringen bör därför utarbeta ett ägardirektiv till Sveaskog för att främja arbetet med jämställdhet och integration. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Behov av ny kunskap, punkt 4 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:MJ12 yrkande 13 och 2007/08:MJ13 i denna del och avslår motion 2007/08: MJ14 yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Kunskapen om skogen måste fördjupas. Många frågor kräver kunniga svar: Hur kommer de globala klimatförändringarna att påverka svenskt skogsbruk? Ökar risken för utbrott av skadegörare? Vilka miljömässiga konsekvenser ger de nya, exotiska trädslagen? Behöver vi nya reservatsstrategier? Vilka är skogssektorns metoder för att hantera konflikter mellan skilda intressegrupper? En utvecklad skogsforskning bidrar till att stärka Sveriges internationella konkurrensförmåga. Kunskaper och teorier behövs således inte enbart från de traditionella skogliga vetenskapsområdena utan också från samhällsvetenskap, ekonomi, ekologi, sociologi m.fl.

Vi har sedan länge tagit ställning för att Sverige måste bryta sitt oljeberoende till år 2020, och i det arbetet ingår bl.a. satsningar på förnybar energi. Vi har också förklarat att vi vill satsa två och en halv miljard mer än regeringen på forskning och investeringar för att nå målet. I denna forskning och utveckling har skogsbrukarens omställning som energiproducent en given plats, liksom behovet av klimatanpassade åtgärder. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Behov av ny kunskap, punkt 4 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ14 yrkandena 4 och 5 samt avslår motionerna 2007/08: MJ12 yrkande 13 och 2007/08: MJ13 i denna del.

Ställningstagande

Jag instämmer i regeringens bedömning att det är viktigt med forskning om skogen och dess användning. Hoten mot det globala klimatet ställer dessutom krav på nya eller fördjupade kunskaper på många områden. Ökad kunskap om samspelet mellan åtgärder för att främja ökad virkesproduktion, markförhållanden, skogsbruksmetoder och utsläpp av växthusgaser tillhör ett av de mer centrala områdena. Det är därför viktigt att forskningsmedel avsätts till forskning kring dessa frågor.

Forskningen skulle gagnas av att fler aktörer gavs möjlighet att utöva inflytande över dess inriktning och genomförande. Om vissa delar av näringslivet får för stort inflytande över den offentligt finansierade forskningens inriktning finns en betydande risk att produktionsintressena tillåts dominera till men för utvecklingen av kunskap kring skogsrelaterade miljö-

frågor. Det är därför viktigt med medverkan från de ideella miljöorganisationerna och andra naturvårdsinriktade intressen vid prioriteringen av forskningsresurser. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Beredskap vid stormar, punkt 5 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ13 i denna del och avslår motion 2007/08: MJ14 yrkande 6.

Ställningstagande

Det är viktigt att ta till vara erfarenheterna från de senaste årens stormar. Därför behöver Skogsstyrelsen mer resurser för att stärka och utveckla rådgivningen och öka kunskaperna i vårt samhälle, inte minst när det gäller risker i samband med fler och kraftigare stormar och andra effekter av klimatförändringarna som påverkar våra skogar. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Beredskap vid stormar, punkt 5 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ14 yrkande 6 och avslår motion 2007/08: MJ13 i denna del.

Ställningstagande

Jag delar regeringens bedömning att det är viktigt att erfarenheterna från insatserna som gjorts efter de senaste årens stormar tas till vara. Samtidigt vill jag understryka vikten av att även tillvarata andra lärdomar än erfarenheter som gjorts av insatserna efter stormarna. Väl så viktigt är att dra lärdom av det som gjordes före stormarna och som bidrog till deras svåra följder. Den dominerande inriktningen mot granmonokulturer i det stormdrabbade området bidrog onekligen till att förvärpa de negativa stormkonse-

kvenserna. Tyvärr har markägare och myndigheter inte tagit hänsyn till detta, och behovet av att få ökad inblandning av lövträd i riskområdena har nonchalerats. Skogsindustrins inriktning på gran har tillåtits dominera, och dess hunger efter granvirke tycks också ha påverkat utformningen av samhällets stöd till näringarna efter stormarna. En närmare analys av motiveringen till samhällets stöd och vilka effekter stödet kan ha för näringens eget ansvarstagande bör därför genomföras. Risken för s.k. moral hazard – att marknadsaktörerna blir mer villiga att ta på sig risk, eftersom de räknar med att staten rycker in med stöd om problemen blir för stora – bör därvidlag ägnas särskild uppmärksamhet. Vidare är det viktigt att närmare analysera den ensidiga satsningen på gran eftersom en mer mångsidig skog behövs för att klara av framtida klimatförändringar. Detta bör ges regeringen till känna.

9. En utvecklad portalparagraf, punkt 6 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen såvitt avser 1 § samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ14 yrkandena 9 och 23 samt avslår proposition 2007/08:108 i denna del.

Ställningstagande

Jag anser att regeringens förslag till ändringar av skogsvårdslagens portalparagraf ska avslås. Det tillägg om att skogen är en förnybar resurs som regeringen föreslår fyller ingen funktion. Virke från skogen är visserligen en förnybar resurs – om skogen sköts rätt, men skogen är ju så mycket mer än en resurs för virkesproduktion. Den är ett ekosystem, eller en grupp ekosystem, som tillhandahåller livsnödvändiga tjänster. Den ska också klara av att återhämta skador i miljön och kunna ge möjlighet till resiliens. Avverkas en värdekärna är den borta under överskådlig framtid. Det är därför sakligt fel att säga att skogen är en förnybar resurs.

Jag anser att regeringens motivering till ändringen tyder på att syftet är att ge ökad tyngd åt produktionen, vilket rubbar den nuvarande balansen mellan produktions- och miljömålen i portalparagrafen. Enligt min uppfattning bör miljömålet i stället överordnas produktionsmålet. Samtidigt anser jag att miljömålets nuvarande utformning i skogsvårdslagens portalparagraf är för snäv. Skogen och dess skötsel är väsentlig för betydligt fler miljövärden än den biologiska mångfalden. Skogen och dess skötsel har t.ex. en avgörande betydelse för vattenregleringen och för miljömål som Ingen övergödning och Bara naturlig försurning. I propositionen redovisar regeringen

visserligen på ett bra sätt att flera miljö kvalitetsmål har kopplingar till skogen. Denna insikt tycks dock vara helt frånvarande i resten av propositionen. Jag anser att en utvecklad portalparagraf bör uttrycka insikten om att andra miljömål berörs av skogen och dess skötsel, t.ex. genom att säga att den biologiska mångfalden och skogens bidrag till andra miljömål ska behållas.

10. Ny definition av skogsmark m.m., punkt 7 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen såvitt avser 2 § samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ15 yrkande 2 och avslår proposition 2007/08:108 i denna del och motion 2007/08: MJ14 yrkande 10.

Ställningstagande

Jag instämmer i värdet av att ändra definitionerna av de skogsrelaterade ägoslagen så att de bättre överensstämmer med de definitioner som bl.a. används av FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO). Jag anser dock att Skogsutredningens förslag till indelning är tydligare och att föredra framför förslaget i propositionen. Utredningen föreslog bl.a. att en uppdelning görs mellan skyddad och oskyddad mark i lagstiftningen och att begreppet lågproduktiv mark ersätter begreppet impediment. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett nytt förslag i enlighet med Skogsutredningens förslag.

11. Ny definition av skogsmark m.m., punkt 7 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen såvitt avser 2 § samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ14 yrkande 10 och avslår proposition 2007/08:108 i denna del och motion 2007/08: MJ15 yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen föreslår en ny definition av skogsrelaterade ägoslag i skogsvårdslagen. Motivet till förslaget är emellertid oklart. Jag kan se en poäng i att den nya definitionen underlättar internationella jämförelser, men det är å andra sidan möjligt att ta fram internationellt jämförbar statistik utan att skogsmarksbegreppet ändras. En ändring av definitionen medför nämligen en svåröverskådlig räckvidd och oönskade konsekvenser. Särskilt viktigt är att ett nytt skogsmarksbegrepp inte leder till att man kan räkna in icke-produktiv skogsmark i Levande skogars delmål om att skydda 900 000 hektar produktiv skogsmark till år 2010. Regeringens förslag utesluter inte denna risk. Mot den bakgrunden avstyrker jag förslaget om en ändring av skogsmarksbegreppet tills det har genomförts en genomgripande översyn av alla ändringens konsekvenser. Översynen bör bl.a. ta ställning till om Levande skogar och dess delmål behöver justeras samtidigt som ett nytt skogsmarksbegrepp införs.

12. Miljöorganisationers talerätt, punkt 8 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ14 yrkande 8.

Ställningstagande

Miljöorganisationers talerätt bör utvidgas. Detta behövs av demokratiskäl, för att uppfylla intentionerna i internationella åtaganden och som ett medel att stärka den allmänna hänsynen vid skogsbruket. Miljöorganisationer, enligt definitionen i 16 kap. 13 § miljöbalken, ska ha rätt att överklaga beslut enligt skogsvårdslagen. Det bör för övrigt övervägas om inte överklaganderätten även bör gälla flera miljöorganisationer och friluftsförbund, exempelvis sådana med annan associationsrättslig organisationsform.

De allra flesta avverkningar som sker i dag är endast anmälningspliktiga och är därför inte föremål för överklagbara beslut. Jag anser att ideella miljö- och friluftsförbund bör få en allmängiltig möjlighet att utmana myndigheters beslut och underlåtenheter. Vikten av en sådan ändring understryks av rapporter om fall där myndigheterna inte har reagerat på avverkningsanmälan av skyddsvärd skog på grund av brist på resurser. Därför bör miljöorganisationer få rätt att föra talan även i anmälningsärenden enligt skogsvårdslagen. Detta kan ske genom en regel som innebär att miljöorganisationer ska ha rätt att begära att Skogsstyrelsen förelägger villkor om naturvårdshänsyn eller förbud mot avverkning vid anmälan om avverkning och andra åtgärder enligt skogsvårdsförordningen. En sådan

begäran ska följas av ett beslut av Skogsstyrelsen, som – om beslutet gått miljöorganisationen emot – ska kunna överklagas till miljödomstol i första instans och Miljööverdomstolen i andra instans.

För att inte en sådan talerätt för miljöorganisationer ska bli meningslös bör en ny regel föras in i skogsvårdslagen om att den anmälda åtgärden inte får genomföras förrän ärendet är avgjort och att Skogsstyrelsen omedelbart ska meddela markägaren detta i form av ett föreläggande kombinerat med vite.

13. Skogs- och miljöredovisning, punkt 9 (s, v)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Jacob Johnson (v) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:MJ12 yrkande 3 och 2007/08:MJ234 yrkande 4 och avslår motion 2007/08:MJ14 yrkande 11.

Ställningstagande

Vi stöder Skogsutredningens förslag om att ett krav på skogsbruksplaner ska ersätta dagens bestämmelser i skogsvårdslagen om innehav av en skogs- och miljöredovisning. Enligt vår uppfattning är skogsbruksplaner ett utomordentligt redskap för varje skogsägare som vill ha överblick över de nödvändiga åtgärderna i den egna skogen. Planerna underlättar också den i många fall inte helt enkla avvägningen mellan miljö- och produktionsmålen i skogsbruket. I propositionen argumenterar regeringen för upprättandet av skogsbruksplaner men klarar trots detta inte av att samla sig kring ett entydigt förslag. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Skogs- och miljöredovisning, punkt 9 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ14 yrkande 11 och avslår motionerna 2007/08:MJ12 yrkande 3 och 2007/08:MJ234 yrkande 4.

Ställningstagande

Flera studier visar att miljö- och kulturhänsynen i skogsbruket är otillräcklig. En förklaring som lyfts fram i sammanhanget är bristen på kunskap. Mot den bakgrunden är regeringens förslag om att avskaffa kravet i skogsvårdslagen på en s.k. skogs- och miljöredovisning (Smör) kontraproduktivt. Syftet med smör är ju att skogsägare ska ha kunskap om de natur- och kulturvärden som finns på den egna fastigheten. Att ersätta nämnda krav med myndighetsinsatser anser jag inte bidra till att skogsägarna tar det ansvar för bl.a. miljö- och kulturhänsyn som felar i dagsläget. Det kan för övrigt ifrågasättas om ökade myndighetsinsatser på detta område är förenligt med att myndigheter inte ska tillhandahålla tjänster som kan eller bör utföras av privata intressenter.

I motsats till regeringen anser jag mot denna bakgrund att kravet i 14 a § skogsvårdslagen på innehav av en s.k. skogs- och miljöredovisning i stället bör utvecklas. Kraven bör ligga i nivå med dem som ställs på en grön skogsbruksplan eller motsvarande. Alternativt kan kraven jämföras med tillsyn över egenkontroll i annan verksamhet. Det innebär att den som bedriver en verksamhet med miljöpåverkan ansvarar för att planera den och kontrollera att den utförs med erforderliga miljöhänsyn. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Gränserna för svårföryngrad skog, fjällnära skog och skyddsskog, punkt 10 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ15 yrkande 5 och avslår motion 2007/08: MJ14 yrkande 12.

Ställningstagande

I 15–17 §§ skogsvårdslagen anges särskilda krav på skogsbruket i fjällnära och svårföryngrade områden. Regeringen vill nu göra en översyn av gränserna för dessa skogar. Tanken är inte att översynen ska resultera i en lägre ambitionsnivå när det gäller hänsyn till värdena som gränsen för fjällnära skog är satt att skydda. I synnerhet gäller detta fjällskogarnas unika naturvärden. Det intryck man får är emellertid att översynen syftar till att möjliggöra ökad virkesproduktion i dessa områden.

Jag vill betona att det finns få sammanhängande skogsområden kvar i Sverige som har liten påverkan av människan. Den fjällnära skogen är bitvis ren urskog, dvs. sådan skog som aldrig har utsatts för mänsklig verksamhet. Bestämmelserna som är föremål för den nämnda översynen

utgör ett viktigt skydd för dessa områden. Mot denna bakgrund anser jag att en översyn av gränserna för svårföryngrad skog, fjällnära skog och skyddsskog inte bör genomföras då en sådan översyn riskerar att minska arealen skyddad skog och medföra att skog med höga skyddsvärden inom nuvarande gränser omvandlas till produktionsskog. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Gränserna för svårföryngrad skog, fjällnära skog och skyddsskog, punkt 10 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ14 yrkande 12 och avslår motion 2007/08:MJ15 yrkande 5.

Ställningstagande

Många remissinstanser har riktat berättigad kritik mot Skogsutredningens förslag om att det ska genomföras en översyn av gränserna för fjällnära och svårföryngrad skog.

Syftet med översynen tycks vara att öppna för virkesproduktion på marker där avverkning inte är tillåten i dag. Detta kan bl.a. mot bakgrund av klimatförändringarnas effekter vara en olycklig utveckling. Klimatförändringarna ökar stressen på ekosystemen och medför ett ökat skyddsbehov. Stora, sammanhängande områden utan konventionell skogsproduktion kan i det perspektivet utgöra ovärderliga reservoarer och spridningskorridorer för biologisk mångfald.

Jag vill med kraft understryka att den aviserade översynen inte får resultera i en försvagning av skyddet för skogar med höga naturvärden, eller för skogar vars miljövärden är svårbedömda. Ändrad klassning får inte heller motverka möjligheterna att uppfylla målen för formellt skydd av skogsmark inom ramen för miljö kvalitetsmålet Levande skog eller för andra värden som gränserna är satta att skydda. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Sanktionsavgift m.m., punkt 11 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Tina Ehn (mp), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Jacob Johnson (v) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:MJ12 yrkande 10, 2007/08:MJ14 yrkandena 13 och 14, 2007/08:MJ15 yrkande 4 och 2007/08:MJ234 yrkande 3.

Ställningstagande

Miljöbrott i skogen är oacceptabelt. Nära en tredjedel av alla markägare bryter mot skogsvårdslagens hänsynsparagraf när de avverkar skog. En skärpning av skogsvårdslagen är därför nödvändig, liksom en ökad tillsyn.

Ett litet men otillräckligt steg på vägen mot att göra det lättare att beivra miljöbrott i skogen är att regeringen överväger att införa sanktionsavgifter vid utebliven avverkningsanmälan. För att avgiften ska ha förebyggande effekt är det dock viktigt att avgiften differentieras, t.ex. med avseende på värdet av avverkningsprodukten.

Regeringen avvisar tanken att se över möjligheten att införa sanktionsavgifter även vid bristande generell hänsyn. Detta beklagar vi, inte minst mot bakgrund av att det inte tycks räcka med bättre rådgivning från myndigheterna för att lagkraven ska uppfyllas.

Sammantaget anser vi att regeringen ska utreda förutsättningarna för att ta ut en sanktionsavgift för överträdelser mot bestämmelserna i skogsvårdslagens hänsynsparagraf (30 §). Vidare vill vi att regeringen ska återkomma med förslag till ytterligare sanktioner eller andra verkningfulla styrmedel för att motverka bristande generell hänsyn i skogsbruket och andra skogsmiljöbrott. Detta bör ges regeringen till känna.

18. Allmänt om ökad skogsproduktion, punkt 12 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:MJ12 yrkandena 1 och 2, 2007/08:MJ13 i denna del och 2007/08:MJ439 samt avslår motion 2007/08:MJ220.

Ställningstagande

Vi anser att det är nödvändigt att öka tillväxten i den svenska skogen. Skogs- och träindustrin i Sverige har stort behov av en fortsatt jämn tillgång till skogsråvara av hög kvalitet. Den skogliga tillväxten motverkar också klimatförändringarnas effekter genom upplagring av kol i växande skog och i skogsprodukter. Den ökande produktionen av biobränsle bidrar till att fossila bränslen kan ersättas, vilket bidrar till att minska den globala uppvärmningen.

Önskemål om en ökad skogstillväxt kan dock innebära att man måste använda mer intensiva brukningsmetoder. Dikningen kan behöva öka, liksom skogsmarksgödslingen. Stubbutvinning är en annan åtgärd som diskuteras. Denna intensifiering av skogsbruket leder emellertid till flera svåra avvägningar mellan produktion av biomassa och bevarande av biologisk mångfald. Varje förändring som innebär ett intensifierat brukande av den svenska skogen måste därför föregås av ytterst noggranna konsekvensanalyser. Nya konkreta strategier, byggda på breddad forskning, krävs för att vi ska klara den svåra avvägningen mellan en ökad efterfrågan på skogsprodukter och ett bevarande av levande skogar.

Under de senaste åren har man kunnat konstatera stora brister i skötseln av en del av våra skogar. Detta leder till att återväxten i skogen blir sämre, vilket går helt emot vad som eftersträvas. Därför är det angeläget att kraftfulla åtgärder sätts in för att öka de skogsvårdande insatserna när det gäller plantering, röjning och gallring. Beträffande röjningen kan det nämnas att ca 1,2 miljoner hektar anses vara eftersatta, vilket är ca 5 % av skogsmarksarealen.

Eftersatt skogsvård är inte förenlig med ett skogsbruk som ska motverka och anpassas till kommande klimatförändringar. Därför bör Skogsstyrelsen snarast få resurser för utökad rådgivning, och effekterna av röjningsplikt kontra röjningsbidrag måste också övervägas noggrant.

Den skogstekniska utvecklingen var mycket intensiv i skogsbruket under 1970- och 1980-talen. Mekaniseringen av avverkningarna och upparbetningen ökade bl.a. avverkningstakten åtskilliga gånger. Därefter har innovationstakten på det skogstekniska området emellertid inte varit lika imponerande. Tekniksprång som exempelvis skulle kunna innebära en mekanisering av plantering och röjning har exempelvis uteblivit.

Då det i dag är och troligen även i framtiden kommer att vara svårt att få tag på den arbetskraft som behövs till ett intensifierat skogsbruk och en god skogsvård är detta ett problem. Ökad användning av bioenergi kräver också nya tekniska lösningar som gör att skador på de skogliga värdena minimeras. Den miljötekniska utvecklingen på detta område måste ytterli-

gare stimuleras, och regeringen bör särskilt stödja insatser för att kommersialisera skogstekniska innovationer som bygger på ett miljömedvetet, långsiktigt och hållbart samhälle för framtiden.

Förbättrad skogsteknik kan komplettera bristen på arbetskraft som är villig att åta sig röjningsuppdrag. En utvecklad teknik för att tillvarata och sälja röjningsrester kan också öka skogsägarnas drivkraft att röja.

En mekanisering av skogsvården måste dock ske varsamt så att kulturminnesvärden, vattendrag och renbetesområden inte äventyras. I detta sammanhang vill vi även erinra om att den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiska satsningen Gröna jobb gav ett mervärde till såväl skogsnäringen, besöksnäringen som det rörliga friluftslivet. Gröna jobb innebar också att personer som stod långt från arbetsmarknaden fick en chans att komma tillbaka till jobb eller studier. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Skog och vilt i balans, punkt 13 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:MJ12 yrkande 8 och 2007/08:MJ270 samt avslår motion 2007/08:MJ14 yrkande 17.

Ställningstagande

Skogsstyrelsen har en viktig uppgift när det gäller viltförvaltningen. Myndigheten ska bl.a. ge råd om hur klövviltets skadeverkningar på skogen kan minska. Regeringen säger sig vilja utveckla rådgivningen om viltanpassad skogsskötsel och ger därför ett utredningsuppdrag till Skogsstyrelsen på detta tema.

Enligt vår uppfattning kräver denna fråga emellertid ett betydligt större engagemang. Den översyn av älgförvaltningen som regeringen har för avsikt att genomföra måste omfatta en kombination av en stark älgstam och ett hållbart skogsbruk.

Vi anser dessutom att regeringen bör klargöra möjligheterna att anlägga viltbete på marker som inte är föremål för skogsproduktion. Älgfoder som exempelvis tall och videarter skulle då kunna odlas i kraftledningsgator och på marker längs skogsbilvägar. Gödsling av kraftledningsgator kan också bidra till att klövviltet styrs bort från det aktiva skogsbruket.

Det är vidare olyckligt att det tycks råda osäkerhet kring vilka begränsningar skogsvårdslagen innebär för den markägare som vill använda produktiv skogsmark för viltbetesproduktion. Enligt skogsvårdslagens portalparagraf ska skogen skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötsel ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen. Vissa tolkar detta som om endast skogsbruk och friluftsliv omfattas. Därför måste lagen förtydligas så att det framgår att allmänna intressen i skogsvårdslagens mening omfattar viltbeten i skogen. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Skog och vilt i balans, punkt 13 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ14 yrkande 17 och avslår motionerna 2007/08: MJ12 yrkande 8 och 2007/08: MJ270.

Ställningstagande

Regeringens analys av förhållandet mellan skogsbruk och vilt är alldeles för snäv. En rimlig helhetsavvägning kan inte begränsas till virkesproduktionen, älgen och jägarna. Det bör även övervägas om inte klövviltstammarna bör anpassas till en nivå där lövträd som asp, sälg och rönn kan utvecklas till fullvuxna träd och där skadorna på tall och annat gagnvirke blir lägre än i dag. En helhetssyn måste också beakta andra aspekter på viltbalansen, exempelvis rovdjurens roll. Detta bör ges regeringen till känna.

21. Åtgärder för ökad virkesproduktion, punkt 14 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ14 yrkandena 16, 18, 19 och 21.

Ställningstagande

Regeringen presenterar ett antal åtgärder som syftar till att öka virkesproduktionen i den svenska skogen. Regeringen skriver bl.a. positivt om ökad skogsmarksgödsling med det syftet. Ökad gödsling med främst kväve kan dock påverka flera miljömål negativt, inklusive klimatmålet. Konstgödsel är exempelvis ofta fossilberoende vid framställningen, och i jordbruket är just kvävegödslingen en av de stora källorna till utsläpp av klimatgaser. Tillförsel av kväve genom luften fortsätter dessutom och bidrar till problem med övergödningen.

Kvävegödningen av skogsmark skadar även den biologiska mångfalden och ekosystemens funktion. De nordiska skogarna är naturligt kvävefattiga, och de organismer som finns i skogarna är anpassade till denna kvävefattiga miljö. Vidare påverkar kvävegödsling av skogsmark de naturligt förekommande kvävefixerande organismer som finns i de nordiska skogarna negativt. De naturliga biologiska processerna offras således, helt i strid med både de nationella miljömålen och internationella åtaganden.

Sammantaget anser jag att ökad kvävegödsling av skogsmark bör avvisas tills det finnas underlag som visar dels att gödslingen inte bidrar till ökande utsläpp av växthusgaser totalt, dels att gödslingen är förenlig med en bättre uppfyllelse av andra berörda miljömål.

Det bör också hållas i minnet att skogsbruket har bidragit till utdikning och förstörelse av våtmarker och sumpskogar. Många hotade arter är beroende av just våtmarks- och sumpskogsbiotoper. Områdena fungerar som ersättningsbiotoper för arter som trängts undan från torrare områden av skogsbruket. Våtmarker och sumpskogar fungerar dessutom som naturliga kvävefällor eftersom nitrat reduceras till ofarlig kvävgas i den syrefattiga miljön. Regeringens positiva inställning till ökad dikesrensning riskerar att förvärra denna situation ytterligare.

Jag anser också att skyddsdikning bör göras tillståndspliktig och att det generella dikningsförbudet i södra Sverige ska gälla överallt. Vidare bör ökad skogsproduktion inte räcka som särskilt skäl för att få dispens från förbudet mot nydikning. Större hänsyn bör tas till konsekvenserna för utsläpp av växthusgaser och andra miljömål. Detsamma gäller för dikesrensning, särskilt på dikad torvmark. Dikningen av skogsmark bör minska tills klimat- och andra miljöeffekter har analyserats.

När det gäller utländska träarter vill jag påminna om att contortatallen introducerades i Sverige i stor skala först på 1970-talet. Kunskaperna om artens anpassning till svenska förhållanden och dess roll i ekosystemet är således fortfarande knappa. Det råder även stor osäkerhet kring contortavirkets kvalitet och därmed även dess framtida värde. Den nya kunskap som regeringen hänvisar till när den föreslår en utvärdering av contortagränsen är således begränsad, och enligt min uppfattning saknas tillräckligt underlag för en uppluckring av nämnda gräns. Denna ståndpunkt stöds också av

min allmänna uppfattning att försiktighetsprincipen ska väga tungt vid beslut om introduktion av främmande träarter i Sverige eller, som i detta fall, att man överväger användning av en främmande art i ett större område.

Regeringens förslag om att föryngring med gran och tall normalt bör ske med förädlat föryngringsmaterial från t.ex. fröplantager innebär ytterligare ett steg mot att den biologiska mångfalden utarmas. De monokulturer som redan i dag dominerar i det svenska skogsbruket är områden med begränsad genetisk spridning. En mer ensartad skog blir dessutom mer sårbar för förändringar, vilket motverkar en anpassning till ett framtida förändrat klimat. Att finansiera forskning om detta med medel från klimatmiljarden är därför tveksamt. Jag anser dessutom att det kan ifrågasättas om det är lämpligt att styra FoU-medel från Formas till skogsbrukets forskningsinstitut Skogforsk för att ta fram riktlinjer för användning av förädlat föryngringsmaterial.

Min uppfattning är att det vid beslut om att använda förädlat föryngringsmaterial ska tas stor hänsyn till de ökande krav på genetisk variation och biologisk mångfald som behövs för en anpassning till klimatförändringarna. Detta bör ges regeringen till känna.

22. Intensivodling av skog, punkt 15 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ15 yrkande 13 och avslår motion 2007/08: MJ14 yrkande 22.

Ställningstagande

Regeringen meddelar att den har för avsikt att utvärdera möjligheterna till intensivodling av skog på nedlagd jordbruksmark och nyligen anlagda skogskulturer med låga naturvärden. Jag vill i sammanhanget erinra om att Skogsutredningen inte föreslog någon sådan odling med motiveringen att skogspolitikens produktionsmål därmed skulle bli överordnat miljömålet, vilket enligt utredningen skulle innebära en förändring av den grundläggande inriktningen i skogspolitiken. Jag instämmer i Skogsutredningens slutsats, men då regeringen ändå kommer att utvärdera frågan om intensivodling bör det övervägas om den intensivodlade arealen bör kompenseras med att större hänsyn tas till biologisk mångfald på andra arealer.

Centrum för biologisk mångfald har i rapporten ”Biologisk mångfald och klimatförändringar” (2007) pekat på att en intensifierad odling i produktionskogen kan kompenseras med en ökad areal icke-produktionsskog i syfte att bevara den biologiska mångfalden. Ett omgående stopp för

avverkning av naturskog, andra värdekärnor för biologisk mångfald samt kontinuitetsskog med hög potential att snabbt utvecklas till värdekärnor skulle kunna vara en möjlig kompensation i det avseendet. Detta bör ges regeringen till känna.

23. Intensivodling av skog, punkt 15 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ14 yrkande 22 och avslår motion 2007/08:MJ15 yrkande 13.

Ställningstagande

Det som i propositionen betecknas som intensivskogsbruk måste bedrivas med försiktighet. Beroende på markens egenskaper kan intensivskogsbruk t.ex. leda till ökade utsläpp av växthusgaser. Å andra sidan kan t.ex. odling av salix på särskilt kolintensiva jordbruksmarker innebära mindre markberedning och därmed lägre koldioxidutsläpp. En ökad global efterfrågan på jordbruksprodukter bl.a. till följd av att jordbruksmark tas i anspråk för produktion av energiråvara leder till stigande priser på exempelvis spannmål. Detta kan i sin tur innebära att livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som lämpliga arealer för intensivskogsbruk minskar. Detta bör ges regeringen till känna.

24. Ökat uttag av biobränsle, punkt 16 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ412 yrkande 15 och avslår motionerna 2007/08:MJ14 yrkande 20 och 2007/08:MJ15 yrkandena 10–12.

Ställningstagande

Det svenska skogsbruket erbjuder stora möjligheter i klimat- och energiarbetet. Vi vill öka användningen och produktionen av inhemska biodrivmedel och öka uttaget av bioenergi från skog och åker. Nya metoder måste prövas, och nya rekommendationer om tillväxthöjande åtgärder måste till. Det krävs dock miljökonsekvensbeskrivningar för att exempelvis stubbrytning eller intensivgödsling på skogsmark ska kunna ske utan påtagliga negativa följdverkningar på miljön. En ökad intensitet i skogsbruket kräver ett ökat miljöarbete, men klimatförändringarna kräver också mer av skogs ekosystemen.

Vi vill öka tillväxten och därmed energiuttaget i svensk skog genom att maximera nyttan av energigrödpremien och utnyttja landsbygdsprogrammets möjligheter för att främja produktionen och förädlingen av förnybar energi, t.ex. biogas. Forskning och utveckling inom växtfysiologi och växtmolekylärbioologi som kan ge nya bioråvaror och effektivare produktionsmetoder ska stimuleras, och odling av energigrödor och energilövträd på nedlagd åkermark ska underlättas. Detta bör ges regeringen till känna.

25. Ökat uttag av biobränsle, punkt 16 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ15 yrkandena 10–12 och avslår motionerna 2007/08: MJ14 yrkande 20 och 2007/08: MJ412 yrkande 15.

Ställningstagande

Jag stöder regeringens uppfattning att skogspolitiken i större utsträckning ska ta hänsyn till klimatförändringarna. Biologisk mångfald bygger upp jordens ekosystem, och klimatförändringarnas effekter på dessa ekosystemtjänster kommer att påverka människor och samhällen. Kunskap om biologisk mångfald är avgörande för att kunna förutse förändringar i nyttjandepotential och förbereda anpassningar till förändringarna.

Ökad skoglig tillväxt motverkar klimatförändringar genom ökad upplagring av kol i växande skog och i skogsprodukter samt genom ökad biobränsleproduktion. Även om jag anser det vara positivt att skogen används för detta ändamål är jag bekymrad över att det riskerar att ske på bekostnad av skogens biologiska mångfald. Högt uppskrivade ambitioner på det klimatpolitiska området får inte innebära att vi agerar innan vi vet vilka exakta effekter olika produktionshöjande åtgärder har på bl.a. den biologiska mångfalden. Mot den bakgrunden anser jag att regeringen ska göra

en omfattande utvärdering av de ekonomiska, praktiska och ekologiska förutsättningar för olika brukningsformer som kombinerar biobränsleproduktion med naturvård i Sveriges olika regioner.

En satsning på ökad bioenergiproduktion från skogen bör enligt min uppfattning dessutom utgå från en nationell strategi för bioenergi. En sådan strategi bör självfallet innefatta tydliga ställningstaganden om hur en utveckling på bioenergiområdet kan främjas utan att den biologiska mångfalden påverkas negativt. Utan en strategi av detta slag är det lätt att kortsiktiga intäkter från skogen kommer i främsta rummet till men för den biologiska mångfalden och för vår egen och kommande generationer.

Det vore också värdefullt att konkretisera produktionsmålet i skogsvårdslagens portalparagraf på samma sätt som miljömålet. Mot denna bakgrund begärs ett tillkännagivande om att det inom ramen för en nationell bioenergi-strategi utarbetas konkreta mål för såväl produktion av skogsråvara som skogen som kolsänka med beaktande av skogens miljömål, som konkretiseras. Detta bör ges regeringen till känna.

26. Ökat uttag av biobränsle, punkt 16 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ14 yrkande 20 och avslår motionerna 2007/08: MJ15 yrkandena 10–12 och 2007/08: MJ412 yrkande 15.

Ställningstagande

Jag är av den uppfattningen att ett ökat uttag av biobränsle ur skogen är möjligt. Det måste emellertid ske på ett förnuftigt sätt och med beaktande av gällande miljömål. Stor hänsyn måste tas till behovet av död ved, skogsmarkens långsiktiga näringsbalans och andra miljöaspekter.

När det gäller utvinning av stubbar saknas dock grund för slutsatsen att detta kan vara en lämplig metod för att öka uttaget av biomassa från skogen. I stället är risken överhängande att stubbutvinning bl.a. förvärrar bristen på död ved i den svenska skogen. Beroende på markförhållanden kan stubbutvinning dessutom vara negativ ur klimatsynpunkt. Enligt min uppfattning ska eventuell stubbutvinning därför endast få ske efter dispens. Detta bör ges regeringen till känna.

27. Skogens vatten, punkt 17 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ14 yrkande 24.

Ställningstagande

Arbetet med att införliva EU:s vattendirektiv i svensk lagstiftning och förvaltning är försenat. Det är högst osäkert om Sverige kommer att klara kravet att nå ”god vattenstatus” till målåret 2015. Arbetet med EU:s miljö kvalitetsnormer har också visat att den svenska förvaltningsmodellen har haft klara svårigheter att klara kraven. Jag anser att det behövs starkare instrument för att åtgärdsprogrammen ska bli framgångsrika. De förslag om starkare styrinstrument som lämnades redan år 2005 (SOU 2005:113) har beretts inom Regeringskansliet under lång tid. Det är, enligt min uppfattning, nu mycket angeläget att regeringen agerar så att regelverket tydliggörs för att skogsnäringen ska vidta de åtgärder som behövs för att klara vattendirektivets krav.

I mars 2008 gav regeringen Skogsstyrelsen i uppdrag att analysera möjligheterna att stärka hänsynen till skogens vatten. Myndigheten ska inom ramen för uppdraget bl.a. redovisa vilka eventuella konsekvenser som förstärkta hänsyn har på utbudet av virke och bioenergi från skogen. Däremot omfattar uppdraget inte en analys av vilka eventuella synergieffekter en utvidgad hänsyn har med andra miljömål. Uppdragets utformning visar således tydligt regeringens prioritering av produktionsmålet framför miljömålet. Detta bör ges regeringen till känna.

28. Hänsyn till och skötsel av natur- och kulturmiljövärden i skogen, punkt 18 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ15 yrkande 3 och avslår motion 2007/08:MJ14 yrkandena 25, 27 och 29.

Ställningstagande

För att den svenska skogspolitikens miljömål ska kunna uppnås är den grundläggande tanken att vissa skogar ska skyddas genom formella och frivilliga avsättningar. Detta är emellertid inte tillräckligt på långa vägar. En ytterligare skogspolitisk hörnsten är att det ska tas hänsyn till natur- och kulturmiljövärden på de skogsmarksarealer som brukas, dvs. på nästan hela landets produktiva skogsmark. Denna s.k. generella hänsyn kan exempelvis innebära kvarlämnande av hänsynskrävande biotoper, skyddszoner mot vattendrag, torrträd eller högstubbar. Dyliga insatser väntas ha stor betydelse för den biologiska mångfalden.

Enligt Centrum för biologisk mångfalds underlagsrapport till Klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) ”Biologisk mångfald och klimatförändringar” (april 2007) är effekten av hänsyn vid avverkning emellertid dåligt känd. Viss forskning visar att hänsynen har stor betydelse för den biologiska mångfalden. Annan forskning gör gällande att den generella hänsynen knappast kan hysa livskraftiga populationer av mer krävande arter med mindre än att landskapet innehåller en förhållandevis stor andel obrukad skog i vilken arterna kan överleva under de långa ogynnsamma perioderna.

Jag anser att det är otillfredsställande att kunskaperna på området divergerar. Därför föreslår jag att regeringen låter utreda vilken effekt den generella hänsynen vid skogsavverkningar har på biologisk mångfald. Detta bör ges regeringen till känna.

29. Hänsyn till och skötsel av natur- och kulturmiljövärden i skogen, punkt 18 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ14 yrkandena 25, 27 och 29 samt avslår motion 2007/08:MJ15 yrkande 3.

Ställningstagande

Skötseln till gagn för utveckling av naturvärden är eftersatt i många skyddade områden. Detta är beklagligt då skötseln måste vara kostnadseffektiv, inte minst för att stärka statens trovärdighet i näringen och i bygderna om att de skyddade områdena sköts väl.

Jag instämmer i regeringens bedömning att betydelsen av lokal delaktighet bör lyftas fram i skogsskötseln. Samtidigt får ökad lokal delaktighet inte enbart likställas med ett ökat inflytande för markägarna. Många markägare är inte längre bosatta nära skogsobjekten, och det finns många andra

lokala intressenter vars delaktighet bör främjas. Lokalt aktiva i miljö- och friluftsförbund besitter ofta kunskaper om naturvärden som bör tas bättre till vara vid beslut om avverkning, avsättningar och skydd. Detta bör ges regeringen till känna.

30. Skydd av skogsmark, punkt 19 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08: MJ12 yrkande 7 och 2007/08: MJ13 i denna del och avslår motionerna 2007/08: MJ14 yrkande 28, 2007/08: MJ15 yrkande 9, 2007/08: MJ221 och 2007/08: MJ234 yrkande 1.

Ställningstagande

Av Miljömålsrådets nyligen presenterade rapport framgår det att miljöarbetet i dag går för långsamt. Delmålet om en hejdad förlust av biologisk mångfald fram till år 2010 blir därför svårt att uppnå. Trots detta valde den borgerliga regeringen att skära ned på anslaget för den biologiska mångfalden i budgeten för år 2008.

Av detta kan man endast dra slutsatsen att regeringen saknar intresse och engagemang när det gäller att bevara den biologiska mångfalden i våra svenska skogar.

Vi anser att det behövs nya modeller för att skydda skogen och för att hejda förlusten av biologisk mångfald. Det behövs bl.a. en reservatsstrategi som omfattar bevarandet av den biologiska mångfalden när klimatförändringarnas effekter slår igenom. Nya former för medverkan av markägarna måste också uppmuntras. Hänsynen till den biologiska mångfalden måste utvecklas samtidigt som tillväxten i produktionsskogen ökar.

En framtidsytande politisk strategi bör innehålla förslag på nya och mer kostnadseffektiva åtgärder för att upprätthålla områdesskyddet. Detta bör ges regeringen till känna.

31. Skydd av skogsmark, punkt 19 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:MJ15 yrkande 9 och 2007/08:MJ234 yrkande 1 och avslår motionerna 2007/08: MJ12 yrkande 7, 2007/08:MJ13 i denna del, 2007/08:MJ14 yrkande 28 och 2007/08:MJ221.

Ställningstagande

Det är av stor betydelse att en tillräckligt stor andel av vår skogsmark skyddas från skogsbruk för att hejda förlusten av växt- och djurarter. Miljövårdsberedningens rapport ”Skydd av skogsmark” (SOU 1997:98) visade att det råder brist på skogar med höga naturvärden och att det dessutom krävs att vi återskapar och restaurerar skogar med naturvärden. Mot den bakgrunden borde det vara en självklarhet att skogar med höga skyddsvärden inte avverkas. Jag anser därför att det omedelbart bör införas ett stopp för avverkning av skogar som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har klassat som s.k. värdekärnor, dvs. områden med höga naturvärden.

De frivilliga avsättningarna har mycket stor betydelse för miljömålet för skog. Det är emellertid ett problem att de frivilligt avsatta områdena inte alltid kan anses vara skyddsvärda ur naturvårdsperspektiv. Jag stöder därför regeringens förslag att förstärka uppföljningen av de frivilliga avsättningarnas omfattning, kvalitet och långsiktighet. Till skillnad från regeringen anser jag även att Skogsutredningens förslag angående de frivilliga avsättningarnas kvaliteter bör genomföras. Förslaget innebär att de frivilliga avsättningarna ska ha målklass NO (naturvård orörd) eller NS (naturvård skötsel) eller motsvarande i en skogsbruksplan för att få räknas in vid bedömningen av uppfyllelsen av miljökvalitetsmålet Levande skogars delmål om skydd av skogsmark. Detta bör ges regeringen till känna.

32. Skydd av skogsmark, punkt 19 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ14 yrkande 28 och avslår motionerna 2007/08:MJ12 yrkande 7, 2007/08:MJ13 i denna del, 2007/08:MJ15 yrkande 9, 2007/08:MJ221 och 2007/08:MJ234 yrkande 1.

Ställningstagande

Områden med mycket höga naturvärden – ibland betecknade värdekärnor – är mycket viktiga i arbetet med att bevara de svenska skogarnas biologiska mångfald. Regeringen tycks ha viss insikt om detta då den skriver att ”bevarandet av värdekärnor är mer kostnadseffektivt än att låta värdekärnorna avverkas”. Trots detta konstaterande saknas verkningsfulla förslag i den skogspolitiska propositionen på åtgärder som syftar till att rädda dessa akut hotade områden. Hotbilden blir dessutom än mörkare av att konkurrensen om skogsråvaran hårdnar, vilket gör att priserna stiger och avverkningshungern ökar.

Regeringen bör därför ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att skyndsamt ta fram förslag till åtgärder för att undanröja det överhängande avverkningshot som många skogar med särskilt höga skyddsvärden är utsatta för. Detta bör ges regeringen till känna.

33. Skogens sociala värden, punkt 20 (s, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Tina Ehn (mp), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ14 yrkande 30 och avslår motionerna 2007/08:MJ15 yrkande 14 och 2007/08:MJ234 yrkande 8.

Ställningstagande

Det är viktigt att värna om skogens sociala värden, för rekreation och folkhälsa. De sociala aspekterna bör prioriteras högre i skogspolitiken och vid val av skötselmetoder. Skogsutredningen föreslog att skogsvårdslagens hänsynsparagraf (30 §) skulle utvecklas med avseende på sociala värden. Vi anser att regeringen har avfärdat utredningens förslag alltför lättvindigt och utan att lämna tillräckligt långtgående egna förslag på åtgärder för att stärka de sociala värdenas ställning. Omsorg om skogens sociala värden går oftast hand i hand med omsorg om natur- och kulturvärden och kan vid klimatförändringar på sikt även vara till fördel för produktionen.

Ett program för ”gröna jobb” för natur- och kulturvårdande insatser eller skogsröjning kan dessutom erbjuda arbetstillfällen som är mycket betydelsefulla för vissa utsatta grupper. Detta har bl.a. visats i samarbetsprojekt mellan AMS och Skogsstyrelsen. Detta bör ges regeringen till känna.

34. Skogens sociala värden, punkt 20 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08: MJ15 yrkande 14 och 2007/08: MJ234 yrkande 8 och avslår motion 2007/08: MJ14 yrkande 30.

Ställningstagande

Det behövs en nationell kartläggning av den tätortsnära skogen. Det kan även behövas en ändring av skogsvårdslagen för att tydliggöra begreppet tätortsnära skog. Regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell kartläggning av den tätortsnära naturen samt föreslå åtgärder för hur den tätortsnära naturen kan värnas.

De tätortsnära skogarna utgör bara några procent av landets skogsareal. Ändå sker drygt hälften av svenskarnas skogsbesök i dessa områden. Det är således av stor vikt att de tätortsnära skogarnas sociala dimension beaktas. De tätortsnära skogarna är dessutom en viktig pedagogisk resurs för våra skolor. Skogsbruket i dessa områden måste därför bedrivas på ett sådant sätt att möjligheterna till friluftsliv och rekreation inte minskar. Hyggesfritt skogsbruk är ett alternativ i det avseendet. Detta bör ges regeringen till känna.

35. Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet, punkt 21 (s, v)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Jacob Johnson (v) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08: MJ12 yrkande 4 och 2007/08: MJ13 i denna del.

Ställningstagande

Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet omfattar en rad tjänster som utförs av en neutral part. Det är i många fall en trygghet för både köpare och säljare på virkesmarknaden att kunna få en oberoende värdering gjord av ett statligt organ. Detta gäller exempelvis i samband med sådana s.k. rotpostaffärer som innebär handel med stående skog.

Utöver nyss beskriven värderingsverksamhet omfattar Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet en rad andra skogliga tjänster. Bland dessa märks bl.a. upprättandet av skogsbruksplaner, markberedning och planteringsarbeten.

Regeringen föreslår nu att rotpostvärdering (s.k. stämpling) och viss annan av myndighetens uppdragsverksamhet ska upphöra fr.o.m. den 1 januari 2009. Viss uppdragsverksamhet ska dock få utföras om synnerliga skäl föreligger. Sådana skäl kan exempelvis vara att det inte finns någon annan aktör som kan utföra uppdraget.

Vi ifrågasätter dock med vilken kompetens Skogsstyrelsen ska kunna rycka in när dessa ”synnerliga skäl” föreligger. En avvecklad uppdragsverksamhet får, enligt vår uppfattning, till följd att myndighetens närvaro i glesbygden minskar. Det kommer således inte att finnas tillgång till myndighetspersonal i de områden där andra aktörer inte finner det attraktivt att etablera sig. En avveckling av uppdragsverksamheten medför även stora omställningskostnader och att myndigheten mister kompetens. Vi motsätter oss därför att regeringen frångår sin myndighet dess resurser, samtidigt som nya tunga uppgifter ska genomföras.

Vidare anser vi att avvecklingen av uppdragsverksamheten kan få negativa effekter på virkesmarknadens funktion då Skogsstyrelsen i dag fungerar väl som en oberoende part på denna marknad. De skogsägare som inte är anslutna till någon skogsägarförening har ett särskilt behov av att ha tillgång till en sådan neutral part. Detta bör ges regeringen till känna.

36. Arbetsmiljö m.m., punkt 22 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ12 yrkandena 6 och 12 samt avslår motion 2007/08: MJ15 yrkande 17.

Ställningstagande

Visst skogsarbete kan vara mycket riskfyllt. Enligt siffror från Arbetsmiljöverket är risken att förolyckas på sin arbetsplats 40 gånger högre för en skogsarbetare än vad den i genomsnitt är för andra arbetstagare. Mot den bakgrunden är regeringens förslag för att förbättra arbetsmiljön inom skogsbruket oerhört tunt. Å andra sidan rimmar det väl med regeringens allmänna ointresse för arbetsmiljöfrågor.

Enligt vår uppfattning kan en skogspolitik för framtiden som inte tar itu med arbetsmiljöfrågorna på ett mer seriöst sätt anses vara komplett. Visst kan det vara klokt att ge Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i uppdrag att utbilda personer i rådgivning för säkerhetsfrågor på gårdsnivå, men en två-årig insats som riktar sig till en begränsad grupp aktörer är inte tillräckligt för att stoppa arbetsplatsolyckorna i skogsbruket.

Vad som behövs är i stället en rejäl satsning på en trygg arbetsmiljö för alla som arbetar i skogen, och vi utgår ifrån att regeringen återkommer med ett kraftfullt arbetsmiljöprogram med den inriktningen. Vidare måste det samarbete som pågår mellan skogsägareföreningar, Skogsstyrelsen, AFA Försäkring, Arbetsmiljöverket och tillverkare av skogsutrustning kring arbetsmiljöfrågor uppmuntras.

I sammanhanget bör det även noteras att regeringen har misslyckats med att vidta åtgärder för att uppnå ett kemikaliefritt skogsbruk. Trots protester från fack och anställda har exempelvis giftbehandlade plantor fått dispens. Vi anser att utvecklingen mot en hållbar kemikalieanvändning går för långsamt.

Det behövs fler och tyngre insatser för att hindra att nya gifter sprids. Enligt vår uppfattning finns det godtagbara alternativ till de kemiska bekämpningsmedel som används i skogen. Men dessa alternativ kräver ökad kunskap och rådgivning, och så länge giftbehandling tillåts kommer substitutionen i andra hand. Vi vill därför verka för en skärpt tillstånds- och dispensgivning för de kemiska bekämpningsmedel som används i skogsbruket och i plantskolor. Regeringen måste ta giftfrågan på allvar och snarast återkomma med en plan för hur kemikalieanvändningen ska minska i det svenska skogsbruket. Detta bör ges regeringen till känna.

37. Arbetsmiljö m.m., punkt 22 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ15 yrkande 17 och avslår motion 2007/08: MJ12 yrkandena 6 och 12.

Ställningstagande

Antalet olyckor i jord- och skogsbruket måste minska. De samhällsekonomiska kostnaderna för olyckorna uppgår årligen till flera miljarder kronor, och det är därför utmärkt att regeringen avser att ge SLU ett uppdrag att under en tvåårsperiod utbilda personer i rådgivning för säkerhetsfrågor på gårdsnivå. Jag avvisar emellertid regeringens förslag att finansiera projektet genom återföringen av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Min uppfattning är att dessa medel ska gå till miljöförbättrande åtgärder och att det planerade säkerhetsprojektet i stället ska finansieras via Landsbygdsprogrammet. Detta bör ges regeringen till känna.

38. Internationella skogsfrågor, punkt 23 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ15 yrkande 18 och avslår motion 2007/08:MJ14 yrkande 31.

Ställningstagande

Ett viktigt hot mot den biologiska mångfalden världen över är exploatering av skog. Av Europas naturskogar finns endast en spillra kvar, och illegala skogsavverkningar i fattigare länder är ett enormt problem. EU:s omfattande import av illegalt avverkade skogsprodukter från tredje världen leder till skövlad regnskog, utarmad biologisk mångfald och allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Detta drabbar fattiga människor och i synnerhet kvinnor hårt.

EU:s nuvarande aktionsplan för att minska importen av illegalt avverkade skogsprodukter är tandlös då den bygger på frivillighet. Jag anser att regeringen bör agera för tillkomsten av regelverk, såväl inom Sverige som EU, som stoppar importen av illegalt avverkad skog i syfte att förhindra skövlingen av tropisk skog. Detta bör ges regeringen till känna.

39. Internationella skogsfrågor, punkt 23 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ14 yrkande 31 och avslår motion 2007/08:MJ15 yrkande 18.

Ställningstagande

Jag delar regeringens bedömning att det är viktigt att skogsskötselåtgärder omfattas av en framtida klimatöverenskommelse. Samtidigt är det då väsentligt att andra miljöhänsyn än klimat får tillräcklig tyngd. Skogens sociala värden är exempelvis särskilt viktiga att beakta i fattiga länder. Detta bör ges regeringens till känna.

40. Statens roll som skogsägare, punkt 24 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:MJ15 yrkande 8 och 2007/08:MJ234 yrkande 6 och avslår motion 2007/08:MJ14 yrkande 26.

Ställningstagande

Statligt ägda Sveaskog har i vissa avseenden genomfört föredömliga insatser för naturvården. Enligt min uppfattning kan bolaget dock göra mer för att säkerställa skyddet av sina nyckelbiotoper och för att införa alternativa skogsbruksmetoder. Sveaskog och andra statliga skogsägare måste få tydligare riktlinjer för att stärka naturvården, kulturmiljövården och de sociala värdena i våra skogar. Jag anser att statliga skogsägare inte ska medverka till avverkning av naturskogar med höga skyddsvärden som inom en nära framtid skulle kunna omvandlas till formellt skyddade områden.

Jag anser att regeringen ska låta utreda effekterna av att ge Sveaskog ägardirektiv att släppa alla s.k. SNUS-objekt (skyddsvärd statligt ägd skogsmark) som reservat utan att belasta anslaget för biologisk mångfald i statsbudgeten. Ett sådant förfarande skulle väsentligt öka möjligheten att uppnå miljömålet Levande skogar och dessutom innebära besparingar på flera miljarder kronor. Regeringen bör även se över hur Sveaskogs avkastningskrav bör justeras som en följd av att detta förslag genomförs. Detta bör ges regeringens till känna.

41. Statens roll som skogsägare, punkt 24 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ14 yrkande 26 och avslår motionerna 2007/08: MJ15 yrkande 8 och 2007/08: MJ234 yrkande 6.

Ställningstagande

Mycket av den skog som Naturvårdsverket har identifierat genom sin inventering av skyddsvärd skog på statlig mark är av urskogstyp. Avverkas den går den inte att återskapa. Staten bör därför som skogsägare frivilligt och utan ersättning avstå från skogsbruk i skyddsvärd skog.

De urskogsartade skogarna på Sveaskogs mark (som identifierades i den s.k. SNUS-inventeringen) bör exempelvis avsättas som reservat utan att reservatsanslaget belastas. För Sveaskogs del kan detta fordra förtydliganden av ägardirektiv och avkastningskrav så att inte de marker som har avsatts omfattas av kravet på avkastning. Motsvarande bör gälla sätt för urskogsartade skogar på Fastighetsverkets marker. Genom detta förfarande kan en onödig rundgång i statens finanser undvikas. Detta bör ges regeringen till känna.

42. Alternativa brukningsätt, punkt 25 (s, v)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Jacob Johnson (v) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08: MJ12 yrkande 11, 2007/08: MJ15 yrkandena 6 och 7 samt 2007/08: MJ234 yrkande 7.

Ställningstagande

Det svenska skogsbruket domineras sedan mitten av förra seklet helt av det s.k. trakthyggesbruket. Skogsstyrelsens projekt med s.k. kontinuitetsskogar har på senare tid dock visat på ett visst nytänkande inom det svenska skogsbruket. I projektets slutrapport slås fast att hyggesfritt skogs-

bruk kan vara ett komplement till det mer traditionella trakthyggesbruket i skogar som har höga naturvärden, exempelvis kontinuitetsskogar, eller i skogar som används för rekreation, som exempelvis skogar nära tätorter. Rapporten konstaterar att hyggesfritt skogsbruk gynnar många arter och kan ge mer effektiv naturvård jämfört med vanligt skogsbruk. Det kan också vara ett alternativ på marker där hänsyn till exempelvis rennäring och andra intressen ska samsas med skogsbruket. Hyggesfritt skogsbruk kan vidare vara ett alternativ för skogsägare som har andra mål med sitt skogsägande än ren virkesproduktion. Metoderna för hyggesfritt skogsbruk är dock inte lämpliga i alla skogar.

Ytterligare fördjupning av kunskaperna på området är nödvändigt, och Skogsstyrelsen ska fortsatt ha i uppdrag att analysera de hyggesfria metodernas för- och nackdelar. Forskningen kring olika hyggesmetoder bör ges större utrymme, och mindre markägare bör uppmuntras med stöd och rådgivning. Det är inte minst viktigt att de hyggesfria metodernas förtjänster i tätortsnära områden lyfts fram. De tätortsnära skogarna utgör bara några procent av landets skogsareal och ändå sker mer än hälften av människors besök i dessa skogar. Dessutom utgör de en stor pedagogisk resurs för våra skolor. Skogsbruket i dessa områden måste bedrivas på ett sådant sätt att det inte minskar möjligheten till friluftsliv och rekreation. Både folkhälsa och biologisk mångfald skulle främjas av att kalhyggesfritt skogsbruk bedrivs i tätortsnära områden. Vi anser att regeringen bör utreda hur ett kalhyggesfritt skogsbruk kan bedrivas i tätortsnära skogar.

Även om den kalhyggesfria skogsskötseln kan förbättra förutsättningarna för såväl biologisk mångfald som människors hälsa och rekreation har det hyggesfria skogsbruket hittills varit svårt att förena med skogsvårdslagens krav på återväxt. Vi föreslår därför att regeringen ska se över skogsvårdslagen och övriga regelverk för att möjliggöra kalhyggesfritt skogsbruk. Detta bör ges regeringen till känna.

43. Rennäringens intressen, punkt 26 (s, v)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Jacob Johnson (v) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ12 yrkande 9.

Ställningstagande

Rennäringens intressen beaktades inte av Skogsutredningen och berörs inte heller i regeringens skogsproposition. Mot bakgrund av att förslagen om ökat uttag av biobränsle, ökad gödsling och en översyn av gränserna för svårförnygrad skog skapar stor oro för framtiden hos näringens företrädare anser vi detta vara bekymmersamt. För att inte framkalla ytterligare konflikter, måste regeringen genomföra eventuella förändringar i samverkan med rennäringen. Detta bör ges regeringen till känna.

44. Skogens omloppstider, punkt 27 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ14 yrkande 15.

Ställningstagande

Längre omloppstider i det svenska skogsbruket skulle bidra till ökad biologisk mångfald och högre sociala värden. Skogens virkesvärde skulle också öka om slutavverkningsåldrarna var högre då sågverken, jämfört med t.ex. massaindustrin, har behov av andra kvaliteter och grövre virkesdimensioner. Sågtimmer betingar ett högre värde än massaveden, och förädlingsvärdet skulle således bli högre. Detta bör ges regeringen till känna.

45. Användningen av skogsråvara, punkt 28 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Aleksander Gabelic (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Dan Nilsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ13 i denna del.

Ställningstagande

Konkurrensen om den svenska skogsråvaran har hårdnat, och det råder i dag en intensiv dragkamp mellan massaindustrin, trävarubranschen och bioenergisektorn om vissa sortiment. Den livsviktiga svenska skogsindustrin har ett stort behov av en fortsatt jämn tillgång till skogsråvara av hög

kvalitet. Vi anser att balansen mellan vilken skogsråvara som ska användas till vidareförädling inom industrin respektive till produktion av förnybar energi bör utredas. Därmed kan både tillväxt och miljö klaras långsiktigt och hållbart. Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:108 En skogspolitik i takt med tiden:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429).

Följdmotionerna

2007/08: MJ12 av Anders Ygeman m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med förslag till åtgärder för att öka röjningen i den svenska skogen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utökad satsning på utvecklingen av ny miljöteknik för skogsbruket.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av skogsbruksplaner.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag om att begränsa Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett intensifierat skogbruk måste föregås av noggranna miljökonsekvensbeskrivningar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett kraftfullt arbetsmiljöprogram för skogen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bevarandet av den biologiska mångfalden.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om viltbete.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om beaktandet av rennäringens intressen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hårdare sanktionsmöjligheter för skogsmiljöbrott.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett kalhyggesfritt skogsbruk.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om minskad kemikalieanvändning i skogen.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvecklad forskning om de skogliga systemen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en övergripande helhetssyn på skogspolitiken.

2007/08: MJ13 av Karin Åström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skogspolitik.

2007/08: MJ14 av Tina Ehn m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att åtgärder för att stärka miljöskyddet ska hanteras parallellt med åtgärder för att öka produktionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att åtgärder för att öka produktionen måste utvärderas noggrant ur klimat- och miljösynpunkt och att direktiven i övrigt inte bör vara alltför styrande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en mer långtgående skyldighet för markägare att värna om de allmänna värden som biologisk mångfald och ekosystemtjänster utgör.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om medel för forskning om samspelet mellan produktionshöjande åtgärder och utsläpp av växthusgaser.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om medverkan från naturvårdsinriktade intressen vid prioriteringen av forskningsresurser.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stormarna i relation till monokulturer samt analyser av effekterna av samhällets stöd efter stormarna.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett införlivande av skogsvårdslagen i miljöbalken.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utveckling av miljöorganisationernas tale rätt i skogsrelaterade frågor.
9. Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring av portalparagrafen i skogsvårdslagen.
10. Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring av definitionen av ”skogsmark” i skogsvårdslagen.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utveckling av Smör för att det bättre ska motsvara t.ex. ett egenkontrollprogram eller skötselplan.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av gränserna för fjällnära skog m.m.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att föreslagna sanktioner bör vara differentierade med avseende på avverkningens värde.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det behövs starkare styrmedel eller instrument för att öka den generella hänsynen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att längre omloppstider i skogen kan ge både mer högvärdig råvara och högre miljövärden och sociala värden.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vid beslut om förädlat föryngringsmaterial ska stor hänsyn ska tas till de ökade krav på genetisk variation och biologisk mångfald som behövs för att klara klimatförändringen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en balans mellan skogens växter, klövvilt och rovdjur.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ökad kvävegödsling kan påverka flera miljömål negativt, inklusive klimatmålet.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att dikning bör minska tills climateffekter och övriga miljöeffekter av dikningen har analyserats.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att eventuell stubbutvinning endast bör få ske efter dispens.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att försiktighetsprincipen ska vara styrande vid beslut om introduktion av främmande träarter.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stor varsamhet vid introduktion av intensivskogsbruk i Sverige.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att miljömålet i skogsvårdslagens portalparagraf utvecklas för att omfatta miljö kvalitetsmålen.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av starkare styrmedel i åtgärdsprogram för att uppnå EU-kraven på vattenstatus.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av starkare styrmedel för att förbättra hänsyn till natur- och kulturmiljövärden i skogsbruk.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av justeringar av avkastningskrav och direktiv för Fastighetsverket och Sveaskog.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av ökad delaktighet för lokala företrädare för miljö- och friluftsentressen.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en snabbutredning om akuta åtgärder för att stoppa avverkning inom de mest skyddsvärda områdena.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vård och skötsel av natur- och kulturmiljövärden i skogen behöver förbättras.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sociala värden bör prioriteras högre vid skogsskötsel.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att andra miljöhänsyn än klimat samt sociala hänsyn ges tillräcklig tyngd i det internationella klimatarbetet med skogen.

2007/08: MJ15 av Jacob Johnson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att propositionen bör återremitteras till regeringen för att i stället lämnas i samband med miljömålspropositionen och då innehålla ett heltäckande förslag som rör miljömålet, produktionsmålet, anpassning till klimatförändringarna och ekonomiska medel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skogsutredningens förslag till indelning av skogsrelaterade ägoslag är tydligare och att föredra framför förslaget i propositionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör låta utreda vilken effekt den generella hänsynen vid skogsavverkningar har på biologisk mångfald.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska utreda förutsättningarna för att ta ut en sanktionsavgift för överträdelser mot bestämmelserna i skogsvårdslagens hänsynsbestämmelser.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn av gränserna för svårföringrad skog, fjällnära skog och skyddsskog inte bör genomföras då det riskerar att minska arealen skyddad skog och medföra att skog med höga skydds naturvärden inom nuvarande gränser omvandlas till produktionsskog.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska se över skogsvårdslagen och övriga regelverk för att möjliggöra kalhyggesfritt skogsbruk.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska ge Skogsstyrelsen i uppdrag att fortsätta arbeta med utveckling av kalhyggesfritt skogsbruk.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör låta utreda frågan om statens skyddsvärda skogsmark.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de frivilliga avsättningarna ska ha målklass naturvård orörd (NO) eller naturvård skötsel (NS) i enlighet med vad Skogsutredningen föreslår.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska låta göra en omfattande utvärdering av de ekonomiska, praktiska och ekologiska förutsättningarna för olika brukningsformer som kombinerar biobränsleproduktion med naturvård i Sveriges olika regioner.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska utforma en nationell strategi för bioenergi så att skogens omistliga naturvärden säkras när anspråken på att producera bioenergi ökar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom ramen för en nationell bioenergi-strategi utarbeta konkreta mål för såväl produktion av skogsråvara som skogen som kolsänka med beaktande av skogens miljömål, som konkretiseras.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringens utvärdering om intensivodling ska se över om en eventuell intensifiering i produktionsskog bör kompenseras med ökad areal av skyddad skog.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell kartläggning av den tätortsnära naturen samt föreslå åtgärder för hur den tätortsnära naturen kan värnas.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bredda diskussionerna för att uppnå ökad jämställdhet inom branschen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utarbeta ett ägardirektiv till Sveaskog för att främja arbetet med jämställdhet och integration.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att finansiering av utbildningsprojekt för ökad säkerhet genom återföringen av skatt på handelsgodset och

bekämpningsmedel ska avvisas, eftersom dessa medel ska gå till miljöförbättrande åtgärder. I stället ska projektet finansieras via Landsbygdsprogrammet.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av lagstiftning och ett regelverk såväl inom Sverige som inom hela EU som stoppar importen av illegalt avverkad skog i syfte att stoppa skövlingen av tropisk skog.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:MJ220 av Sven Bergström och Kenneth Johansson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av nationell strategi för ökad hållbar tillväxt i våra skogar.

2007/08:MJ221 av Ulla Löfgren och Sten Nordin (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avsättning av skog till naturreservat.

2007/08:MJ234 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa avverkningsstopp i skogar som av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedöms som värdekärnor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på hur skogsvårdslagen kan skärpas för att stärka naturvårdshänsynen vid skogsavverkningar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa förändringar gällande lagstadgade krav i skogsvårdslagen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att klargöra hur staten kan stärka sitt ansvar för naturvård och övriga kollektiva nyttigheter i skogssektorn.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur ett kalhygesfritt skogsbruk kan bedrivas i tätortsnära skogar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skogsutredningens förslag vad gäller skogens sociala värden ska tillgodoses.

2007/08:MJ270 av Alf Eriksson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förtydligande av skogsvårdslagen.

2007/08:MJ412 av Mona Sahlin m.fl. (s):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för ett ökat energiuttag från jord- och skogsbruk.

2007/08:MJ439 av Hans Stenberg och Jasenko Omanovic (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kraftfulla åtgärder för att öka de skogsvårdande insatserna.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen
(1979:429)

Härigenom föreskrivs i fråga om skogsvårdslagen (1979:429)¹
dels att 14 a § och rubriken närmast före 14 a § ska upphöra att gälla,
dels att 1–3, 5, 8, 10–12 och 14 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 2 a §, av följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.

Vid skötseln skall hänsyn tas även till andra allmänna intressen.

Med skogsmark avses i denna lag

1. mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål,

2. mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- eller jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad skall dock inte anses som skogsmark, om den på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion.

Mark skall anses lämplig för virkesproduktion, om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

Med skogliga impediment avses i denna lag mark som inte är lämplig för virkesproduktion, utan produktionshöjande åtgärder, men

Föreslagen lydelse

1 §

Skogen är en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.

Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen.

2 §

I denna lag avses med

1. skogsmark: mark inom ett sammanhängande område där träden har en höjd av mer än fem meter och där träd har en kronslutenhet av mer än tio procent eller har förutsättningar att nå denna höjd och kronslutenhet utan produktionshöjande åtgärder,

2. produktiv skogsmark: skogsmark som enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke per hektar och år,

3. skogligt impediment: improduktiv skogsmark och träd- och buskmark.

Med improduktiv skogsmark avses skogsmark som inte är produktiv skogsmark enligt definitionen i första stycket 2.

Med träd- och buskmark avses mark inom ett sammanhängande område som inte är skogsmark enligt definitionen i första stycket 1,

¹ Lagen omtryckt 1993:553..

Senaste lydelse av 14 a § 1998:1538.

som bär skog eller har förutsättningar att bära skog.

och som uppfyller minst ett av följande kriterier.

1. Träden har en höjd av mer än fem meter och en kronslutenhet av mer än fem procent.

2. Den sammanlagda täckningen av träd och buskar högre än 0,5 meter är minst tio procent.

3. Förutsättningarna finns att nå gränsvärdena i 1 eller 2 utan produktionshöjande åtgärder.

2 a §

Som skogsmark eller träd- och buskmark enligt 2 § anses inte sådana områden där marken i väsentlig utsträckning används för jordbruksändamål, hör till byggnader eller anläggningar eller används för annat ändamål än att tillgodose intressen som kan hänföras till träden och vegetationen.

3 §

Denna lag hindrar inte att skogsmark tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion.

Denna lag hindrar inte att produktiv skogsmark tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion.

Bestämmelserna i 5, 6 och 10 §§ ska inte tillämpas på produktiv skogsmark som i väsentlig utsträckning används för annat ändamål än virkesproduktion.

5 §

Ny skog *skall* anläggas på skogsmark

1. om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt,

2. om marken ligger outnyttjad,

3. om skogens tillstånd är uppenbart otillfredsställande.

Åtgärd enligt första stycket *skall* vidtas i fall som anges i 1 och 2 utan dröjsmål och i fall som anges

Ny skog *ska* anläggas på produktiv skogsmark

1. om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt,

2. om marken ligger outnyttjad, *eller*

3. om skogens tillstånd är uppenbart otillfredsställande.

Åtgärd enligt första stycket *ska* vidtas i fall som anges i 1 och 2 utan dröjsmål och i fall som anges

i 3 inom skäligen tid.

Skogsmarkens ägare är ansvarig för anläggning och vård av ny skog.

Om säkerhet ställts för fullgörande av återväxtåtgärder enligt 36 § och den skogsmark på vilken åtgärderna *skall* vidtas överläts genom försäljning, byte eller gåva, är den som ställt säkerhet solidariskt med en senare ägare ansvarig för kostnader som uppkommer om åtgärderna efter beslut av Skogsstyrelsen enligt 35 § fjärde stycket utförs på ägarens bekostnad.

Ansvar enligt andra stycket är begränsat till det belopp för vilket säkerhet ställts. Ansvaret för den som ställt säkerhet upphör om en ny ägare ställer säkerhet för de ifrågavarande återväxtåtgärdernas fullgörande och säkerheten godkänns av Skogsstyrelsen.

Om det finns särskilda skäl får Skogsstyrelsen i andra fall än som anges i tredje stycket besluta att en tidigare ägares ansvar för återväxtåtgärderna *skall* bortfalla.

Avverkning på skogsmark *skall* vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främja skogens utveckling.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får till skydd för den yngre skogen föreskriva att trädbestånd under en viss ålder inte får avverkas samt meddela föreskrifter om hur avverkning *skall* bedrivas för att tillgodose kraven enligt första stycket.

² Senaste lydelse 2005:1164.

³ Senaste lydelse 2005:1164.

i 3 inom skäligen tid.

Vad som föreskrivs i första stycket 2 ska inte gälla mark som på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion.

8 §²

Den produktiva skogsmarkens ägare är ansvarig för anläggning och vård av ny skog.

Om säkerhet ställts för fullgörande av återväxtåtgärder enligt 36 § och den *produktiva* skogsmark på vilken åtgärderna *ska* vidtas överläts genom försäljning, byte eller gåva, är den som ställt säkerhet solidariskt med en senare ägare ansvarig för kostnader som uppkommer om åtgärderna efter beslut av Skogsstyrelsen enligt 35 § fjärde stycket utförs på ägarens bekostnad.

Om det finns särskilda skäl får Skogsstyrelsen i andra fall än som anges i tredje stycket besluta att en tidigare ägares ansvar för återväxtåtgärderna *ska* bortfalla.

10 §³

Avverkning på *produktiv* skogsmark *ska* vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främja skogens utveckling.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får till skydd för den yngre skogen föreskriva att trädbestånd under en viss ålder inte får avverkas samt meddela föreskrifter om hur avverkning *ska* bedrivas för att tillgodose kraven enligt första stycket.

För att möjliggöra försöksverksamhet eller för att bevara och utveckla natur- och kulturmiljövärden får Skogsstyrelsen i särskilda fall medge undantag från första stycket.

11 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, i fråga om större skogsinnehav, för att främja en jämn åldersfördelning av skogen föreskriva att högst en viss andel av en brukningsenhets *skogsmarksareal* får avverkas under en viss period.

I fråga om övriga skogsinnehav får föreskrifter enligt första stycket innebära att avverkning inte får ske i sådan utsträckning att mer än hälften av brukningsenhetens *produktiva skogsmarksareal* kommer att bestå av kalmark och yngre skog.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, i fråga om större skogsinnehav, för att främja en jämn åldersfördelning av skogen föreskriva att högst en viss andel av en brukningsenhets *areal produktiv skogsmark som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål än virkesproduktion* får avverkas under en viss period.

I fråga om övriga skogsinnehav får föreskrifter enligt första stycket innebära att avverkning inte får ske i sådan utsträckning att mer än hälften av brukningsenhetens *areal produktiv skogsmark som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål än virkesproduktion* kommer att bestå av kalmark och yngre skog.

12 §

Som brukningsenhet *skall* räknas den skogsmark inom en kommun som tillhör samma ägare, om *ej* annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Som brukningsenhet *ska* räknas den *produktiva* skogsmark inom en kommun som tillhör samma ägare, om *inte* annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

14 §⁴

Skogsmarkens ägare är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrätta Skogsstyrelsen om

Den produktiva skogsmarkens ägare är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrätta Skogsstyrelsen om

1. avverkning och uttag av skogsbränsle som *skall* äga rum på hans mark,

1. avverkning och uttag av skogsbränsle som *ska* äga rum på hans *eller hennes* mark,

2. sådan dikning i samband med avverkning som inte kräver tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken,

⁴ Senaste lydelse 2005:1164.

3. vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkning på hans mark, och

4. vad han avser att göra för att trygga återväxten.

3. vad han *eller hon* avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkning på hans *eller hennes* mark, och

4. vad han *eller hon* avser att göra för att trygga återväxten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.